

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง สัมปฤติธรรมกับสันโดษ
เพื่อเป็นแนวทางในการค้นหา
บุคลิกภาพธรรมมาธิปไตย

ปริญญานิพนธ์

ของ

บรรจง หมายมั่น

พอสมเด็จท้าว

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าหลักสูตร

ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาสังคม

มีนาคม ๒๕๑๔

คณะกรรมการที่ปรึกษาประจำคณะได้พิจารณาปัญหานี้เรียบร้อยแล้ว เห็นสมควรรับ
เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาสังคม ของ
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

หม่อมราชวงศ์วิเศษ วัฒนกุล

ประธาน

สม อรุณ

กรรมการ

สม อรุณ

กรรมการ

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความช่วยเหลือของ คร.นวลเพ็ญ วิเชียรโชติ
อาจารย์สุขุม ศรีบุรินทร์ อาจารย์นวลละออ เจียมสุวรรณ และ คร.วีรยุทธ วิเชียรโชติ
ผู้เขียนขอขอบพระคุณอย่างสูง

ในด้านการจัดพิมพ์นั้นได้รับความช่วยเหลือจาก คุณประทุม พรหมคอนก
คุณชาติชาย ชีรภัทรสกุล และคณะครูโรงเรียนราชวินิต เทเวศร์ กรุงเทพมหานคร
ที่ได้ให้ความสะดวกในด้านการพิมพ์ ผู้เขียนขอขอบคุณไว้ในที่นี้ด้วย
สุดท้ายนี้ขอขอบคุณผู้ที่เกี่ยวข้องของทุก ๆ ท่าน โดยเฉพาะคุณบังอร หมายมั่น ที่ได้
ช่วยเหลือและให้กำลังใจในการวิจัยตลอดมา และขอบขอบคุณดีของการวิจัยเพื่อเป็น
การบูชาคุณ พ่อ แม่ และครูอาจารย์ที่ให้การอบรมสั่งสอนผู้วิจัยตั้งแต่ต้นจนถึงปัจจุบัน

บรรจง หมายมั่น

สารบัญ

บทที่

หน้า

๑	บทนำ	๑
	ภูมิหลัง	๑
	- ความมุ่งหมายในการศึกษาค้นคว้า	๔
	- ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	๔
	ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	๑๐
	- คำนิยามศัพท์เฉพาะ	๑๐
	- ทฤษฎีเบื้องต้นและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้า	๑๓
	- ทฤษฎีเบื้องต้น	๑๓
	เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้า	๑๖
	- สมมุติฐานในการศึกษาค้นคว้า	๒๓
	- สมมุติฐานในการวิจัย	๒๓
	- เหตุผลเบื้องต้นสมมุติฐาน	๒๕
๒	วิธีดำเนินการค้นคว้า	๒๘
	กลุ่มตัวอย่าง	๒๘
	- เครื่องมือที่ใช้ในการค้นคว้า	๒๘
	การสร้างเครื่องมือ	๒๘
	แบบสอบถามสัปดาห์ปริสธรรม	๓๑
	แบบสอบถามสันโดษ	๓๖
	การเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง	๓๖
	สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	๓๗
๓	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	๓๘
	สัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	๓๘
	การวิเคราะห์ข้อมูล	๓๘

ตอนที่ ๑ การหาความสัมพันธ์...	๔๐
ตอนที่ ๒ การเปรียบเทียบความแตกต่างของลักษณะสัปรีสธรรม...	๕๙
๔ สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ...	๖๔
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า...	๖๔
ความมุ่งหมายเฉพาะ...	๖๔
กลุ่มตัวอย่าง...	๖๕
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า...	๖๕
การทดสอบกับกลุ่มตัวอย่าง...	๖๕
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล...	๖๕
ตอนที่ ๑ การหาความสัมพันธ์...	๖๖
ตอนที่ ๒ การเปรียบเทียบความแตกต่างของลักษณะสัปรีสธรรม...	๖๘
การอภิปรายผล...	๗๒
การประเมินผลการวิจัย...	๗๕
ข้อเสนอแนะ...	๘๑
บรรณานุกรม...	๘๒
ภาคผนวก	

บัญชีตาราง

ตาราง		หน้า
๑	แสดงกลุ่มตัวอย่างของนิสิตครูและนิสิตแพทย์แยกตามระดับชั้นและเพศ	๒๘
๒	คำอธิบายจำแนกของแบบสอบถามสัปรีสธรรม ด้านการรับรู้มาตรฐาน สังคมและตนตามอัตภาพ	๓๓
๓	คำความเชื่อมั่นของแบบสอบถามสัปรีสธรรมด้านมาตรฐานสังคมและ ตนตามอัตภาพ	๓๕
๔	แสดงค่าสัมพันธของแบบสอบถามสัปรีสธรรมกับแบบสอบถามมโนภาพ แห่งตนตามอัตภาพ	๓๖
๕	แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของอุปลักษณะภายในของสัปรีสธรรม ด้านการรับรู้มาตรฐานสังคม ในกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด	๔๐
๖	แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของอุปลักษณะภายในของสัปรีสธรรม ด้าน ตนตามอัตภาพ ในกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด	๔๑
๗	แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของอุปลักษณะภายในของสัปรีสธรรม ด้าน มาตรฐานสังคม ในกลุ่มตัวอย่างครู	๔๒
๘	แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของอุปลักษณะภายในของสัปรีสธรรม ด้าน ตนตามอัตภาพ ในกลุ่มนิสิตครู	๔๓
๙	แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของอุปลักษณะภายในของสัปรีสธรรม ด้าน การรับรู้มาตรฐานสังคม ในกลุ่มนิสิตแพทย์	๔๔
๑๐	แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของอุปลักษณะภายในของสัปรีสธรรม ด้าน ตนตามอัตภาพ ในกลุ่มนิสิตแพทย์	๔๕
๑๑	แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของอุปลักษณะภายในของสัปรีสธรรม ด้าน การรับรู้มาตรฐานสังคม ในกลุ่มนิสิตครูปีที่ ๑ และนิสิตเตรียมแพทย์ปีที่ ๑ . .	๔๖
๑๒	แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ของอุปลักษณะภายในของสัปรีสธรรมด้าน ตนตามอัตภาพ ในกลุ่มนิสิตครูปีที่ ๑ และนิสิตเตรียมแพทย์ปีที่ ๑	๔๗

๑๓	แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของอุปลักษณะภายในของสัปปริสธรรม คำน การรับรู้มาตรฐานสังคม ในกลุ่มนิสิตครูปีที่ ๔ และนิสิตแพทย์ปีที่ ๒ ๔๔
๑๔	แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของอุปลักษณะภายในของสัปปริสธรรม คำน ทนตามอรรถภาพ ในกลุ่มนิสิตครูปีที่ ๔ และนิสิตแพทย์ปีที่ ๒ ๔๕
๑๕	แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของอุปลักษณะภายในของสัปปริสธรรม คำน การรับรู้มาตรฐานสังคม ในกลุ่มนิสิตชาย ๕๐
๑๖	แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของอุปลักษณะภายในของสัปปริสธรรม คำน ทนตามอรรถภาพ ในกลุ่มนิสิตชาย ๕๑
๑๗	แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของอุปลักษณะภายในของสัปปริสธรรม คำน การรับรู้มาตรฐานสังคม ในกลุ่มนิสิตหญิง ๕๒
๑๘	แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของอุปลักษณะภายในของสัปปริสธรรม คำน ทนตามอรรถภาพ ในกลุ่มนิสิตหญิง ๕๓
๑๙	แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของสัปปริสธรรมและอุปลักษณะภายในของ สัปปริสธรรมกับสันโดษ คำนการรับรู้มาตรฐานสังคม..... ๕๔
๒๐	แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของสัปปริสธรรม และอุปลักษณะภายในของ สัปปริสธรรม กับสันโดษ คำนทนตามอรรถภาพ ๕๕
๒๑	แสดงผลการทดสอบความแตกต่างของสัปปริสธรรมและอุปลักษณะภายใน ของสัปปริสธรรม ระหว่างนิสิตครูกับนิสิตแพทย์ คำนการรับรู้มาตรฐานสังคม ๕๖
๒๒	แสดงผลการทดสอบความแตกต่างของสัปปริสธรรมและอุปลักษณะภายใน ของสัปปริสธรรม ระหว่างนิสิตครูกับนิสิตแพทย์ คำนทนตามอรรถภาพ ๕๘
๒๓	แสดงผลการทดสอบความแตกต่างของสัปปริสธรรมและอุปลักษณะภายใน ของสัปปริสธรรม ระหว่างนิสิตครูปีที่ ๔ และนิสิตแพทย์ปีที่ ๒ กับนิสิตครู ปีที่ ๑ และนิสิตเตรียมแพทย์ปีที่ ๑ คำนการรับรู้มาตรฐานสังคม ๕๙
๒๔	แสดงผลการทดสอบความแตกต่างของสัปปริสธรรมและอุปลักษณะภายใน ของสัปปริสธรรม ระหว่างนิสิตครูปีที่ ๔ และนิสิตแพทย์ปีที่ ๒ กับนิสิตครู ปีที่ ๑ และนิสิตเตรียมแพทย์ปีที่ ๑ คำนทนตามอรรถภาพ..... ๖๐

ตาราง	หน้า
๒๕	แสดงผลการทดสอบความแตกต่างของสปีชีสธรรมชาติและอุปนิสัยภายใน ของสปีชีสธรรมชาติ ระหว่างนิสิตชายกับนิสิตหญิง ด้านการรับรู้มาตรฐาน สังคม ๒๒
๒๖	แสดงผลการทดสอบความแตกต่างของสปีชีสธรรมชาติและอุปนิสัยภายใน ของสปีชีสธรรมชาติ ระหว่างนิสิตชายกับนิสิตหญิง ด้านทัศนคติต่ออาชีพ..... ๒๓

บัญชีภาพประกอบ

ภาพที่		หน้า
๑	สถิติธรรมพื้นฐานสำหรับบุคคล กลุ่มและสังคมในธรรมาธิปไตย .	๔
๒	แสดงถึงทฤษฎีของสัจปริสธรรม สันโคธและธรรมาธิปไตย.....	๒๑
๓	แสดงแผนผังการสร้างเครื่องมือ.....	๒๔

ภูมิหลัง

ในภาวะที่ประเทศไทยกำลังพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมอยู่
 ความเจริญทางด้านวัฒนธรรมเป็นไปอย่างรวดเร็ว จนความเจริญทางด้านจิตใจตามไม่
 ทัน จึงเป็นสาเหตุให้เกิดปัญหาต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้นตามอัตราส่วนของความเจริญทางด้าน
 วัฒนธรรมดังที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน สมเด็จพระนางเจ้า พระบรมราชินีนาถมีพระราชเสาวนีย์
 ว่า "ความเจริญทางด้านจิตใจสำคัญและจำเป็นไม่น้อยกว่าความเจริญทางด้านวัตถุเลย...
 น่าเสียดายเหลือเกินที่ทุกวันนี้ ความเจริญทางด้านวัตถุก้าวล้ำหน้าเกินความเจริญทางด้าน
 จิตใจไปมากนัก เป็นเหตุทำให้ทุกคนทุกวันนี้มีความเรวร้อนกระวนกระวายใจ เกิด
 ความระส่ำระสายไปทุกมุมโลก เพราะมนุษย์ส่วนมากสมัยนี้บูชาหลงใหลความเจริญทาง
 ด้านวัตถุมากเกินไป ไม่สนใจในสิ่งที่เป็ความสุขทางนามธรรม มัวติดอยู่กับวัตถุสิ่ง
 ส่วนมากเห็นว่าจะบันดาคความมั่งมี ความสะดวกสบายให้แกตน จึงมุ่งแต่จะแสวงหา
 และสะสมวัตถุเพื่อประกอบและเพิ่มพูนความยาสุกของและละคน พวกนี้ทอดทิ้งหลงลืมความ
 เจริญทางด้านจิตใจ..." (สมเด็จพระนางเจ้า พระบรมราชินีนาถ, ๒๕๖๖ : ๔-๕)
 ชลอ อุทกภาณ ให้เห็นว่า ในปัจจุบัน ความเจริญทางด้านวิทยาศาสตร์มีบทบาทสำคัญ
 ในพัฒนาบ้านเมือง และพร้อมกันนี้ วิทยาศาสตร์ก็นำเอาความยุ่งยากมาสู่สังคมไทยด้วย
 คนไทยได้รับการศึกษาสมัยใหม่ทางวิทยาศาสตร์ กับชาววิทยาศาสตร์เป็นพระเจ้า โดยคิดว่า
 วิทยาศาสตร์จะบันดาคทุกสิ่งทีตนปรารถนาได้ ทำให้คนไทยเป็นจำนวนมากเห็นคุณค่าของ
 ศาสนาน้อยลง (ชลอ อุทกภาณ, ๒๕๖๒ : ๕) นอกจากนี้ท่านพุทธทาสภิกขุได้กล่าวไว้ตอน
 หนึ่งว่า "คนเราไม่ได้ประกอบกบยวัตถุหรือร่างกายอย่างเดียวย่อมมีจิตใจด้วย ถ้าหากว่า
 ไม่มีความเต็มเปี่ยมทั้งทางร่างกายและจิตใจ ความเป็นมนุษย์ของเราก็จะต้องกลวงเป็น
 โทรง คือว่าเป็นมนุษย์เต็มเปี่ยมแต่ทางกายหรือทางวัตถุเท่านั้น ส่วนทางใจนั้นว่าง กลวง
 เป็นโพรง ความเป็นมนุษย์ที่กลวงเป็นโพรงนี้ เป็นอันตรายอย่างยิ่ง และปัญหาต่าง ๆ ที่

เกิดขึ้น ย่อมจะเกิดจากมนุษย์ที่กลวงเว้นโพรงเหล่านี้ มีความเป็นมนุษย์แต่เพียงร่างกาย ไร้ความเป็นมนุษย์ในทางจิตใจ" (พุทธศาสนิกชน, ๒๕๐๖: ๘๐)

ประเทศไทยกำลังมุ่งพัฒนาระบบประชาธิปไตย ซึ่งถือเอาความคิดของชนส่วนใหญ่ เป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจแก้ปัญหาต่าง ๆ แต่เสียงข้างมากนั้นบางทีก็มิได้ทำให้การแก้ปัญหาต่าง ๆ ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ เพราะเสียงส่วนใหญ่นั้นอาจตกอยู่ที่อิทธิพลของอคติก็ได้ จึงมิใช่เป็นสิ่งที่ถูกต้องยุติธรรมเสมอไป ถ้าหากจะพัฒนาคุณภาพของประชาชาติให้มีความถูกต้องยุติธรรมที่แท้จริงแล้ว ควรจะต้องพัฒนาบุคลิกภาพของบุคคลให้ใช้หลักธรรมเป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจเกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ ดังที่พระราชัยกวี (๒๕๐๙: ๑๕) กล่าวไว้ว่า การพัฒนามนุษย์พัฒนาจิตใจให้เต็มไปด้วยธรรม จึงจะสามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ ปัญหาการเมือง เศรษฐกิจ การทหาร ฯลฯ รากฐานของปัญหาเหล่านี้ คือ ความโลภ การแข่งขันแย่งชิง เอาเปรียบกัน เพราะไปหลงวัตถุจึงตกเป็นทาสของมัน และเป็นเหตุให้เกิดความทุกข์ร้อนต่าง ๆ

จะเห็นได้ว่า หลักธรรมในพุทธศาสนามีความเกี่ยวข้องและเกื้อหนุนความเจริญและความสงบสุขของสังคมเป็นอย่างมาก การยึดเอาธรรมเป็นที่พึ่งนั้น มิได้พัฒนาทางด้านจิตใจเพียงด้านเดียว แต่หลักธรรมในพุทธศาสนายังมีส่วนสนับสนุนความเจริญทางด้านวัตถุด้วย ท่านสีหนาทภิกขุ (๒๕๑๕ : ๒๘ - ๓๐) กล่าวไว้ตอนหนึ่งว่า "พุทธศาสนาสอนให้คนมีความเพียรในการประกอบอาชีพ รู้จักการจ่ายทรัพย์ รู้จักเลือกคบมิตร รู้จักเลี้ยงชีพตามสมควร" และหลวงกณธัตตโยธิน (๒๕๐๒ : ๘๘) แนะนำให้ปฏิบัติตามหลักธรรมข้อ สิบของกฎศีล ๘ ประการ คือ สุขเกิดจากการมีทรัพย์ สุขเกิดจากการจ่ายทรัพย์ สุขเกิดจากการไม่มีหนี้สิน และสุขเกิดจากการทำงานไม่มีโทษ ถ้าปฏิบัติตามหลักธรรมในพุทธศาสนาได้แล้ว ก็จะพัฒนาทั้งด้านวัตถุและจิตใจพร้อมกันไปด้วย

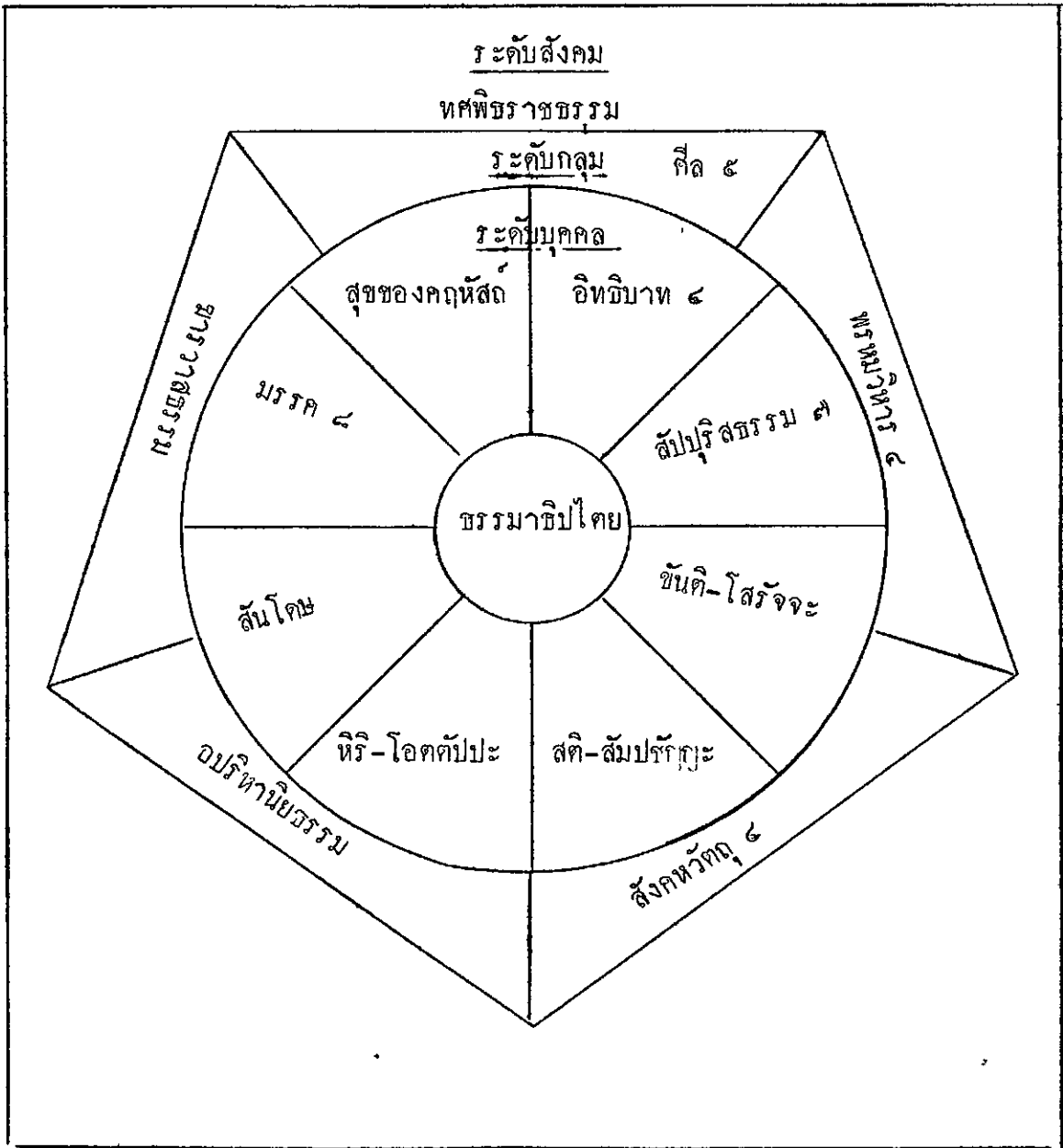
ศาสนาทุกศาสนาเป็นรากฐานของความสุข ความเจริญของผู้ปฏิบัติธรรม ประเทศที่ให้ความเจริญทางด้านวัตถุโดยขาดหลักธรรมของศาสนาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวทางใจ ย่อมหาความสงบสุขได้ยาก ในปัจจุบันนี้ ประเทศต่าง ๆ ในโลกมีศาสนาประจำชาติก็เพียงในนาม แต่ไม่ได้ยึดหลักศาสนาเป็นแนวทางในการปกครอง จึงมักเกิดสงครามระหว่างประเทศอยู่

เสมอ หากขาดศาสนาเสียแล้วชาวโลกจะได้รับเคราะห์กรรมมากกว่านี้ ประเทศไทยมี พุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติมาช้านาน แต่ขาดการพัฒนาคนให้ปฏิบัติตามหลักธรรม อย่างจริงจัง สมเด็จพระญาณสังวร (๕๕๑๔ ; ๑๕) กล่าวไว้ว่า "โดยแท้จริงแล้ว พุทธศาสนามีไ้ทำให้สังคมเสื่อม แต่การที่พบว่าสังคมปัจจุบันกำลังเสื่อมทางด้านคุณธรรม ก็เพราะขาดการปฏิบัติธรรม หรือ ธรรมไปในทางที่ไม่ถูกนั่นเอง ฉะนั้น สบควรรได้ส่งเสริม ให้ประชาชนปฏิบัติธรรม ยึดธรรมเป็นหลักในการตัดสินใจ ดำเนินชีวิตตามหลักธรรมของ พุทธศาสนา การกระทำดังกล่าวนี้นี้ เรียกว่า การประพฤติตนตามหลัก "ธรรมาธิปไตย"

พระพุทธเจ้าได้ทรงแสดงลักษณะของอธิปไตย (หมายถึงอำนาจหรือความเป็นใหญ่) ไว้ ๓ ประการ คือ อธิปไตย (การถือตนเองเป็นใหญ่) โลกาธิปไตย (การถือโลก เป็นใหญ่) และธรรมาธิปไตย (การถือธรรมเป็นใหญ่) และทรงเน้นให้เห็นว่า ระบบ ธรรมาธิปไตยเป็นสิ่งที่เหมาะสมและดีงาม ทั้งในระดับบุคคล กลุ่ม และสังคม ถ้าหากบุคคล ยึดถือเอาธรรมะเป็นพื้นฐานในการแก้ปัญหา และดำเนินชีวิตแล้วก็จะเกิดความสุขความ เจริญแก่ตนและสังคม (สุชีพร บุญญาภานุภาพ, ๒๕๐๒ : ๑๐๔) ดร. วิริยยุทธ วิเชียรโชติ (๒๕๑๒ ; ๒) กล่าวถึงธรรมาธิปไตยว่า เราควรที่จะพัฒนาคนและสังคมของเราไปในทิศทางของความเป็นธรรมาธิปไตย กล่าวคือ การปกครองที่เน้นเอาธรรมะเป็นใหญ่ ไม่ว่า จะเป็นการปกครองตนเองในระดับบุคคล ในระดับกลุ่ม หรือในระดับประเทศก็ตาม หรืออาจ กล่าวอีกอย่างหนึ่งว่า ธรรมาธิปไตยก็คือระบบการดำเนินชีวิตและการปกครองที่มีธรรมะเป็น พื้นฐานสำคัญในการตัดสินใจนั่นเอง และในสมัยพุทธกาลพระพุทธเจ้าตรัสสอนภิกษุว่า "ความเพียรเป็นสิ่งที่ภิกษุพึงปรารถนา จงกระทำความเพียรโดยไม่ย่อหย่อน ตั้งสติให้มั่น โดยไม่หลงลืม สรรวมกายให้สงบไม่ระส่ำระสาย ตั้งจิตให้เป็นสมาธิอารมณ์จะแน่วแน่ ทำ ได้ดังนี้แล้ว ชื่อว่า เวททั้งหลายยึดธรรมเป็นหลัก ละอกุศล เจริญกุศล ละกรรมที่มีโทษ เจริญกรรมที่ไม่มีโทษ บริหารตนให้บริสุทธิ์ อย่างนี้เรียกว่า ธรรมาธิปไตย (พระสุตตันตปิฎก อังคุตตรนิกายสัสส เอก - ทุก ทิกนิปาตา เล่ม ๒๐ หน้า ๑๔๔ - ๑๔๕)

การประพฤติตนตามหลักธรรมาธิปไตยจะช่วยส่งเสริมให้เกิดความเจริญ ความก้าวหน้า แก่บุคคล กลุ่ม ตลอดจนไปถึงสังคมทั้งในด้านวัตถุและด้านจิตใจ กล่าวคือ เมื่อบุคคล

ประเพณีธรรมก็จะเกิดความเจริญแก่ตน เมื่อบุคคลมารวมกันเป็นกลุ่มก็ย่อมมีความสามัคคีกัน ลดความขัดแย้ง เกิดความสงบร่มเย็น และเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานของกลุ่ม สังคมใดประกอบด้วยกลุ่มที่ประพฤติตามหลักธรรมาธิปไตย สังคมนั้นก็จะเกิดความเจริญและความร่มเย็นเป็นสุข หลักธรรมทางพุทธศาสนานั้นมีอยู่เป็นจำนวนมากมายนับมีความลึกซึ้งเหมาะสมสำหรับบุคคลที่มีความรู้ความสามารถในระดับต่าง ๆ กัน แຕ່อาจแบ่งหลักธรรมอันเป็นพื้นฐานสำหรับบุคคลทั่ว ๆ ไปได้ ๓ ระดับ ดังนี้



ภาพที่ ๑ หลักธรรมพื้นฐานสำหรับบุคคล กลุ่มและสังคมในธรรมาธิปไตย

หลักธรรมเหล่านี้มีความสอดคล้องและเกื้อหนุนซึ่งกันและกันทั้งในระดับเดียวกัน และต่างระดับกัน อันเป็นแนวทางปฏิบัติที่กำหนดขึ้นเพื่อพัฒนาบุคลิกภาพของผู้ที่ปฏิบัติตาม ไปในทางสร้างสรรค์และเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาสังคมโดยรวม

ศาสนาเป็นส่วนหนึ่งของสังคมที่เชื่อมกันกับสังคมเข้าด้วยกัน เป็นสถาบันที่ให้ กฎธรรมแก่บุคคลให้อยู่ในสังคมได้อย่างดี พระมหาประยุตย์ ปยุตฺโต (๒๕๑๓ : ๑๔) ได้บรรยายถึงความเกี่ยวพันระหว่างพุทธศาสนากับสังคมไทย พอสรุปได้ว่า วัดกับพระสงฆ์ มีบทบาทเกี่ยวข้องกับความเป็นอยู่ทุกอย่างและในทุกระยะของชีวิตประชาชน วัดจึงกลายเป็นส่วนหนึ่งของสังคมและเป็นศูนย์กลางของสังคมที่เกี่ยว คนไทยทุกคนเกิดมาเป็นชาว พุทธโดยไม่รู้ตัว โดยไม่ต้องประกาศ รู้จักวัดในฐานะศูนย์กลางของสังคม และรู้จัก พระสงฆ์ในฐานะเป็นผู้ที่ตนต้องเคารพนับถือ กว้างเข่นนี้เป็นสิ่งที่กลมกลืนแทรกอยู่ในชีวิต ความเป็นอยู่ของคนไทยโดยไม่รู้ตัว จากการที่ประชาชนใกล้ชิดกับวัด จึงได้รับการอบรม จากพระสงฆ์เกี่ยวกับหลักธรรมต่าง ๆ ในพุทธศาสนาฝังแน่นอยู่ในจิตใจ แม้ในปัจจุบัน วัดมิได้เป็นศูนย์กลางของสังคมเหมือนดังแต่ก่อน แต่พระสงฆ์ยังทำหน้าที่เผยแพรธรรมะ แก่ประชาชนอยู่ จึงกล่าวได้ว่า พุทธศาสนิกชนย่อมประพฤติตนตามธรรมะ ยอมรับธรรมะ เป็นส่วนหนึ่งของชีวิต มากน้อยแตกต่างกันในแต่ละบุคคล

๕ บุคลิกภาพธรรมาธิปไตย คือ บุคลิกภาพของผู้ที่ยึดธรรมะเป็นหลักในการตัดสินใจ ซึ่งธรรมะในพุทธศาสนานั้นได้รับการถ่ายทอดมาเป็นเวลาช้านานตามหลักสังคมประกิต (Socialization) คนไทยในปัจจุบันจึงน่าจะปฏิบัติตนตามธรรมะตามบรรพบุรุษในระดับ แตกต่างกันไป และจากทฤษฎีบุคลิกภาพของ ฟรอยด์ (Freud) ที่ว่า ซุปเปอร์อีโก (Superego) เป็นตัวแทนภายในของคุณธรรมหรือค่านิยมตามประเพณีและอุดมคติสังคม ซึ่งพ่อแม่บังคับให้เด็กปฏิบัติตามโดยอาศัยการให้รางวัลและลงโทษ ซุปเปอร์อีโก (Superego) จึงเป็นตัวแทนของศีลธรรมที่มีอยู่ในตน สิ่งใดที่พ่อแม่เห็นว่าไม่เหมาะสม เด็กก็จะถูกลงโทษ เมื่อเด็กถูกทำโทษในสิ่งใด สิ่งนั้นก็ซึมซาบเข้าไปในจิตสำนึกของ เด็ก ทำให้เด็กรู้สำนึกผิด ไม่กล้าทำสิ่งที่ผิดจากค่านิยมของสังคมเกิดการควบคุมตนเองขึ้น แทนการควบคุมของพ่อแม่ (นวลเพ็ญ วิเชียรโชติ, ๒๕๑๖ : ๕ - ๖)

จะเห็นว่าเพื่อคนมุ่งพัฒนาทางด้านวัตถุมากขึ้นแล้วจะมองเห็นคุณค่าของการพัฒนาทางจิตวิญญาณน้อยลง ดังนั้นการที่จะพัฒนาจิตใจของคนให้เจริญขึ้นได้คงอาศัยธรรมในพุทธศาสนา ธรรมะในพุทธศาสนาที่จะช่วยพัฒนาบุคลิกภาพของศาสนิกชนให้มีบุคลิกภาพธรรมาธิปไตยสมบูรณ์ยิ่งขึ้นนั้นมีมากมาย ทั้งในระดับบุคคล กลุ่ม และสังคม ผู้วิจัยสนใจธรรมในระดับบุคคล ถ้าบุคคลมีคุณธรรมดีแล้วจะอยู่ในกลุ่มหรือสังคมใดก็จะเป็นที่รักและได้รับความไว้วางใจจากกลุ่มหรือสังคมนั้น และธรรมในระดับบุคคลนั้นก็ยังมีหลายหลักธรรม ผู้วิจัยจึงเลือกศึกษาสัมปรีชธรรมและสันโดษ ซึ่งเป็นธรรมที่เน้นถึงการรู้จักเหตุผล รู้ฐานะและหน้าที่ของตน รู้จักกาลเทศะไม่ว่าจะอยู่ในชุมชนใด และพอใจในสิ่งที่ตนมีอยู่ เมื่อรู้ฐานะและหน้าที่ของตนเองแล้วก็จะไม่ก้าวร้าวหาญที่ซึ่งกันและกัน มีเหตุผลในการดำเนินชีวิต รู้จักอะไรควรทำหรือไม่ควรทำ มีความพอใจในฐานะหน้าที่ของตน เมื่อเป็นดังนี้แล้ว สังคมก็จะเจริญไม่วุ่นวาย สาเหตุที่เกิดความไม่สงบในสังคมก็เพราะคนในสังคมไม่รู้จักตน กาลเทศะ ความพอดี และพอใจในของของตนเองเป็นประการสำคัญ

ถ้ามนุษย์ในสังคมมีการพัฒนาบุคลิกภาพธรรมาธิปไตยอย่างดีแล้ว ระบบสังคมจะพัฒนาไปอย่างมีระเบียบ ถ้าจะสังคมก็จะไม่พิการ ดังนั้น ทุกคนในสังคมควรมาพัฒนาบุคลิกภาพให้เป็นธรรมาธิปไตย เพื่อเป็นการส่งเสริมในสังคมเป็นสังคมที่ถูกต้อง ยุติธรรม เสมอภาค และเป็นประชาธิปไตยสมบูรณ์แบบ (Absolute Democracy) ในที่นี้จะขอเน้นกับบุคคล ๒ ประเภท คือ บุคคลที่มีอาชีพครูและแพทย์ เพราะอาชีพครูและแพทย์เป็นอาชีพที่มีความสำคัญในการพัฒนาประเทศ ครูจะมีความรู้เฉพาะด้านวิชาการอย่างเดียวไม่ได้ ครูต้องรู้หลักธรรมโดยแทรกธรรมให้แก่นักเรียนและครูก็ควรมีบุคลิกภาพธรรมาธิปไตยด้วย สังคมถือว่า ครูเป็นปูชนียบุคคล ก็เพราะครูยึดธรรมในการดำเนินชีวิต ถ้าครูขาดธรรมเสียแล้ว คนในสังคมจะขาดความเคารพนับถือ และไม่ยกย่องครูเท่าที่ควร ส่วนแพทย์จะต้องมีธรรมในใจอย่างสูงในการรักษาเยียวยาผู้ป่วย ต้องเสียสละอย่างมากไม่เห็นแก่ความสุขของตนเอง แพทย์ต้องมีความเมตตา กรุณา มิฉะนั้นจะทำหน้าที่ได้ไม่สมบูรณ์

ผู้วิจัยเห็นว่า อาชีพครูและแพทย์มีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศอย่างยิ่ง จึงเลือกศึกษาบุคลิกภาพในสองอาชีพนี้ อาชีพครูนั้น แชนด์เลอร์ (อบบอล หกสุวรรณ, ๒๕๑๖ : ๖)

ไฉนกล่าวไว้ในหนังสือของเขาว่า เป้าอาชีวะที่เกิดขึ้นก่อนอาชีพชั้นสูงอื่น ๆ ทั้งหมด และยัง
เป็นอาชีพแม่ของอาชีพอื่น ๆ อยู่จนทุกวันนี้ เป็นหัวใจของการก้าวหน้าทางอารยธรรมใน
ฐานะที่เป็นแหล่งสำคัญที่สุดของการพัฒนาของมนุษย์ในด้านสติปัญญา สังคม เศรษฐกิจ และ
จริยธรรมในทุกแง่ของชีวิตมนุษย์ อาชีพครูให้กำเนิดและบำรุงเลี้ยงอาชีพอื่น ๆ ในความ
หมายที่แท้จริงแล้ว อาชีพครูเป็นพาหะลำดับแรกของความก้าวหน้าและความงอกยธ
ไปของมนุษย์ ทั้งในอดีต ปัจจุบัน และอนาคต ในเรื่องนี้ บุญถิ่น อรรถการ กล่าวเกี่ยว
กับเรื่อง "การผลิตครู" ว่า ความเจริญก้าวหน้าของบ้านเมืองขึ้นอยู่กับการศึกษาของ
ประชากร ต้องอาศัยการศึกษาเป็นรากฐานให้อนุชนมีความรู้ ความสามารถ และได้รับการ
อบรมที่ถูกตองเหมาะสมแก่กาลสมัยและสิ่งแวดล้อม พร้อมด้วยค่านิยมในวัฒนธรรมของตน
การที่จะวางรากฐานของการศึกษานี้ได้ ต้องอาศัยกำลังคนที่จะมาเป็นผู้ให้ความรู้และเตรียม
กุลบุตรกุลธิดาไว้เป็นกำลังของประเทศ กำลังคนที่จะให้การศึกษาอบรม คือ ครู (บุญถิ่น
อรรถการ, ๒๕๑๔ : ๔๑)

อาชีพแพทย์ก็เป็นอาชีพที่สำคัญต่อการพัฒนาประเทศอีกอาชีพหนึ่ง ในฐานะที่เป็น
ฝ่ายส่งเสริมให้ประชากรของประเทศมีสุขภาพสมบูรณ์ ป้องกัน และรักษาโรคร้ายไข้เจ็บเป็น
เกราะป้องกันอันตราย กาลังกาย และสติปัญญาของคน นายแพทย์อวย เกตุสิงห์
(อวย เกตุสิงห์, ๒๕๐๔ : ๒๓๐) เขียนไว้ว่า โดยประเพณี ประชาชนเพ่งเล็งแพทย์
ด้วยสายตาทิศทางกับบุคคลในอาชีพอื่น เขามีความรู้สึกอยู่ในใจว่า แพทย์มีไฉนธรรมคา
ไม่เพียงแต่เขาจะเห็นว่า แพทย์เป็นผู้มีความรู้พิเศษเกี่ยวกับเรื่องลึกลับต่าง ๆ ในร่างกาย
และมีความสามารถที่จะเยียวยาให้หายจากโรคร้ายได้ เขายังคาดหมายอีกว่า แพทย์จะต้อง
มีความโลภ ความโกรธ ความหลงน้อยกว่าคนอื่น ๆ แพทย์โดยอคมกตต้องไม่เห็นแก่ลาภ
สักการะ ต้องประกอบกริยาเพื่อบรรเทาทุกข์เป็นเบื้องต้น เพื่อผลประโยชน์ที่ตามมา
แพทย์ยอมมุ่งใช้ความรู้และความชำนาญเพื่อแลกกับความปลอดภัย และความปราศจากโรค
ของผู้อื่น มิใช่เพื่อแลกกับทรัพย์สินในการปฏิบัติหน้าที่ แพทย์ย่อมต้องมีความมั่นคง สามารถ
ระงับโทสะซึ่งอาจจะพลุ่งพล่านขึ้นเนื่องจากการกระทำอันรู้เท่าไม่ถึงการของคนไข้และญาติ
คนไข้ แพทย์ต้องมีความหนักแน่น ไม่หวั่นไหวง่าย ต้องมีสติ สามารถทำหน้าที่ได้แม้ในยาม

ถูกเงินหรือต่อหน้าความตาย แพทย์ย่อมสามารถเพ่งเล็งเห็นความจริงทะลุคอกสิ่งลวงตา
ดวงใจทาง ๆ ที่ปกคลุมไว้ได้ ดังนั้นสายตาของประชาชน แพทย์จึงอยู่ในฐานะวิเศษ

ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๓ ได้กล่าวไว้ว่า การการตระ
เตรียมกำลังคนนั้นนอกจากจะต้องพิจารณาสุขภาพและพละกำลังของกำลังคนทั้งที่อยู่ในกรรม
การงานกระทั่งเติบโต สามารถทำงานที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและประเทศชาติได้แล้ว
ยังต้องให้การึกษาและการฝึกอาชีพที่เหมาะสมแก่กำลังคนด้วย การฝึกงานนั้นจะต้องทำ
ตั้งแต่เยาว์จนนอกโรงเรียนทั้งในเมืองและในชนบท เนื่องจากการศึกษาและฝึกอาชีพเป็น
ส่วนหนึ่งของการพัฒนาทรัพยากรกำลังคนของประเทศ งานวางแผนกำลังคนจึงจำเป็นต้อง
ประสานกับงานทางด้านการวางแผนการศึกษาและฝึกอาชีพอย่างใกล้ชิด เพื่อให้แผนพัฒนา
กำลังคนมีความสอดคล้องและสัมพันธ์กัน (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๓,
๒๕๑๕, บทที่ ๘ : ๑) ข้อความดังกล่าว แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของอาชีพแพทย์
และวิชาชีพครูได้เป็นอย่างดีในการพัฒนาประเทศ

จากความคิดเห็นต่าง ๆ ที่กล่าวมาแล้ว ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาเปรียบเทียบบุคลากรใน
อาชีพครูและแพทย์ เพื่อให้ทราบถึงความคล้ายคลึง และความแตกต่างกันในระหว่างสอง
อาชีพนี้ เกี่ยวกับคุณธรรมค่าน สัมปรีชธรรม และสันโดษ ในการศึกษารังนี้ ผู้วิจัยได้
ศึกษา นิสิตครูและนิสิตแพทย์ ในระดับปริญญาตรี เพื่อเป็นแนวทางในการค้นหามุกุฎิกภาพ
ธรรมาธิปไตย

ความมุ่งหมายในการศึกษาครั้งนี้

๑. เพื่อศึกษาคุณค่ามุกุฎิกภาพธรรมาธิปไตยค่านสัมปรีชธรรม
๒. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของมุกุฎิธรรมค่านสัมปรีชธรรมกับสันโดษ
๓. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ภายในของสัมปรีชธรรม
๔. เพื่อให้ทราบว่า นิสิตครูกับนิสิตแพทย์ มีความแตกต่างกันในค่านสัมปรีชธรรม
หรือไม่
๕. เพื่อให้ทราบว่า มีความแตกต่างระหว่างเพดานคุณธรรมค่านสัมปรีชธรรมหรือไม่

๖. เพื่อให้ทราบวาระระดับชั้นเรียนต่างกันจะมีความแตกต่างกันในคุณธรรมด้าน
สัตยธรรมหรือไม่
๗. เพื่อสร้างแบบทดสอบสัตยธรรม ที่วัดความเชื่อมั่น ความเที่ยงตรง และ
ความน่าเชื่อถือสูง เพื่อนำไปเป็นเครื่องมือในการศึกษาคุณธรรมด้าน
สัตยธรรม

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

๑. ผลของการศึกษาค้นคว้า ช่วยให้นักศึกษารู้ และนิสิตแพทย์ได้ประเมินตนเอง
และปรับปรุงบุคลิกภาพของตน
๒. เป็นแนวทางการศึกษาบุคลิกภาพ ของคนไทยโดยแท้จริง
๓. ทำให้มีทฤษฎีบุคลิกภาพธรรมาธิปไตย
๔. ทำให้เกิดการศึกษาค้นคว้าตัวแปรใหม่ทางจิตวิทยาที่มีในหลักธรรมของ
พุทธศาสนา
๕. ทำให้ทราบถึงความสัมพันธ์ของคุณธรรมด้านสัตยธรรมกับสันโดษ
๖. ทำให้ทราบความแตกต่างทางสัตยธรรมของ นิสิตครู กับ นิสิตแพทย์
๗. ทำให้ทราบความแตกต่างทางสัตยธรรมของ เพศชายและเพศหญิง
๘. ทำให้ทราบความแตกต่างทางสัตยธรรมของ นิสิตต่างระดับชั้นเรียน
๙. ทำให้มีแบบทดสอบสัตยธรรม เพื่อใช้ทดสอบบุคคลในอาชีพต่าง ๆ กัน
และความเปลี่ยนแปลงทางสังคมในแนวทางที่ถูกที่ควร และที่เป็นอันตรายแก่
สถาบันทางสังคมทั้งหมดคนน้อยที่สุด เป็นสิ่งที่สังเกตเห็นเมื่อมีความเปลี่ยนแปลง
ทางสังคมเกิดขึ้น ก็ย่อมมีความเปลี่ยนแปลงทางบุคลิกภาพเกิดขึ้นด้วย ความเปลี่ยนแปลง
ทางบุคลิกภาพนี้จะเป็นสิ่งกำหนดว่า ความเปลี่ยนแปลงทางสังคมจะเป็นไปในทางที่ดีหรือ
เลว ฉะนั้นการศึกษาเรื่องบุคลิกภาพในภาวะที่มีการเปลี่ยนแปลงทางสังคมนี้จึงเป็นเรื่อง
สำคัญ เพื่อให้เป็นแนวทางควบคุมพฤติกรรม (ซึ่งเป็นบุคลิกภาพทั้งหมดของบุคคล) โดย
อาจจะหวังได้ว่าพฤติกรรมเหล่านั้นจะช่วยให้นักศึกษารู้ สังคมเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีที่สุดในที่สุด

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

๑. กลุ่มตัวอย่าง

๑.๑ นิติปรัชญากรัฒมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (ประสานมิตร) ปีการศึกษา ๒๕๑๗ จำนวน ๑๐๐ คน เป็นนิสิตชั้นปีที่ ๑ จำนวน ๕๐ คน และนิสิตชั้นปีที่ ๔ จำนวน ๕๐ คน

๑.๒ นิสิตปรัชญาตรีศ.และแพทยศาสตร มหาวิทยลัยมหิดล ปีการศึกษา ๒๕๑๗ จำนวน ๑๐๐ คน เป็นนักเรียนเตรียมแพทยปีที่ ๑ จำนวน ๕๐ คน และนิสิตแพทยปีที่ ๒

จำนวน ๕๐ คน

๒. ตัวแปรในการศึกษาค้นคว้า

๒.๑ ตัวแปรอิสระ ได้แก่

ก. สาขาวิชาชีพ

- นิสิตครู
- นิสิตแพทย์

ข. ระดับชั้นเรียน

- นิสิตครูปีที่ ๑ และนิสิตเตรียมแพทยปีที่ ๑
- นิสิตครูปีที่ ๔ และนิสิตแพทยปีที่ ๒

ค. เพศ

๒.๒ ตัวแปรตาม ได้แก่

ก. บุคลิกภาพด้านสัมปรีชธรรม

ข. บุคลิกภาพด้านสันโดษ

๐

กำหนดนิยามศัพท์เฉพาะ

เพื่อประโยชน์ในการสื่อความหมายให้เข้าใจตรงกัน ในความหมายของคำและข้อความที่ไร้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงให้นิยาม ดังต่อไปนี้

๑. บุคลิกภาพธรรมาริปปิทย หมายถึง ลักษณะพฤติกรรมที่อาศัยความบิัธรรมเป็นใหญ่ เกิดจากกระบวนการสังคมประ กิทธิที่มีศาสนาพุทธเป็นรากฐานสำคัญอันหนึ่งของก่า นิยมและทัศนคติของคนมาตฐานสังคมของพุทธศาสนิกชนไทย แสดงออกในสถานการณ์ที่

ต้องมีการตัดสินใจเลือกงานหรือพฤติกรรมที่จะแสดงออกระหว่างบุคคล และในทางสังคม โดยอาศัยหลักธรรม เช่น สันโดษ สัมปรีชธรรม อิทธิบาท ชันติ-โสรัจะ เป็นต้น เป็นแม่แบบของกานินม และทัศนคติในการกำหนดทิศทางของการตัดสินใจ และการแสดงออกเป็นพฤติกรรมในที่สุด ลักษณะพฤติกรรมดังกล่าวนี้ สามารถวัดได้โดยแบบทดสอบที่ผู้วิจัยร่วมกับสร้างขึ้น

๒. สัมปรีชธรรม หมายถึง ธรรมที่เน้นการแสดงออกถึงการรู้จักเหตุผล รู้จักตน รู้จักประมาณ รู้จักกาล รู้จักชุมชน และรู้จักบุคคล ที่คนในสังคมนั้นถือเป็นเกณฑ์ในการประพฤติปฏิบัติ ซึ่งสามารถวัดได้จากแบบทดสอบวัดอุปนิสัยภายในของสัมปรีชธรรม ๘ ด้าน ดังนี้

๒.๑ การรู้จักเหตุ หมายถึง การที่รู้ว่า สิ่งใดเป็นสาเหตุของสิ่งใด ได้แก่ ความเชื่อที่ถูกทอดทิ้งตามสาเหตุ และการประพฤติปฏิบัติถูกต้องตามสาเหตุ

๒.๒ การรู้จักผล หมายถึง การที่รู้ว่า สิ่งใดเป็นผลของสิ่งใด ได้แก่ ความเชื่อที่ถูกทอดทิ้งตามผลที่เกิดขึ้น และการประพฤติปฏิบัติถูกต้องตามผลที่เกิดขึ้น

๒.๓ การรู้จักตน หมายถึง การปฏิบัติหน้าที่ที่เหมาะสมกับฐานะตำแหน่งของตน ไม่ก้าวล่วงหน้าที่ของผู้อื่น

๒.๔ การรู้จักประมาณ หมายถึง การรู้ว่า แะไหนเป็นความพอดี ได้แก่ การบริโภคพอดี นอนพอดี ออกกำลังกายพอดี พักพอดี จ่ายทรัพย์สินพอดีกับที่หามาได้ และประพฤติปฏิบัติในสิ่งต่าง ๆ ให้พอเหมาะพอดี

๒.๕ การรู้จักกาล หมายถึง การรู้เรื่องเวลา การรู้จักค่าของเวลา การปฏิบัติงานเสร็จทันเวลา การปฏิบัติงานถูกเวลา การปฏิบัติงานตามเวลา และการปฏิบัติงานตรงเวลา

๒.๖ การรู้จักชุมชน หมายถึง การรู้วัฒนธรรมของสังคม การรู้จักมารยาทในการสมาคม การปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมในสังคม

๒.๗ การรู้จักบุคคล หมายถึง การรู้จักตำแหน่งฐานะของบุคคล และการปฏิบัติต่อบุคคลนั้น ๆ อย่างไร เกี่ยวกับการเคารพนับถือ การคบหาสมาคม การเชื่อถือ

ไว้วางใจ การให้การช่วยเหลือและการขอความช่วยเหลือ การร่วมงาน และการใช้
งาน

๓. สันนิษฐาน หมายถึง ลักษณะทัศนคติแบบหนึ่งของบุคคลที่มีต่อสภาพแวดล้อม
ซึ่งแสดงการตอบสนองออกมาให้ปรากฏในลักษณะต่อไปนี้ คือ

๓.๑ ความพอใจในสิ่งที่ตนมีอยู่ ได้แก่ ความยินดี พอใจในสิ่งที่อยู่ในความ
ครอบครองหรือเป็นหน้าที่ของคนที่จะต้องปฏิบัติ เช่น การงาน ครอบครัว ปัจจุบัน
ประเทศชาติ เป็นต้น และถ้าหากสิ่งที่ตนมีอยู่แล้วนั้นเป็นของที่ไม่ดี หรือไม่มีประโยชน์
ก็พยายามหาทางปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้นหรือมีประโยชน์สำหรับตนยิ่งขึ้น

๓.๑.๑ ความพอใจในสิ่งที่ตนใช้ความพยายามหามาได้ด้วยตนเอง หรือสิ่งที่
คนอื่นมอบให้ในโอกาสต่าง ๆ ถ้าหากต้องการสิ่งใดแล้วไม่ได้ตามที่ต้องการก็พยายามดก
ระดับความกตัญญู และในความพอใจกับสิ่งที่ได้รบัมาเท่านั้น ไม่วิตกกังวลในสิ่งที่
สูญเสียไปมากนัก ผู้ที่ขาดลักษณะเช่นนี้มักจะคิดว่าตนเป็นคนอากัฏฐ์ ไม่พอใจในความสามารถ
ของตน ถูกดูถูกดูแคลานของชน และคิดว่ามีบุคคลอื่นคอยกลั่นแกล้ง ขัดขวางผลประโยชน์
ของตนอยู่เสมอ

๓.๓ ความพอใจในสิ่งที่พอสมควรแก่ตน โดยถือเกณฑ์ดังนี้

๓.๓.๑ สมควรแก่สถานภาพและบทบาทของตน ยอมรับและแสวงหา
สิ่งที่เหมาะสมกับสภาพของตน ถ้าหากได้รับสิ่งที่ไม่เหมาะสมกับฐานะหรือสภาพของตนก็
เสียสละให้แกบุคคลที่เหมาะสมต่อไป ผู้ที่ขาดลักษณะเช่นนี้ มักจะมีความวิตกกังวลสูง
เพราะมีความต้องการในสิ่งที่เกินอำนาจ ฐานะ และสถานภาพมากเกินไป

๓.๓.๒ สมควรแก่กำลังความสามารถของตน โดยพิจารณาถึงกำลัง
กาย ความสามารถทางสติปัญญา และกำลังทรัพย์ เป็นสำคัญ ยอมรับในความแตกต่างของ
ระดับความสามารถของแต่ละบุคคล

๓.๓.๓ สมควรแก่คุณค่าทางศีลธรรม กฎหมาย ระเบียบประเพณีของ
สังคม และเกียรติยศชื่อเสียงของตน ไม่ใช่วิถีโอกาสกระทำการทุจริตในหน้าที่การงานที่
ที่ได้รับมอบหมาย

ลักษณะต่าง ๆ เหล่านี้สามารถวัดได้โดยแบบทดสอบวัดความสนใจ ที่สร้างโดย
สุจิน เพ็ชรรัตน์ นิสิตปริญญาโท สาขาจิตวิทยาสังคม เมื่อปีการศึกษา ๒๕๑๗

๔. นิสิตครู หมายถึง นิสิตปริญญาตรี ปีที่ ๑ และปีที่ ๔ ปีการศึกษา ๒๕๑๗
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (ประสานมิตร)

๕. นิสิตแพทย์ หมายถึง นักเรียนเตรียมมหาวิทยาลัยการแพทย์ปีที่ ๑ และ นิสิต
ปริญญาตรี คณะแพทยศาสตร์ปีที่ ๒ ปีการศึกษา ๒๕๑๗ มหาวิทยาลัยมหิดล

ทฤษฎีเบื้องหลัง และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้า

ก. ทฤษฎีเบื้องหลัง

แคทเทิล (อบบอด หกสุวรรณ, ๒๕๑๖ : ๒๐ - ๒๔) ให้นิยามคำว่า
"บุคลิกภาพ" ไว้อย่างกว้าง ๆ ว่า "บุคลิกภาพ คือสิ่งที่ช่วยให้เราทำนายได้ว่า บุคคลจะ
ทำอะไรในสภาพการณ์ที่กำหนดให้ จุดมุ่งหมายของการวิจัยทางจิตวิทยาในด้านบุคลิกภาพ
ก็เพื่อสร้างกฎเกี่ยวกับสิ่งที่บุคคลต่าง ๆ จะทำไม่ว่าเขาจะอยู่ในสังคมใด หรือในสถานการณ์
ใดที่สิ่งแวดล้อมเป็นไปตามปรกติ บุคลิกภาพเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทั้งหมดของบุคคล ทั้ง
พฤติกรรมที่เปิดเผยและพฤติกรรมที่ซ่อนอยู่ภายใน" บุคลิกภาพที่ แคทเทิล แสดงไว้เป็น
หัวข้อสำคัญได้แก่ trait, erg, metaerg และ self

อุปลักษณะ (Traits) คือ โครงสร้างทางจิต (Mental Structure)
เป็นตัวกระทำให้พฤติกรรมของบุคคลลงที่ อุปลักษณะนี้ มีทั้งที่เป็นลักษณะร่วม (Common
traits) ซึ่งจะมีอยู่ในบุคคลทุกคน และอุปลักษณะที่เป็นเอกลักษณ์ (Unique traits)
ซึ่งมีอยู่เฉพาะบุคคลแตกต่างกันไป แคทเทิล ได้แบ่ง อุปลักษณะ ออกเป็น ๒ ชนิด ชนิดแรก
คือ อุปลักษณะพื้นผิว (Surface traits) ซึ่งเป็นตัวแทนของกลุ่มตัวแปรที่เห็นได้และ
แสดงออกมารวมกัน ชนิดที่สองคือ อุปลักษณะต้นตอ (Source traits) เป็นตัวแทน
ของตัวแปรต่าง ๆ ที่ซ่อนอยู่ภายในซึ่งกำหนดการแสดงออกของอุปลักษณะพื้นผิว และเป็น
รากฐานของบุคลิกภาพที่แท้จริง นอกจากนี้ยังแบ่ง อุปลักษณะตามแบบที่มันแสดงออก ถ้า
เป็นอุปลักษณะที่ทำให้บุคคลกระทำเพื่อมุ่งไปยังเป้าหมายอันใดอันหนึ่ง เรียกว่า อุปลักษณะ
แรงขับเคลื่อน (Dynamic traits) ถ้าเกี่ยวกับประสิทธิภาพที่ช่วยให้บุคคลบรรลุ

เป้าหมาย เรียกว่า อุปลักษณะทางความสามารถ (Ability traits) และที่
เกี่ยวกับการตอบสนอง เรียกว่า อุปลักษณะทางอารมณ์ (Temperament traits)

หน่วยพลัง (Ergs) เป็นอุปลักษณะต้นตอประเภทอุปลักษณะแรงขับเคลื่อน
ซึ่งคิดขึ้นมาแต่กำเนิด และเป็นการกำหนดทางจิตที่สัมพันธ์กับทางกายทำให้บุคคลสามารถ
มีปฏิกริยาตอบสนองวัตถุประเภทใดประเภทหนึ่งมากกว่าประเภทอื่น หน่วยพลังมี ๘
หมวดด้วยกันคือ การตอบสนองทางการรับรู้ การตอบสนองทางอารมณ์ การกระทำที่นำไป
สู่จุดหมาย และจุดหมายที่ทำให้ได้รับความพอใจ

เมตะเอิร์ก (Metaergs) เป็นอุปลักษณะต้นตอประเภทอุปลักษณะของการ
เคลื่อนไหวที่เกิดจากการกล่อมเกลาของสิ่งแวดล้อม เมตะเอิร์ก คล้ายกับกับหน่วยพลัง
นึกถึงแต่ว่าหน่วยพลังนั้นมีมาแต่กำเนิด ส่วนเมตะเอิร์ก มีในการที่ ผลการเท่านั้นโดยเป็น
ผลของประสบการณ์หรือองค์ประกอบทางวัฒนธรรมของสังคม เมตะเอิร์ก ได้แก่ หักกนก
ความสนใจ และความอ่อนไหวทางอารมณ์จึงถือว่าเป็นเมตะเอิร์กที่สำคัญที่สุด

ตัวตน (Self) คือสิ่งที่ควบคุมพฤติกรรมของบุคคลให้มั่นคงและมีบูรณาการ
ความเห็นของ แถเทไลน์ในเรื่องตัวตนนี้ เป็นไปตามความเข้าใจเกี่ยวกับ ego และ
superego ของฟรอยด์วิเคราะห์ บูรณาการในการพัฒนาทางบุคลิกภาพเป็นผลจาก
ประสบการณ์และการอบรมสั่งสอน สิ่งที่สำคัญของการบูรณาการ คือ ความสามารถที่จะ
พิจารณาตัวตนทางกายภาพและทางสังคม ถ้าพิจารณาแล้วเกิดความพึงพอใจเมื่อสมปรารถนา
ก็จะกลายเป็นส่วนที่อุดหนุนความอ่อนไหวทางอารมณ์ เพื่อสวัสดิภาพของ self ส่วนรวม
ตัวตนมีอิทธิพลควบคุมอุปลักษณะแรงขับเคลื่อนให้ปฏิกิริยาซึ่งกันและกัน เป็นตัวตนทางด้าน
โครงสร้าง หรือตัวตนที่เกิดจากความอ่อนไหวทางอารมณ์ ยังมีตัวตนอีก ๒ ชนิด คือ
"ideal self" กับ "real self" ทั้งสองชนิดนี้ขึ้นอยู่กับกระบวนการในการสังเกต
ตนเอง real self คือ ตัวบุคคลที่เขายอมรับว่า เขาเป็นในขณะที่เขาพิจารณาตนเอง
อย่างมีเหตุผล ส่วน ideal self คือบุคคลที่เขาอยากจะเป็น การพัฒนา self
ทั้งสองนี้มีความอ่อนไหวทางอารมณ์ของตัวตนเป็นตัวกำหนด

๒๒ ก.ย. ๕๕

ซี.จี. จุง (ประมวล ดิคคินสัน, ๒๕๑๑ : ๔๖ - ๔๗) กล่าวว่า "ตน" (Self) เป็นผลผลิตแห่งพัฒนาการอย่างหนึ่ง ซึ่งเกิดจากการประสมประสานกันระหว่างบุคลิกภาพภายนอกต่าง ๆ ทั้งที่อยู่ในจิตไร้สำนึก และจิตไร้สำนึก จุงเชื่อว่า คนเรามีทั้ง "โลกภายใน" และ "โลกภายนอก" โลกภายในก็ประกอบด้วยสิ่งที่สะสมอยู่ในจิตไร้สำนึก (Collection unconscious) ส่วนโลกภายนอกนั้นประกอบด้วยส่วนสำคัญคือ Persona อันหมายถึง "ตนตามที่สังคมตรา" จุงชี้แจงว่า Persona เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตอยู่ในสังคม เพราะเป็นเครื่องปิดบังความรู้สึกนึกคิดภายในของบุคคลเอาไว้ ถ้าบุคคลแสดงความรู้สึกที่แท้จริงออกมาทั้งหมด จะทำให้สัมพันธ์ภาพระหว่างกันและกันดำเนินไปอย่างไม่ราบรื่น

✓ คาร์ล โรเจอร์ (ประภาพิก ตรีตระกูล, ๒๕๑๖ : ๒๑ - ๒๒) ได้ให้ความหมายของ "ตน" ไว้ดังนี้ "ตน" หมายถึง ทัศนคติและความรู้สึกต่อตนเองซึ่งมีคุณสมบัติดังนี้

๑. ตน พัฒนามาจากการปะทะสังสรรค์ระหว่างอินทรีย์กับสิ่งแวดล้อมโดยมีการประเมินค่าตนเอง ดังนั้น ตนจึงประกอบด้วย ทัศนคติ และค่านิยม

๒. ตน อ้ารับค่านิยมของผู้อื่นมา และรับรู้ในสภาพที่บิดเบือนความจริง

๓. ตน พยายามต่อสู้เพื่อให้เกิดความเชื่องช่ายภายในตน เช่น ไม่รับค่านิยมที่ขัดกับค่านิยมเดิม

๔. อินทรีย์ จะแสดงพฤติกรรมไปตามตน เพื่อให้เกิดความเข้าใจกันได้ในตน

๕. ตน อาจเปลี่ยนแปลงได้โดยอาศัยวุฒิภาวะและการเรียนรู้

ส่วนโนภาพแห่งตน (Self-concept) นั้นหมายถึง ความรู้สึกตอบสนองต่อตนเองในด้านต่าง ๆ ดังนี้

๑. ด้านค่านิยมทางการศึกษา คือความรู้สึกต่อตนเองในด้านสติปัญญา นิสัย การเรียนแรงจูงใจ ทักษะในการทำงาน การแข่งขันเกี่ยวกับความสามารถ

๒. ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล มีความรู้สึกต่อตนเองในด้านสัมพันธ์กับคนอื่น ความสามารถในการคบเพื่อน

๓. ด้านการปรับตัวทางอารมณ์ คือ ความรู้สึกต่อตนเองทางด้านความกดดันทาง

อารมณ์ ความวิตกกังวลใจ ความสุข ความเครียด ความเบื่อหน่าย

ข. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาคนควา

๑. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับบุคลิกภาพของครู

แจ๊คสันและกูปา (อบอวล หกสุวรรณ, ๒๕๑๖ : ๓๘) ศึกษาบุคลิกภาพของครูโรงเรียนรัฐบาลในชิคาโก พบว่า ลักษณะของครูนั้นมีความต้องการสูงในด้านการยกย่องผู้อื่น ความเป็นระเบียบเรียบร้อย ความอดทน และครูมีความต้องการต่ำในด้านการแสดงออก การคบเพื่อนต่างเพศ นอกจากนี้ เขายังได้ศึกษาบุคลิกภาพของครูฝึกสอนหญิง พบว่ามีความต้องการด้านการยกย่องผู้อื่น ความเป็นระเบียบ การเปลี่ยนแปลง และความอดทน สูงกว่ากลุ่มบรรทัดฐานหญิง แต่มีความต้องการในด้านการแสดงออก การมีอำนาจเหนือคนอื่น และการคบเพื่อนต่างเพศน้อยกว่า จึงได้ผลคล้ายกับการศึกษาของ เมอร์ริล (Merrill, ๑๙๖๐ : ๓๘ - ๔๐) โดยเขาศึกษาคู่มือครู พบว่า มีความต้องการ ยกย่องผู้อื่น ความเป็นระเบียบ การผูกไมตรี การเข้าใจตนเองและผู้อื่น การยอมรับโทษ การช่วยเหลือผู้อื่น ความอดทน สูงกว่ากลุ่มบรรทัดฐาน ส่วนความต้องการพึ่งตนเอง การขอความช่วยเหลือ การเปลี่ยนแปลง การคบเพื่อนต่างเพศ และการก้าวร้าว ต่ำกว่ากลุ่มบรรทัดฐาน ฉะนั้น จึงเห็นแนวโน้มว่า ครูมีความต้องการทางด้าน การยกย่องผู้อื่น การผูกไมตรี ความเป็นระเบียบ การเข้าใจตนเองและผู้อื่น และความอดทนสูง แต่มีความต้องการต่ำในด้าน การแสดงออก และการคบเพื่อนต่างเพศ

๒. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับบุคลิกภาพของแพทย์

การแลนค (อบอวล หกสุวรรณ, ๒๕๑๖ : ๔๐) ให้ความเห็นว่า คุณสมบัติของแพทย์ที่ดี จะต้องมีความเข้าใจ มีการหยิ่งเห็น มีความเห็นอกเห็นใจ มีความรับผิดชอบ และมีความอดทน และกาลัม (Kalb, ๑๙๖๓ : ๓๒ - ๓๖) ได้กล่าวถึงคุณสมบัติที่พึงปรารถนาของผู้ที่จะมาเป็นแพทย์ ๑๐ ประการคือ จะต้องมีความรักการสูง จะต้องมีความวินัยในตนเอง จะต้องมีความเชื่อมั่นในตนเอง จะต้องมีความเมตตากรุณา จะต้องยึดถือความจริง จะต้องมีความอดสยขยทอนตนเอง จะต้องสามารถปฏิบัติงานอย่างสุขุม จะต้องมีลักษณะภายนอกที่น่าดู จะต้องมีการพิจารณาที่ดีและมีการหยิ่งเห็น และจะต้องมีความอดทนทั้งทางร่างกายและอารมณ์

เอน จี เมน (อบอวล หกสุวรรณ, ๒๕๖๖ : ๕) กล่าวว่า แพทย์ฝึกหัด นอกจากจะมีความรู้ความสามารถในวิชาแพทย์แล้ว ยังจะต้องมีความเข้าใจธรรมชาติของมนุษย์ และมีความเมตตาต่อคนไข้ การรักษาผู้ป่วยจะต้องมีความอดทน และสามารถสงบใจได้ในขณะที่กำลังเกรียดย

ชาเวจ (อบอวล หกสุวรรณ, ๒๕๖๖ : ๕๓) ได้ทำการศึกษามูลึกภาพของ นักศึกษาแพทย์ปี ๑ - ๔ ทั้งชายและหญิงในโรงเรียนแพทย์ที่ นิวคาสเซิล พบว่า นักศึกษา แพทย์มีคะแนนปานกลางในค่าน ความวิตกกังวล ความอ่อนไหวทางอารมณ์ และการแสดง ออก แต่มีคะแนนสูงในค่านสติปัญญา และความเป็นอิสระ ดังนั้น จึงพอกล่าวได้ว่า แพทย์ จะต้องมีความรู้สูง มีความมั่นคงทางอารมณ์ มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความรับผิดชอบ และมีความอดทน

๓. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับสัปปริสธรรม

จ. เปรียญ (๒๕๑๕ ; ๑๓๓) กล่าวว่า บุคคลที่มีสัปปริสธรรมประจำใจอยู่ เสมอว่า สัตบุรุษ ซึ่งหมายถึง ผู้ที่มีคุณธรรมประจำใจ โดยยึดเอาสัปปริสธรรมเป็นหลักใน การดำเนินชีวิต บุคคลที่ยึดสัปปริสธรรมเป็นธรรมประจำใจยังได้ชื่อว่าเป็นผู้ดี เพราะเป็น ผู้มีเหตุผลในการปฏิบัติตน เมื่อบุคคลรู้จักเหตุผลแล้ว การปฏิบัติตนก็เปรียบพร้อมด้วยความคิด หลวงกตินัตถโยธิน (๒๕๑๒ ; ๑๔๖) เขียนไว้ว่า สัปปริสธรรม แปลว่า ธรรมของสัตบุรุษ ใคร่แกสมบัติของผู้นั้นเอง ถ้าบุคคลใดประกอบไปด้วยคุณสมบัติ ๘ ประการ คือ รู้จักเหตุ รู้จักผล รู้จักตน รู้จักประมาณ รู้จักกาล รู้จักชุมชน และรู้จักบุคคลแล้ว บุคคลนั้น เรียกว่า เป็นผู้ดี คือ สัตบุรุษ จะเห็นได้ว่า ผู้ที่ยึดสัปปริสธรรมเป็นธรรมประจำใจแล้วทางพุทธศาสนา ถือว่า เป็นคนดี เพราะเป็นผู้รักสงบ รักความเที่ยงธรรม รู้จักหน้าที่ของตน รู้จักกาลเทศะ มีเหตุผลในการทำงาน โดยเฉพาะผู้ที่ทำหน้าที่ปกครองคนอื่น จะสามารถบริหารงานได้อย่าง ราบรื่น ชลอ อุทกภาชน (๒๕๑๔ ; ๔๐๓) แนะนำให้ใคร่สัปปริสธรรมมาสร้างบุคลิกภาพของ บุคคลซึ่งมีหน้าที่ในการบริหาร เพื่อสร้างพลังในการพัฒนาประเทศ

๔. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการรู้จักเหตุและการรู้จักผล

ชลอ อุทกภาชน (๒๕๑๔ ; ๔๑๒) กล่าวว่า การรู้จักเหตุและการรู้จักผล

ตามปรัชญา เรียกว่า กฎแห่งเหตุและผล (Law of Causation) กฎนี้ไว้วิจัย คนควา พิสูจน์ และทดสอบทั้งในวิชา ปรัชญา จิตวิทยา ตรรกศาสตร์ คณิตศาสตร์ และ สังคมศาสตร์ ดังนั้น กฎแห่งเหตุและผลจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งกับบุคคลทั่วไป เพราะ การทำงานที่รู้จักสาเหตุแล้ว ก็จะเกิดความผิดพลาดไคยาก พระพุทธเจ้าสอนให้เชื่อ แต่สิ่งที่มีเหตุผล ผู้ใดไม่ยอมรับกฎแห่งเหตุและผล จะทำให้ประสบความล้มเหลว ใน คุณธรรมค่านับปฐิสรธรรมนั้น การรู้จักเหตุและการรู้จักผล นับว่าสำคัญมากและเป็นตัว กำหนดที่ทำให้รู้จักตน รู้จักเวลา รู้จักประมาณ รู้จักชุมชนและบุคคล

๕. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการรู้จักตน

การรู้จักตนนั้นนับว่ามีความสำคัญมาก ความผิดพลาดต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ถ้า พิจารณาให้ลึกซึ้งแล้ว ต้นเหตุคือการไม่รู้จักตนนั่นเอง ปิน มุทกัณฑ์ (๒๕๐๘ ; ๒๕๐ - ๒๕๑) อธิบายว่า การรู้จักตน คือ การรู้จักตัวของตัวเอง รู้ว่าตัวเรามีฐานะ กำลัง เป็นอย่างไร การรู้จักตน การรู้จักในเรื่องต่อไปนี้

๓.๑ รู้เรื่องที่ตัวเป็น หมายความว่า รู้จักภาวะของตัวว่า ตัวเราเป็น อะไร จะได้ไม่ลืมตน เช่น เป็นพระ เป็นนักเรียน เป็นพ่อแม่ เป็นบุตร ฯลฯ

๓.๒ รู้เรื่องที่ตัวมี คือรู้ฐานะตนเองว่า มีศีลธรรมประจำใจเพียงใด มีความรู้เพียงใด มีอำนาจกำลัง รายได้เพียงใด ฯลฯ ดังนั้น จึงหมายความว่ารวมไปถึงว่า เมื่อตนมีฐานะใด ก็ปฏิบัติหน้าที่ให้เหมาะสมกับตำแหน่งนั้น ไม่ก้าวก่ายหน้าที่ผู้อื่น

๖. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการรู้จักประมาณ

การรู้จักประมาณ คือ การรู้จักความพอเหมาะพอดีในการปฏิบัติกิจการต่าง ๆ เช่น รับประทานพอดี รู้จักประมาณในการหาเลี้ยงชีพ จั้บจ่ายพอประมาณกับที่หามาได้ รู้จักเก็บรักษาทรัพย์ให้พอเหมาะพอควร (จ. เปรียญ, ๒๕๑๕ : ๙๓) การทำอะไรให้พอ คั้น นับว่าเป็นสิ่งที่ทำได้ยาก ดังนั้น เราจึงไม่ควรยึดเฉพาะตัวเราเป็นเกณฑ์เท่านั้น ต้องศึกษาถึงความพอดีของกลุ่มที่เราเป็นสมาชิกด้วย โดยพิจารณาเฉพาะเรื่องนั้น ๆ และ เรื่องเดียวกันแต่ทางสถานการณ์กัน ความพอดีก็จะอาจเปลี่ยนไปด้วย

๓. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการรู้จักเวลา

พระพุทธเจ้าทรงสั่งสอนให้พิจารณาว่า วันคืนที่ล่วงไปนั้น ล่วงไปแต่วันคืนเท่านั้นหรือ ท่านหาสิ่งใดที่เป็นประโยชน์เพื่อให้อยู่กับเวลาที่ล่วงไปหรือไม่ (สมเด็จพระสังฆราช อุดมฺฐายี, ๒๕๑๓ : ๒๓๖) สมเด็จพระสังฆราช อุดมฺฐายี (๒๕๑๓ ; ๒๔๐) กล่าวไว้อีกตอนหนึ่งพอสรุปได้ว่า ถ้าพิจารณาอยู่ประเทศที่เจริญรุ่งเรืองแล้ว จะเห็นได้ว่า ประชาชนของเขารูจักค่าของเวลาได้ดี เริ่มตั้งแต่การอบรมคนให้รู้จักเคารพต่อเวลาที่นัดหมายกันไว้ เมื่อตรงต่อเวลาก็จะเกิดประโยชน์ในกิจการงานต่าง ๆ มากมาย ในอีกความหมายหนึ่งนั้น หมายถึง การรู้จักกาลเทศะ ในโอกาสใดควรทำอะไร ตามที่ ปิณ มุทฺกัณฺธ (๒๕๐๔ ; ๒๔๕) กล่าวว่า การรู้จักกาล ต้องรู้ในเรื่องเหล่านี้ คือ รู้เรื่องเวลา หมายถึง การที่รู้ว่าเป็นเวลาเช้า สาย เย็น วัน เดือน ปี อะไร รู้ค่าของเวลา หมายถึง การไม่ปล่อยเวลาให้เปล่าประโยชน์ รู้จักใช้เวลา หมายถึง การทำงานใด ๆ ต้องทำให้เสร็จทันเวลา ทำให้ถูกเวลาว่า เวลาไหนควรทำอะไร ทำเมื่อถึงเวลา และทำให้ตรงเวลา เช่น รักษาเวลานัดหมายมิให้ผิดนัด

๔. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการรู้จักชุมชน

หลวงกณินธัตถโยธิน (๒๕๐๒ ; ๑๔๙) อธิบายว่า การรู้จักชุมชน คือ การรู้จักการสมาคม และกิจที่พึงประพฤติในการสมาคมนั้น ไม่ขัดต่อวัตนธรรม ปรับตัวให้เข้ากับชุมชนได้ เรื่องนี้ ชลอ อุทฺทการณ (๒๕๑๔ ; ๕๒๖ - ๕๒๙) เขียนไว้ในหนังสือ "พุทธศาสนา กับ สังคมศาสตร์" ว่า การรู้จักชุมชน คือ การรู้จักสังคม เมื่อจะเข้าสู่สังคมใด ต้องพยายามศึกษา ขนบธรรมเนียม ประเพณีของสังคมนั้น เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติตน ไม่ถือเอาความพอใจของตนเป็นใหญ่ แต่การปรับตัวเข้ากับสังคมนั้น ไม่จำเป็นต้องถึงสิ่งที่ดีที่ถูกต้องไปเลย ของที่ดีอยู่แล้วต้องรักษาเอาไว้

๕. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการรู้จักบุคคล

การรู้จักบุคคล คือ การที่รู้ว่า คนใดควรคบคนใดไม่ควรคบ คนใดควรเคารพกราบไหว้ ควรให้คนใดทำงานใดจึงจะเหมาะสม การรู้จักบุคคลนี้ มิได้หมายความว่าเฉพาะการเลือกคบมิตรเท่านั้น แต่ยังหมายการสังคมกับบุคคลทั่ว ๆ ไปด้วย พระพุทธเจ้าทรงแนะ

ให้เลือกคนที่มีความประพฤติดี มีศีลธรรมดี มีอารีพสุจริต มีเกียรติยศชื่อเสียงดี ซึ่งเขาจะ
ชักนำเราไปในทางดี (ชโล อหฺกภาณํ, ๒๕๑๔ : ๕๒๙) หลวงกณีนอทยโยธิน (๒๕๔๒ ;
๑๔๕ - ๑๔๙) พูดถึงเรื่อง การรู้จักบุคคลว่า หมายถึง การรู้จักฐานะของบุคคลว่า สูงกว่า
หรือต่ำกว่า หรือเสมอกันกับเรา แล้วเลือกคบ เลือกใช้ให้ถูกต้องตามฐานะและนิสัยใจคอ
ของบุคคลนั้น ๆ

๑๐. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับสันโดษ

สมเด็จพระญาณสังวร (สมเด็จพระญาณสังวร, ๒๕๑๖ : ๖๑ - ๖๙) ทรง
กล่าวไว้ว่า สันโดษ หมายถึง ยินดีด้วยปัจจัยตามมีตามได้ ไม่แสวงหาในสิ่งที่ไม่สมควร
มีความขยันไม่เกียจคร้าน สันโดษแบ่งออกเป็น ๓ ลักษณะคือ

๑. ยินดีตามที่ได เมื่อได้สิ่งใดมาก็ยินดีและใช้สอยสิ่งนั้น ไม่ปรารถนา
สิ่งอื่นที่มากเกินไป หรือในทางที่ผิด

๒. ยินดีตามกำลัง ถ้าได้สิ่งใดมาไม่เหมาะกับกำลังของตน เช่นไม่
เหมาะกับกำลังกาย ก็แลกเปลี่ยนกับสิ่งที่เหมาะกับกำลังของตน

๓. ยินดีตามสมควร ถ้าได้มาแล้ว เห็นว่าไม่เหมาะสมไม่ควรกับกำลังของ
ตนก็สละให้แก่ผู้ที่สมควร แสวงหาแต่สิ่งที่พอเหมาะพอควร

นอกจากนี้ ยังแบ่งสันโดษเป็น ๔ ลำดับ คือ

๑. สันโดษในความคิด คือ ระวังความคิดฟุ้งซ่านที่อยากได้มากเกินไป
หรืออยากได้ในทางที่ผิด

๒. สันโดษในการแสวงหา คือ ยินดีแสวงหาแต่สิ่งที่จะได้ สมควร
แก่ฐานะของตนและเป็นไปในทางที่ถูกที่ควร

๓. สันโดษในการรับ คือ รับแต่สิ่งที่ควรรับ และรับแต่พอประมาณ

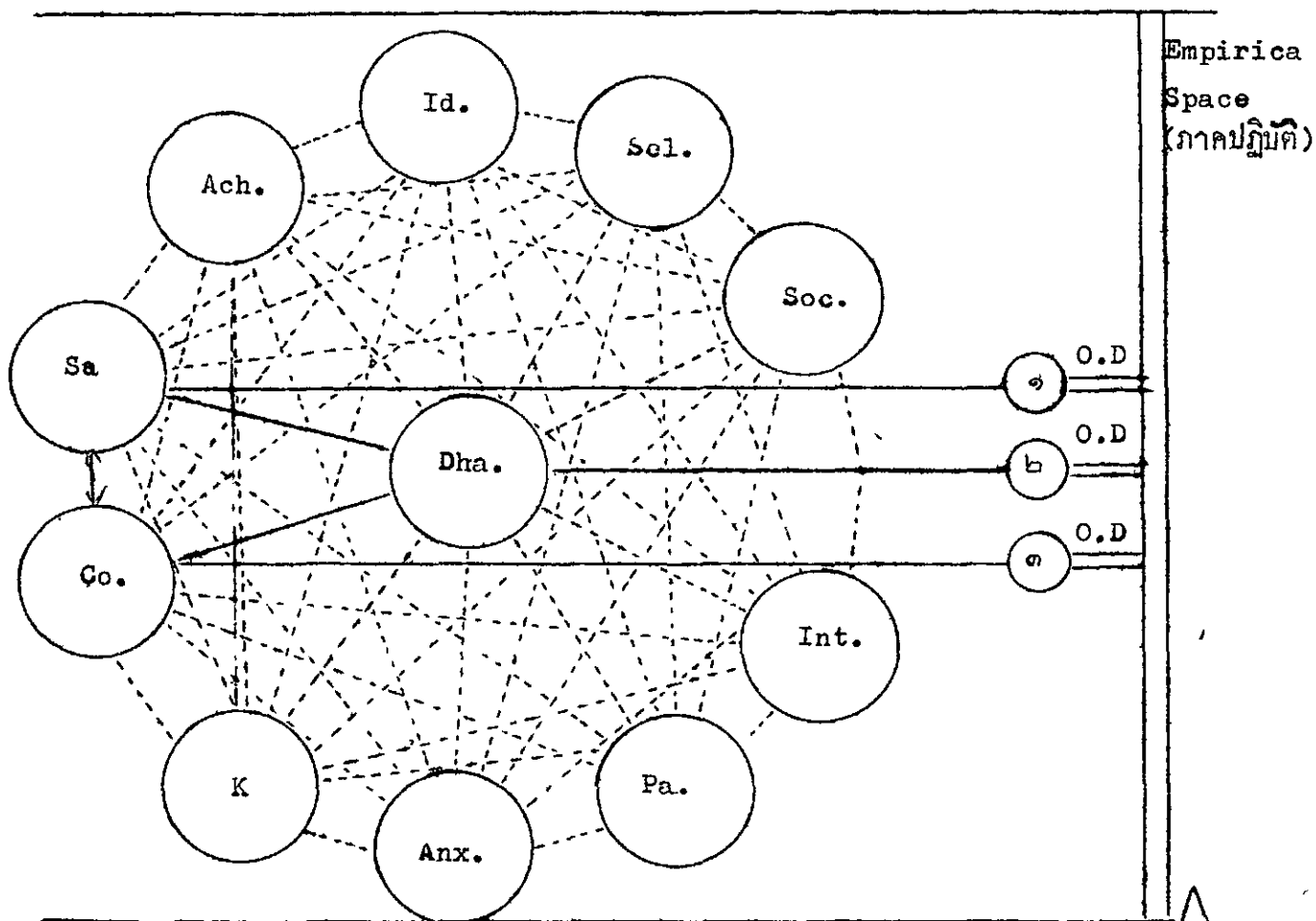
๔. สันโดษในการบริโภค คือ บริโภคให้พอเหมาะกับการทำได้ และบริโภค
ใช้สอยโดยพิจารณาถึงประโยชน์ว่าเหมาะสมหรือไม่

จากทฤษฎี เอกสารและการวิจัย ดังที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ พอที่จะเขียนดังทฤษฎี
แสดงโครงสร้างและความสัมพันธ์ระหว่าง สัมปรัสนธรรม สันโดษ และธรรมาธิปไตยได้ดังนี้

ผังทฤษฎีแสดงโครงสร้างของสัปปริสธรรม สันโคช และธรรมาธิปไตย

จากทฤษฎี เอกสารและการศึกษาคนควาที่เกี่ยวของคังกล่าวมาแล้ว อาจนำมา
 สร้างเป็นโครงสร้างของสัปปริสธรรม สันโคช และธรรมาธิปไตย โดยมี สังกรณ
 (Construct) ทาง ๆ เป็นองค์ประกอบ คังภาพที่ ๒

Theoretical Space (ภาคทฤษฎี)



ภาพที่ ๒ แสดงผังทฤษฎีของสัปปริสธรรมสันโคชและธรรมาธิปไตย

- แสดงความสัมพันธ์ของสังกรณแต่ละตัว
- แสดงความสัมพันธ์ของสังกรณที่นำมาศึกษาวิจัย
- ===== หมายถึงนิยามปฏิบัติการ

Observable data
 (พฤติกรรมที่แสดงออกโดย
 ดูจากผลงานที่ทำได้จากแบบ
 สอบถาม)

Sa.	=	สัพปุริสธรรม (Sappurisdham)
Co.	=	สันโดษ (Contentment)
Dha.	=	ธรรมาธิปไตย (Dhamathipatai)
Soc.	=	สังคมประกิต (Socialization)
Ach.	=	แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (Achievement motive)
Anx.	=	ความวิตกกังวล (Anxiety)
K.	=	เกรงใจ (Krengchai)
Id.	=	อิทธิบาท (Buddhist Cognitive Motivation)
Pa.	=	ขันติ - โสรัจจะ (Patience - Gentleness)
Sel.	=	มโนภาพแห่งตน (Self-concept)
Int	=	สติปัญญา (Intelligence)
O.D	=	นิยามปฏิบัติการ (Operational Definition)
๑	=	แบบทดสอบวัดสัพปุริสธรรม
๒	=	แบบทดสอบธรรมาธิปไตย
๓	=	แบบทดสอบวัดสันโดษ

อธิบายผังทฤษฎี

จากผังทฤษฎีในภาพที่ ๒ แสดงให้เห็นถึงโครงสร้างและความสัมพันธ์ระหว่าง สัพปุริสธรรมกับสังกรณอื่น ๆ คือ สันโดษ อิทธิบาท ขันติ - โสรัจจะ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความวิตกกังวล มโนภาพแห่งตน เกรงใจ สติปัญญา และสังคมประกิต โดยมีธรรมาธิปไตย เป็นศูนย์กลางของโครงสร้างของสังกรณต่าง ๆ เพราะการพัฒนาบุคลิกภาพให้เป็นธรรมาธิปไตยนั้น ต้องพัฒนาสังกรณต่าง ๆ ที่ล้อมรอบธรรมาธิปไตยในผังทฤษฎีนี้ เช่น มีคุณธรรมสูง ในค่านสัพปุริสธรรม สันโดษ ขันติ - โสรัจจะ อิทธิบาท มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง มีความวิตกกังวลต่ำ ก็พอจะถือเป็นเกณฑ์ได้ว่า มีบุคลิกภาพธรรมาธิปไตย แต่ธรรมาธิปไตย หมายถึง การมีคุณธรรมเป็นหลักในการปฏิบัติงาน และธรรมในพุทธศาสนา ก็มีมากมาย ผู้วิจัยเลือกศึกษา สัพปุริสธรรม และสันโดษ เพื่อเป็นแนวทางค้นหาธรรมาธิปไตย ถ้าจะทำให้เกิดบุคลิกภาพ

ธรรมชาติที่สมบูรณ์ ก็ควรศึกษาธรรมชาติระดับบุคคล กลุ่ม และสังคม สังกรณที่สำคัญในการพัฒนาบุคลิกภาพธรรมชาติ คือ สังคมประภค เพราะเป็นที่ยอมรับกันในวิชาจิตวิทยาว่า การอบรมเลี้ยงดูเป็นองค์ประกอบที่สำคัญต่อพฤติกรรม ค่านิยม และลักษณะบุคลิกภาพกลุ่มใดที่อบรมเด็กโดยแทรกธรรมชาติให้เป็นแนวปฏิบัติตนได้มาก โอกาสที่จะมีบุคลิกภาพธรรมชาติก็มากขึ้น จึงกล่าวได้ว่า สังคมประภคมีความสัมพันธ์กับทุกสังกรณในสังคมนี้

สังกรณ (Construct) ต่าง ๆ เหล่านี้ ถ้ามีอยู่จริง และให้คำนิยามปฏิบัติการ (Operational Definition) ได้แล้ว ย่อมสามารถสร้างแบบทดสอบตามนิยามปฏิบัติการนั้นได้ ผู้วิจัยจึงสร้างแบบทดสอบ เพื่อนำไปเป็นเครื่องมือให้บุคคลตอบสนองออกมาเป็นพฤติกรรม เมื่อแปลพฤติกรรมเป็นคะแนนแล้วก็นำมาวิเคราะห์ในภาคปฏิบัติต่อไป

สมมุติฐานในการศึกษาครั้งนี้

ก. สมมุติฐานการวิจัย

๑. อุปลักษณะภายในของสัปปริสธรรมมีความสัมพันธ์กับและกันในทางบวกในกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด กลุ่มนิสิตครู กลุ่มนิสิตแพทย์ กลุ่มนิสิตครูปีที่ ๑ กับ นิสิตเตรียมแพทย์ปีที่ ๑ กลุ่มนิสิตครูปีที่ ๔ กับ นิสิตแพทย์ปีที่ ๒ กลุ่มนิสิตชาย และกลุ่มนิสิตหญิง

๒. สัปปริสธรรมและอุปลักษณะภายในของสัปปริสธรรมแต่ละตัวมีความสัมพันธ์กับสันโดษในทางบวกของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด กลุ่มนิสิตครู กลุ่มนิสิตแพทย์ กลุ่มนิสิตครูปีที่ ๑ และนิสิตเตรียมแพทย์ปีที่ ๑ กลุ่มนิสิตครูปีที่ ๔ และนิสิตแพทย์ปีที่ ๒ กลุ่มนิสิตชาย และกลุ่มนิสิตหญิง

๓. นิสิตแพทย์มีสัปปริสธรรมสูงกว่านิสิตครู

๓.๑ นิสิตแพทย์ รุจักเหตุ สูงกว่านิสิตครู

๓.๒ นิสิตแพทย์ รุจักยถ สูงกว่านิสิตครู

๓.๓ นิสิตแพทย์ รุจักตน สูงกว่านิสิตครู

๓.๔ นิสิตแพทย์ รุจักประมาณ สูงกว่านิสิตครู

๓.๕ นิสิตแพทย์ รุจักกาล สูงกว่านิสิตครู

๓.๖ นิสิตแพทย์ รู้จักชุมชน สูงกว่า นิสิตครู

๓.๗ นิสิตแพทย์ รู้จักบุคคล สูงกว่า นิสิตครู

๔. นิสิตครูปีที่ ๔ และ นิสิตแพทย์ปีที่ ๒ มีสัปปริสธรรมสูงกว่า นิสิตครูปีที่ ๑

๔.๑ นิสิตครูปีที่ ๔ และ นิสิตแพทย์ปีที่ ๒ รู้จักเหตุสูงกว่า นิสิตครูปีที่ ๑

และ นิสิตเตรียมแพทย์ปีที่ ๑

๔.๒ นิสิตครูปีที่ ๔ และ นิสิตแพทย์ปีที่ ๒ รู้จักผลสูงกว่า นิสิตครูปีที่ ๑

และ นิสิตเตรียมแพทย์ปีที่ ๑

๔.๓ นิสิตครูปีที่ ๔ และ นิสิตแพทย์ปีที่ ๒ รู้จักตนสูงกว่า นิสิตครูปีที่ ๑

และ นิสิตเตรียมแพทย์ปีที่ ๑

๔.๔ นิสิตครูปีที่ ๔ และ นิสิตแพทย์ปีที่ ๒ รู้จักประมาณสูงกว่า นิสิตครูปีที่ ๑ และ นิสิตเตรียมแพทย์ปีที่ ๑

๔.๕ นิสิตครูปีที่ ๔ และ นิสิตแพทย์ปีที่ ๒ รู้จักกาลสูงกว่า นิสิตครูปีที่ ๑ และ นิสิตเตรียมแพทย์ปีที่ ๑

๔.๖ นิสิตครูปีที่ ๔ และ นิสิตแพทย์ปีที่ ๒ รู้จักชุมชนสูงกว่า นิสิตครูปีที่ ๑ และ นิสิตเตรียมแพทย์ปีที่ ๑

๔.๗ นิสิตครูปีที่ ๔ และ นิสิตแพทย์ปีที่ ๒ รู้จักบุคคลสูงกว่า นิสิตครูปีที่ ๑ และ นิสิตเตรียมแพทย์ปีที่ ๑

๕. นิสิตชายมี สัปปริสธรรมสูงกว่า นิสิตหญิง

๕.๑ นิสิตชาย รู้จักเหตุสูงกว่า นิสิตหญิง

๕.๒ นิสิตชาย รู้จักผล สูงกว่า นิสิตหญิง

๕.๓ นิสิตชาย รู้จักตน สูงกว่า นิสิตหญิง

๕.๔ นิสิตชาย รู้จักประมาณสูงกว่า นิสิตหญิง

๕.๕ นิสิตชาย รู้จักกาล สูงกว่า นิสิตหญิง

๕.๖ นิสิตชาย รู้จักชุมชน สูงกว่า นิสิตหญิง

๕.๗ นิสิตชาย รู้จักบุคคล สูงกว่า นิสิตหญิง

ข. เหตุผลเบื้องหลังสมมติฐาน

๑. อุปลักษณะภายในของสัปรีสธรรมมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันในทางบวก
 สัปรีสธรรม แปลว่า ธรรมของสัตว์บุรุษซึ่งประกอบไปด้วยคุณสมบัติที่ดังาม ๘ ประการ คือ การรู้จักเหตุ การรู้จักผล การรู้จักตน การรู้จักประมาณ การรู้จักกาล การรู้จักชุมชน และการรู้จักบุคคล คุณลักษณะทั้ง ๘ ประการนี้ต้องมีอยู่ครบจึงจะเป็นสัตว์บุรุษ หรือเป็นผู้ดีนั่นเอง (หลวงกณินอรรถโยธิน, ๒๕๑๒ : ๑๔๙) และเมื่อบุคคลใดรู้จักเหตุผลดีแล้วก็จะทำใหญ่รู้จักประมาณคือความพอดีด้วย (ปิ่น มุกขนัต, ๒๕๔๔ : ๒๔๔)

จึงเห็นได้ว่า อุปลักษณะภายในของสัปรีสธรรมย่อมจะต้องเกี่ยวพันกันอยู่เสมอ กล่าวคือ ถ้ามีอุปลักษณะใดอุปลักษณะหนึ่ง ก็ย่อมจะมีอุปลักษณะอื่น ๆ ด้วย

๒. สัปรีสธรรมและอุปลักษณะภายในของสัปรีสธรรมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับสันโดษ

เมื่อพิจารณาจากนิยามปฏิบัติการของสัปรีสธรรมและสันโดษแล้ว จะเห็นว่า มีความใกล้เคียงกัน โดยเฉพาะการรู้จักประมาณซึ่งหมายถึง การรู้จักความพอดี และสันโดษหมายถึง ยินดีตามที่หาได้ไม่โลภมาก นั่นคือบุคคลที่มีคุณธรรมด้านสัปรีสธรรมแล้วย่อมจะมีคุณธรรมด้านสันโดษด้วย

จุฬพล พูลภัทรชีวิน (๒๕๑๕ ; ๑๔๑) ศึกษาพบว่า มโนภาพแห่งตน (Self-concept) มีความสัมพันธ์กับความวิตกกังวลในทางลบ และเมื่อพิจารณาสันโดษซึ่งหมายถึง การยินดีตามที่ได้อยู่ ยินดีตามที่หามาได้ และยินดีตามสมควรแก่ฐานะแล้ว สันโดษจะมีลักษณะตรงข้ามกับความวิตกกังวล กล่าวคือสันโดษจะมีความสัมพันธ์ทางลบกับความวิตกกังวล ดังนั้น มโนภาพแห่งตนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับสันโดษ

แกรนซ์เบอร์เกอร์ (Granzberg, ๑๙๙๓ : ๑๕๒) พบว่า ความสามารถในการรอคอยการตอบสนองความต้องการ (Delay of Gratification) มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความต้องการผลสัมฤทธิ์ และความต้องการผลสัมฤทธิ์ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับมโนภาพแห่งตน (จำรัส บุญญานันท์, ๒๕๑๕ : ๖๑) ดังนั้น ความสามารถในการรอคอยการตอบสนองความต้องการมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการรู้จักเวลาและมโนภาพแห่งตน

ธรรมในพุทธศาสนามุ่งให้คนรู้จักเหตุผลในการประกอบกิจการต่าง ๆ เช่น ให้ทรัพย์ในทางที่ถูกต้อง สุจริต พอใจในของของตน ดังนั้น เมื่อรู้จักเหตุผลก็就会有ความสันโดษด้วย การยินดีในฐานะก็จะมีฐานะอย่างไร ก็พอใจปฏิบัติให้เหมาะสมกับฐานะ ซึ่งก็มีลักษณะคล้ายกับการรู้จักประมาณในสัปปริสธรรมนั่นเอง

๓. นิสิตแพทย์มีสัปปริสธรรมและอุปลักษณะสัปปริสธรรมสูงกว่านิสิตครู

ดี (อบอวล หกสูตรณ, ๒๕๑๖ : ๔๒) กล่าวว่า แพทย์ต้องทำงานด้วยความรอบคอบ มีเหตุผล มีความระมัดระวัง เพราะเป็นเรื่องเกี่ยวกับความเป็นความตายของผู้ป่วย สจวต (อบอวล หกสูตรณ, ๒๕๑๖ : ๔๔) ก็มาเปรียบเทียบเราว่าปัญญาของแพทย์กับครู พบว่า แพทย์มีระดับสติปัญญาสูงกว่าครู ดังนั้น การคิดหาเหตุผลของแพทย์จึงดีกว่าครู

ทามาจิณี (จาร์ส บัญญานันท์, ๒๕๑๕ : ๖๑) ก็มาพบว่า ความต้องการผลสัมฤทธิ์มีความสัมพันธ์ทางบวกกับมโนภาพแห่งตน และ ปาล (อบอวล หกสูตรณ, ๒๕๑๖ : ๔๙) พบว่า แพทย์มีความต้องการผลสัมฤทธิ์สูงกว่าครู ดังนั้น แพทย์จึงมีมโนภาพแห่งตนสูงกว่าครู

อบอวล หกสูตรณ (๒๕๑๖) วิเคราะห์บุคลิกภาพ ๑๖ ด้านพบว่า แพทย์ถือการปฏิบัติตามสภาพความเป็นจริง และเหมาะสมกับสภาพปัจจุบันมากกว่าครู ดังนั้น แพทย์จึงรู้จักประมาณ และรู้จักกาลมากกว่าครู เพราะแพทย์ปฏิบัติงานได้เหมาะสมพอเหมาะพอดีกับสภาพความเป็นจริงในปัจจุบัน นอกจากนี้ยังพบอีกว่า ครูมีความวิตกกังวลสูงกว่าแพทย์ และ ปรอยค์ (นวลเพ็ญ วิเชียรโชติ, ๒๕๑๖ : ๒) กล่าวว่า ผู้ที่มีความวิตกกังวลสูงเป็นผู้ที่ปรับตัวไม่ได้ดี แพทย์จึงปรับตัวได้ดีกว่าครู

๔. นิสิตกรปีที่ ๔ และนิสิตแพทย์ปีที่ ๒ มีสัปปริสธรรม และอุปลักษณะภายในสัปปริสธรรมสูงกว่านิสิตกรปีที่ ๑ และนิสิตเตรียมแพทย์ปีที่ ๑

ความแตกต่างระหว่างชั้นเรียนมีส่วนกำหนดอายุของนักศึกษา กล่าวคือนิสิตปีที่ ๑ อายุประมาณ ๑๙ ปี และนิสิตปีที่ ๔ อายุประมาณ ๒๑ ปี

นวลศิริ เปาโรหิตย์ และคณะ (๒๕๑๕ ; ๑๒) กล่าวไว้พอสรุปได้ว่า

วัยรุ่นที่มีอายุมากกว่าในช่วงเดียวกัน สามารถแก้ปัญหาด้วยเหตุผลได้ดีกว่า และลดการใช้
อารมณ์ในการตัดสินใจ

สุชา จันทน์เอม และสร้างค์ จันทน์เอม (๒๕๑๓ ; ๒๕) กล่าวว่า นำหนัก
สมองของมนุษย์เจริญเต็มที่เมื่ออายุ ๒๐ ปี นั่นคือ ผู้ที่มีอายุ ๒๐ ปี จะสามารถใช้สติปัญญา
ไตร่ตรองสิ่งต่าง ๆ ได้อย่างมีเหตุผลดีกว่าผู้ที่มีอายุ ๑๙ ปี และเมื่ออายุมากขึ้น อารมณ์
ก็จะมั่นคงยิ่งขึ้น การศึกษาในมหาวิทยาลัยจนถึงปีที่ ๔ ย่อมมีประสบการณ์ในการตัดสินใจ
แก้ปัญหาได้ดีกว่านิสิตปีที่ ๑ และนอกจากนี้ เมื่ออายุมากขึ้นก็จะเรียนรู้วัฒนธรรมได้มากขึ้น
สามารถปรับตัวได้ดีขึ้น

๕. นิสิตชายมีสปีปรีชธรรมและอุปลักษณะภายในของสปีปรีชธรรมสูงกว่านิสิตหญิง

เพ็ญกุล สุทธิวงษ์ (๒๕๑๖) ศึกษาพบว่า หญิงมีแนวโน้มในการเกรงใจสูงกว่า
ชาย มุกดา ธีรียงก (๒๕๑๕) พบว่า เกรงใจสูงมีแนวโน้มที่จะมีความต้องการผลสัมฤทธิ์ต่ำ
และทามาจิณี (จารวัช บุญญานันท์ , ๒๕๑๕ : ๖๑) ศึกษาพบว่าความต้องการผลสัมฤทธิ์สูง
มีมโนภาพแห่งตนสูงกว่า ดังนั้น ชายจึงมีมโนภาพแห่งตนสูงกว่าหญิง

อบอวล หกสุวรรณ (๒๕๑๖) ศึกษาพบว่า ชายยอมรับสภาพความเป็นจริง
มากกว่าหญิง ปฏิบัติตนเหมาะสมกับสภาพปัจจุบันได้ดีกว่าหญิง และกล้าออกสังคมมากกว่า
หญิง นอกจากนี้ ก็ไซ (Keasey, 1972 : 157) ยังกล่าวว่าชายมีซูเปอร์อีโก
(Superego) ซึ่งเป็นตัวแทนที่ศีลธรรมภายในของบุคคล สูงกว่าหญิงด้วย ดังนั้น ชายจึงมี
สปีปรีชธรรมสูงกว่าหญิง

บทที่ ๒
วิธีดำเนินการค้นคว้า

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษานี้ ได้แก่ นิสิตครูปีที่ ๑ และปีที่ ๔ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปีการศึกษา ๒๕๑๙ และนิสิตเตรียมแพทย์ปีที่ ๑ และนิสิตแพทย์ปีที่ ๒ มหาวิทยาลัยมหิดล ปีการศึกษา ๒๕๑๙ ดังแสดงไว้ในตาราง ๑

ตาราง ๑ แสดงกลุ่มตัวอย่างของนิสิตครู และนิสิตแพทย์แยกตามระดับชั้น และเพศ

อาชีพ	ชาย	หญิง	รวม
นิสิตครู			
- ปีที่ ๑	๒๙	๒๑	๕๐
- ปีที่ ๔	๒๖	๒๔	๕๐
นิสิตแพทย์			
- เตรียมแพทย์ปีที่ ๑	๓๔	๑๖	๕๐
- แพทย์ปีที่ ๒	๓๓	๑๗	๕๐
รวม	๑๒๐	๘๐	๒๐๐

การเลือกกลุ่มตัวอย่างใช้วิธี random sampling กล่าวคือ เมื่อกำหนดกลุ่มตัวอย่างแยกตามอาชีพได้ นิสิตครูกับนิสิตแพทย์แล้ว ประชากรทั้งหมดของนิสิตครูคือนิสิตครูในระดับปริญญาตรี การเลือกใช้วิธีสุ่มจะได้กลุ่มตัวอย่างเป็นนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ซึ่งถือเป็นตัวแทนของกลุ่มนิสิตครู การเลือกนิสิตแพทย์ก็ใช้วิธีเดียวกันได้กลุ่มตัวอย่างเป็นนิสิตแพทย์มหาวิทยาลัยมหิดล ซึ่งถือเป็นตัวแทนของนิสิตแพทย์ หลังจากเลือกกลุ่มตัวอย่างได้แล้ว ผู้วิจัยจึงแจกแบบทดสอบแก่กลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่ม และวิเคราะห์จากแบบสอบถามเกี่ยวกับความอ่านในตาราง ๑

เครื่องมือที่ใช้ในการค้นคว้า

ก. การสร้างเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือในการวิจัยโดยปริศนาคำเนินการของ ดร. วีรบุษย์ วิเชียรโชติ ที่เรียกว่า The Theory Empirical System Approach.

ลำดับขั้นในการสร้างเครื่องมือ

๑. กำหนดตัวแปรที่ต้องการวิจัย คือ สัมปรีชธรรม โดยศึกษาแนวคิดจากเอกสารต่าง ๆ ที่กล่าวถึงลักษณะของสัมปรีชธรรม เพื่อหาองค์ประกอบว่ามีความสัมพันธ์กับตัวแปรใดบ้าง แล้วจึงนำมาเขียนผังพญานำไป

๒. สํารวจแหล่งข้อมูลโดยใช้วิธี Critical Incidence Technique (CIT) จากนิสิตปริญญาโท สาขาจิตวิทยาสังคม และสาขาวัฒนธรรม วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร ปีการศึกษา ๒๕๑๖ เพื่อหาองค์ประกอบของอุปลักษณะ (traits) ต่าง ๆ ที่มีอยู่ในสัมปรีชธรรม เช่น แจกแบบสำรวจข้อมูลในเรื่องการรู้จักเหตุ ทำได้ดังนี้

ตัวอย่าง ก. ผู้ที่รู้จักเหตุคือผู้ที่รู้ว่า

๑. ความยากจนเกิดจากการเงินการพนัน

๒.

๓.

ข. ผู้ที่ไม่รู้จักเหตุคือ ผู้ที่คิดว่า

๑. ความร่ำรวยเกิดขึ้นได้จากการฉ้อโกง

๒.

๓.

ให้นักศึกษาปริญญาโท สาขาจิตวิทยาสังคมและสาขาวัฒนธรรม ทำลักษณะต่าง ๆ ของการรู้จักเหตุและการไม่รู้จักเหตุเติมในข้อ ๒, ๓, ข้อ ๆ ไป และปฏิบัติเช่นเดียวกันนี้กับทุกอุปลักษณะที่ต้องการศึกษา

๓. นำเอาผลจากข้อ ๑ และข้อ ๒ มาทำการวิเคราะห์เนื้อหา วิเคราะห์องค์ประกอบที่อิสระจากกัน และสังเคราะห์สิ่งที่สำคัญเกี่ยวกับสัมปรีชธรรมออกมาเป็น ๓ จักรวรรด คือ

๓.๑ จักรวรรดสิ่งเร้า คือ สถานการณ์ต่าง ๆ ที่สร้างขึ้นเพื่อให้ผู้ตอบตัดสินใจ ในขั้นนี้จะต้องคำนึงถึง Diminishing return ซึ่งหมายถึงการสำรวจข้อมูลที่เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ นั้น มีลักษณะซ้ำกันมากขึ้นหรือไม่ ถ้ามีลักษณะซ้ำ ๆ กัน ก็แสดงว่า จักรวรรดสิ่งเร้า

นั้น มีองค์ประกอบครบแล้ว

๓.๒ จักรวาลลักษณะนิยามของตัวแปรภายใน คือ การให้นิยามของตัวแปรต่าง ๆ เช่น การรู้จักตน หมายถึง การปฏิบัติหน้าที่เหมาะสมกับฐานะ ตำแหน่งของตน ไม่ก้าวร้าวหน้าที่ของผู้อื่น

๓.๓ จักรวาลพฤติกรรมตอบสนอง คือ คะแนนที่ได้จากแบบสอบถาม

๔. จัดกลุ่ม และเลือกกลุ่มองค์ประกอบในทั้ง ๓ จักรวาลเพื่อนำมาสร้างนิยามปฏิบัติการของสปีชีสธรรม

๕. สร้างสถานการณ์ต่าง ๆ โดยอาศัยพฤติกรรมในข้อ ๓ และข้อ ๔ เป็นข้อช่วยอ้างอิง เพื่อให้สถานการณ์ที่สร้างขึ้นนั้น สามารถกระตุ้นให้เกิดการตอบสนองได้จริง

๖. แบบสอบถามสปีชีสธรรม

ผู้วิจัยเป็นผู้สร้างแบบสอบถามสปีชีสธรรมขึ้น โดยสร้างสถานการณ์ที่พบเห็นอยู่เสมอ ๆ ในชีวิตประจำวัน

๑. ลักษณะแบบสอบถาม สถานการณ์ในข้อหนึ่ง ๆ มีคำถาม ๒ ตอน คือ

- การรับรู้มาตรฐานสังคม (ข้อ ก) เป็นคำถามที่ถามถึงการรับรู้ของตัวผู้ตอบต่อมาตรฐานสังคมว่า คนในสังคมจะตัดสินใจอย่างไรในสถานการณ์นั้น ๆ

- ตนตามอัธยาศัย (ข้อ ข) เป็นคำถามที่ถามถึงความตั้งใจที่จะปฏิบัติของตัวผู้ตอบเองว่า ตนจะตัดสินใจอย่างไรในสถานการณ์นั้น ๆ

แบบสอบถามในข้อหนึ่ง ๆ มีช่องให้เลือกตอบ ๙ ช่อง ตั้งแต่ ๑ - ๙ และมีจำนวน ๗๒ ข้อ แบ่งออกได้ดังนี้

- แบบสอบถามการรู้จักเหตุ ๑๐ ข้อ
- แบบสอบถามการรู้จักผล ๑๐ ข้อ
- แบบสอบถามการรู้จักตน ๑๒ ข้อ
- แบบสอบถามการรู้จักประมาณ ๑๐ ข้อ
- แบบสอบถามการรู้จักกาล ๑๐ ข้อ
- แบบสอบถามการรู้จักชุมชน ๑๐ ข้อ
- แบบสอบถามการรู้จักบุคคล ๑๐ ข้อ

ตัวอย่าง

วาสนาเห็นสามีชื่อขาวของเตรียมตัวไปร คนำขอพร จากญาติผู้ใหญ่ในวันสงกรานต์
วาสนาจึงห้ามว่า "วันนี้ไม่วาง ไม่จำเป็นต้องไปวันนี้ ควรไปวันไหนก็ได้"

ก) คนอื่น ๆ ทำเช่นเดียวกับวาสนาหรือไม่ ไม่ทำ /๑/๒/๓/๔/๕/๖/๗/ ทำ

ข. ถ้าทานเป็นวาสนาทานจะทำเช่นนี้หรือไม่ ไม่ทำ /๑/๒/๓/๔/๕/๖/๗/ ทำ

✓วิธีตอบพิจารณากันนี้

✓ของหมายเลข ๑ หมายความว่า ปฏิทินน้อยที่สุด

✓ของหมายเลข ๒ หมายความว่า ปฏิทินน้อย

✓ของหมายเลข ๓ หมายความว่า ปฏิทินเพิ่มขึ้นจากของหมายเลข ๒

✓ของหมายเลข ๔ หมายความว่า ปฏิทินปานกลาง

✓ของหมายเลข ๕ หมายความว่า ปฏิทินเพิ่มขึ้นจากปานกลาง

✓ของหมายเลข ๖ หมายความว่า ปฏิทินมาก

✓ของหมายเลข ๗ หมายความว่า ปฏิทินมากที่สุด

๒. เกณฑ์การตรวจให้คะแนน แบบสอบถามมี ๒ ลักษณะ คือ สถานการณ์ทางบวก
คือ สถานการณ์ที่สมควรปฏิบัติ ผู้ตอบเลือกของหมายเลขใด ก็ให้คะแนนตามเลขนั้น ๆ

สถานการณ์ทางลบ คือ สถานการณ์ที่ไม่สมควรปฏิบัติ ผู้ตอบเลือกของหมายเลข
ใด ก็ให้คะแนนดังนี้

เลือกของหมายเลข ๑ ให้คะแนน ๗

เลือกของหมายเลข ๒ ให้คะแนน ๖

เลือกของหมายเลข ๓ ให้คะแนน ๕

เลือกของหมายเลข ๔ ให้คะแนน ๔

เลือกของหมายเลข ๕ ให้คะแนน ๓

เลือกของหมายเลข ๖ ให้คะแนน ๒

เลือกของหมายเลข ๗ ให้คะแนน ๑

๓. ก่ออำนาจจำแนก ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้น จำนวน ๑๔๐ ชุด ไปทดสอบกับนักเรียนปีกัศกรชั้น ป.กศ.สูง วิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา จำนวน ๑๐๐ คน เพราะนักเรียน ป.กศ.สูง มีคุณสมบัติใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างที่จะไปทดสอบเก็บข้อมูล เมื่อนำแบบสอบถามมาตรวจให้คะแนนแล้ว ก็คัดเลือกเอาข้อที่มีค่าอำนาจจำแนกสูงสุด เพื่อนำไปทดสอบรวบรวมข้อมูล จำนวน ๕๖ ข้อ ดังปรากฏในตาราง ๒

ตาราง ๒ ก่ออำนาจจำแนกของแบบสอบถามสรีปรีศธรรม ด้านการรับรู้มาตรฐาน สังคม และตนตามอัธภาพ

ข้อที่	ก่่ออำนาจจำแนก (r)		ข้อที่	ก่่ออำนาจจำแนก (r)	
	การรับรู้มาตรฐาน สังคม	ตนตามอัธภาพ		การรับรู้มาตรฐาน สังคม	ตนตามอัธภาพ
๑	๔.๐๖๓**	๓.๖๖๕*	๑๒	๑.๘๖๖*	๔.๔๒๔*
๒	๔.๘๘๒**	๔.๑๔๑*	๑๓	๒.๒๒๕*	๕.๒๑๕**
๓	๒.๓๔๑*	๔.๙๕๘*	๑๔	๒.๔๔๙**	๔.๙๔๙**
๔	๖.๑๙๙**	๕.๑๘๖*	๑๕	๓.๖๖๙**	๕.๙๙๒**
๕	๓.๘๓๘**	๒.๒๘๖*	๑๖	๓.๐๔๑**	๒.๙๕๔**
๖	๕.๔๘๐**	๓.๘๕๖*	๑๗	๔.๙๙๓**	๔.๘๓๑*
๗	๓.๖๐๔*	๓.๙๑๖*	๑๘	๒.๓๖๐*	๔.๓๙๘**
๘	๑.๘๐๘*	๒.๙๙๔*	๑๙	๓.๓๙๐**	๒.๙๙๘**
๙	๕.๑๒๐**	๔.๕๙๙*	๒๐	๒.๑๔๔**	๒.๙๘๙**
๑๐	๑.๘๘๐*	๓.๓๘๕*	๒๑	๔.๑๖๕**	๕.๘๐๐**
๑๑	๒.๙๘๙*	๑.๙๘๙*	๒๒	๔.๐๔๙**	๒.๙๕๖**

ข้อที่	คำอ่านจากจำแนก(t)		ข้อที่	คำอ่านจากจำแนก(t)	
	การรวมมาตรฐาน สังคม	คนตามอัธยาศัย		การรวมมาตรฐาน สังคม	คนตามอัธยาศัย
๒๓	๔.๔๖๑**	๔.๖๖๑**	๔๕	๒.๖๕๒**	๕.๑๕๑**
๒๔	๒.๕๓๐**	๒.๓๕๒*	๔๖	๑.๕๑๓*	๓.๑๓๑**
๒๕	๒.๖๒๓**	๒.๘๕๓**	๔๗	๓.๕๔๑**	๓.๕๖๐**
๒๖	๒.๔๓๖**	๔.๒๑๕**	๔๘	๔.๘๓๓*	๔.๘๐๖*
๒๗	๑.๕๓๓*	๒.๐๕๖*	๔๙	๒.๕๕๔*	๒.๖๑๔*
๒๘	๒.๕๐๓**	๑.๕๖๓*	๕๐	๓.๖๒๕*	๒.๖๕๓*
๒๙	๒.๐๔๖*	๔.๕๐๕**	๕๑	๔.๕๑๕*	๒.๖๖๔*
๓๐	๒.๓๓๓*	๔.๕๓๓*	๕๒	๔.๑๓๕*	๒.๕๓๖*
๓๑	๕.๐๓๕**	๒.๘๐๖**	๕๓	๔.๒๕๕*	๔.๐๓๖*
๓๒	๒.๒๑๕*	๒.๔๓๑*	๕๔	๓.๓๖๕*	๒.๕๖๓*
๓๓	๒.๖๕๓*	๔.๓๓๕*	๕๕	๔.๕๕๕*	๒.๕๖๓*
๓๔	๓.๑๕๐**	๓.๕๓๖**	๕๖	๓.๕๐๑*	๒.๕๖๔*
๓๕	๓.๘๘๔**	๒.๕๑๕**	๕๗	๖.๕๕๓*	๕.๐๕๐*
๓๖	๒.๕๖๔*	๒.๐๕๓*	๕๘	๒.๕๐๖*	๒.๕๖๔*
๓๗	๒.๔๕๒**	๓.๓๕๐**	๕๙	๓.๓๖๔*	๒.๑๓๓*
๓๘	๒.๔๔๔*	๕.๘๘๒*	๖๐	๔.๕๖๕*	๑.๘๑๓*
๓๙	๕.๓๘๑**	๒.๘๕๐**	๖๑	๒.๖๕๖**	๒.๘๑๑**
๔๐	๔.๘๔๘**	๒.๕๖๘**	๖๒	๒.๕๑๒*	๔.๕๑๘*
๔๑	๔.๕๒๕*	๔.๑๖๐**	๖๓	๓.๕๑๑*	๓.๕๑๖*
๔๒	๒.๕๕๓*	๓.๘๓๓*	๖๔	๔.๕๑๑*	๓.๕๑๕*
๔๓	๔.๔๓๘*	๒.๕๖๕*	๖๕	๔.๑๑๕*	๒.๓๖๓*
๔๔	๒.๔๕๓*	๓.๔๐๖**	๖๖	๔.๕๕๒*	๓.๕๖๓*

ข้อที่	ค่าอ่านวจจำแนก (๕)		ข้อที่	ค่าอ่านวจจำแนก (๕)	
	การรับรู้มาตรฐานสังคม	ตนตามอัตภาพ		การรับรู้มาตรฐานสังคม	ตนตามอัตภาพ
๖๗	๒.๕๖๘**	๒.๘๐๘**	๗๐	๑.๖๖๖*	๒.๕๘๐**
๖๘	๒.๑๒๓*	๓.๐๘๖**	๗๑	๔.๖๓๐**	๕.๕๙๑**
๖๙	๓.๔๕๖*	๑.๙๙๕*	๗๒	๓.๐๘๐**	๓.๐๒๔**

* มีนัยสำคัญที่ .๐๕

** มีนัยสำคัญที่ .๐๑

๔. ค่าความเชื่อมั่น เมื่อวิเคราะห์หาค่าอ่านวจจำแนกเป็นรายข้อ และเลือกแบบสอบถามหาค่าอ่านวจจำแนกสูง จำนวน ๓๒ ข้อได้แล้ว ก็นำข้อสอบจำนวน ๓๒ ข้อที่คัดเลือกแล้วไปหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยวิธีการของ Guilford (๑๙๕๔ : ๓๘๘) ได้ค่าความเชื่อมั่นดังปรากฏในตาราง ๓

ตาราง ๓ ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามสัปรีศธรรมต้านมาตรฐานสังคมและตนตามอัตภาพ

แบบสอบถามสัปรีศธรรม	r_{tt}
การรับรู้มาตรฐานสังคม	.๙๘๙ /
ตนตามอัตภาพ	.๘๕๕ /

๕. ค่าความเที่ยงตรง ผู้วิจัยเชื่อว่า แบบสอบถามที่สร้างขึ้นมีความเที่ยงตรง สามารถวัดคุณธรรมสัปรีศธรรมได้ เพราะได้ทำการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากพฤติกรรมที่มีปรากฏอยู่จริง

สำหรับการหาค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) นั้น ผู้วิจัยนำแบบสอบถามสัปรีศธรรมไปหาความสัมพันธ์กับแบบสอบถามมโนภาพตนเอง (Self-concept) ตามอัตภาพ ซึ่ง จักรัส บัญญานันท์ และ จุมพล พูลภัทรชีวิน ร่วม

กันสร้างขึ้น อุปลักษณะ (traits) ของแบบสอบถามทั้งสองคล้ายคลึงกัน และผู้วิจัยเชื่อว่า มีความสัมพันธ์กันในทางบวก

วิธีการหาความสัมพันธ์ทำได้จากการนำเอาแบบสอบถามสัปปริสรธรรมที่คัดเลือกไว้แล้ว จำนวน ๗๒ ข้อ ไปหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์กับแบบสอบถามมโนภาพแห่งตนตามอรรถาพจน์ทดลองสอบในคราวเดียวกัน โดยให้ Product moment correlation coefficient ของ Pearson ดังปรากฏในตาราง ๔

ตาราง ๔ แสดงค่าความสัมพันธ์ของแบบสอบถามสัปปริสรธรรมกับแบบสอบถามมโนภาพแห่งตนตามอรรถาพจน์

แบบสอบถาม	การรับรู้มาตรฐานสังคม กับมโนภาพแห่งตน	ตนตามอรรถาพจน์ กับมโนภาพแห่งตน
สัปปริสรธรรม	.๖๖๒*	.๖๐๑*
การรู้จักเหตุ	.๖๑๐*	.๖๑๓*
การรู้จักผล	.๑๙๔	.๖๐๘*
การรู้จักตน	.๓๓๑*	.๓๔๖*
การรู้จักประมาณ	.๖๑๘*	.๖๑๒*
การรู้จักกาล	.๖๑๘*	.๑๙๔
การรู้จักชุมชน	.๑๙๔	.๖๐๑*
การรู้จักบุคคล	.๑๘๙	.๑๙๔

* มีนัยสำคัญที่ .๐๕

ค. แบบสอบถามสันโดษ

ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามสันโดษซึ่งสร้างโดย สุชิน เพ็ชรรักษ์ (ปริญญานิพนธ์, ๒๕๑๔)

การเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

๑. ส่งแบบสอบถามสัปปริสรธรรม และสันโดษไปยังกลุ่มตัวอย่างในคราวเดียวกัน

ตอนแรกส่งแบบสอบถามทั้งสองชุดไปยังนิสิตครู โดยติดต่อกับอาจารย์ผู้สอน และส่งแบบสอบถามทั้งสองชุดไปยังนิสิตแพทย์ โดยติดต่อกับคณะวิทยาศาสตร์การแพทย์ มหาวิทยาลัยมหิดล แบบสอบถามทั้งสองชุดนี้ไม่จำกัดเวลาในการตอบ

๒. นำคำตอบจากแบบสอบถามทั้ง ๒ ชุด มาตรวจวิเคราะห์ตามเกณฑ์

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

๑. สถิติพื้นฐาน

๑.๑ การหาค่าเฉลี่ย (Mean) โดยวิธีสูตร

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N} \quad (\text{Guilford , ๑๙๖๕ : ๔๔})$$

เมื่อ $\bar{X}$ แทน ค่าคะแนนเฉลี่ย

$\sum X$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด

N แทน จำนวนทั้งหมดในกลุ่มตัวอย่าง

๑.๒ การหาค่าความแปรปรวน (Variance) โดยวิธีสูตร

$$s^2 = \frac{N \sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N-1)} \quad (\text{ลวิน สายยศ, ๒๕๑๕ : ๑๑๒})$$

เมื่อ s^2 แทน ความแปรปรวนของกลุ่มตัวอย่าง

$\sum X$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด

X^2 แทน ผลรวมของคะแนนแต่ละตัวยกกำลังสอง

N แทน จำนวนทั้งหมดในกลุ่มตัวอย่าง

๒. หาค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามเป็นรายข้อ โดยใช้ t-test

$$t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{s_1^2}{n_1} + \frac{s_2^2}{n_2}}} \quad (\text{ลวิน สายยศ, ๒๕๑๕ : ๒๑๕})$$

เมื่อ t แทน ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน t -distribution

$\bar{X}_1, \bar{X}_2$ แทน ค่าเฉลี่ยของกลุ่มสูง และกลุ่มต่ำตามลำดับ

n_1, n_2 แทน จำนวนคนในกลุ่มสูง และกลุ่มต่ำตามลำดับ

๓. หากหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยวิธีสูตร

$$r_{tt} = 1 - \frac{V_r}{V_e} \quad (\text{Guilford, ๑๙๕๕ ; ๓๔๔})$$

เมื่อ r_{tt} แทน ค่าความเชื่อมั่นของการทดสอบ

V_r แทน Variance for remainder sum of square

V_e แทน Variance of examinees

๔. หากหาความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม โดยวิธีสูตร สหสัมพันธ์ของ Pearson

คือ

$$r = \frac{N \sum XY - \sum X \sum Y}{\sqrt{[N \sum X^2 - (\sum X)^2] [N \sum Y^2 - (\sum Y)^2]}} \quad (\text{Garret, ๑๙๖๖ : ๑๔๓})$$

เมื่อ r แทน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์

$\sum XY$ แทน ผลรวมของผลคูณระหว่างคะแนนสองชุด

$\sum X, \sum Y$ แทน ผลรวมของคะแนนแต่ละชุด

N แทน จำนวนทั้งหมดในกลุ่มตัวอย่าง

๕. ใช้ Pearson product moment correlation coefficient หาความสัมพันธ์ระหว่างแบบสอบถามสัปดาห์ที่ ๑ กับสัปดาห์ที่ ๒ และอุปลักษณะภายในของสัปดาห์ที่ ๑ กับสัปดาห์ที่ ๒

๖. ใช้ t -test (ดูว่า สบายๆ, ๒๕๑๕ : ๒๑๕) หากความแตกต่างระหว่างนิสิตครูกับนิสิตแพทย์ ความแตกต่างระหว่างชั้น และความแตกต่างระหว่างเพศ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อความสะดวกและเพื่อความเข้าใจตรงกันในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจึงได้กำหนดสัญลักษณ์และอักษรย่อไว้ดังนี้

- N แทน จำนวนในกลุ่มตัวอย่าง
- $\bar{X}$ แทน ค่าคะแนนเฉลี่ย
- S แทน ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
- t แทน ค่าที่พิจารณาใน t-distribution
- r_1 แทน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง สัมปรีศธรรมกับสันโศภ
- r_2 แทน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง การรู้จักเหตุกับสันโศภ
- r_3 แทน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง การรู้จักผลกับสันโศภ
- r_4 แทน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง การรู้จักตนกับสันโศภ
- r_5 แทน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง การรู้จักประมาณกับสันโศภ
- r_6 แทน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง การรู้จักกาลกับสันโศภ
- r_7 แทน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง การรู้จักชุมชนกับสันโศภ
- r_8 แทน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง การรู้จักบุคคลกับสันโศภ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลและแปลความหมายตามลำดับดังนี้

ตอนที่ ๑ หาความสัมพันธ์ระหว่างสัมปรีศธรรม อุปลักษณะภายในของสัมปรีศธรรม กับสันโศภ

ตอนที่ ๒ เปรียบเทียบลักษณะสัมปรีศธรรมของตัวแปรด้าน

-อาชีพ

-ระดับชั้น

-เพศ

ตอนที่ ๑ การหาความสัมพันธ์

๑. การสัมพันธ์สหสัมพันธ์ของอุปลักษณะภายในของสัตว์ปริศนธรรม

ตาราง ๔ แสดงการสัมพันธ์สหสัมพันธ์ของอุปลักษณะภายในของสัตว์ปริศนธรรม
ด้านการรับรู้มาตรฐานสังคม ในกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

ตัวแปร	การรู้จัก เหตุ	การรู้จัก ผล	การรู้จัก ตน	การรู้จัก ประมาณ	การรู้จัก กาล	การรู้จัก ชุมชน	การรู้จัก บุคคล
การรู้จักเหตุ		** .๖๕๐	** .๔๔๘	** .๖๑๕	** .๕๘๒	** .๕๐๖	** .๔๒๔
การรู้จักผล			** .๕๖๑	** .๖๕๔	** .๖๔๑	** .๕๕๘	** .๕๓๘
การรู้จักตน				** .๔๔๘	** .๕๕๘	** .๓๕๔	** .๓๕๔
การรู้จักประมาณ					** .๕๔๔	** .๕๓๐	** .๓๕๘
การรู้จักกาล						** .๕๕๘	** .๕๕๐
การรู้จักชุมชน							** .๖๕๔
การรู้จักบุคคล							

** มีนัยสำคัญที่ .๐๑

จากตาราง ๕ แสดงให้เห็นว่า การรู้จักเหตุ การรู้จักผล การรู้จักตน การรู้จัก
ประมาณ การรู้จักกาล การรู้จักชุมชนและการรู้จักบุคคล มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันในทาง
บวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .๐๑ ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ ๑

ตาราง ๖ แสดงความสัมพันธ์ของอุปถัมภ์ภายในของสัปปริยธรรม
ด้านคนตามอภิปภาพ ในกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

ตัวแปร	การรู้จัก เหตุ	การรู้จัก ผล	การรู้จัก ตน	การรู้จัก ประมาณ	การรู้จัก กาล	การรู้จัก ชุมชน	การรู้จัก บุคคล
การรู้จักเหตุ		.๖๑๒	.๔๙๖	.๔๖๕	.๔๙๓	.๓๕๕	.๓๙๐
การรู้จักผล			.๔๕๕	.๔๙๕	.๖๑๕	.๔๖๕	.๖๖๐
การรู้จักตน				.๔๕๐	.๔๕๖	.๔๖๕	.๓๙๖
การรู้จักประมาณ					.๖๖๖	.๕๖๕	.๓๙๕
การรู้จักกาล						.๖๐๕	.๕๐๕
การรู้จักชุมชน							.๔๖๕
การรู้จักบุคคล							

** มีนัยสำคัญที่ .๐๑

จากตาราง ๖ แสดงให้เห็นว่า การรู้จักเหตุ การรู้จักผล การรู้จักตน การรู้จัก
ประมาณ การรู้จักกาล การรู้จักชุมชนและการรู้จักบุคคล มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันในทาง
บวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .๐๑ ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ ๑

ตารางที่ ๘ แสดงความสัมพันธ์ของอุปถัมภ์ภายในของสปีริตธรรม
 คำมาตรฐานสังคม ในกลุ่มตัวอย่างครู

ตัวแปร	การรู้จัก เหตุ	การรู้จัก ผล	การรู้จัก ตน	การรู้จัก ประมาณ	การรู้จัก กาล	การรู้จัก ชุมชน	การรู้จัก บุคคล
การรู้จักเหตุ	.	.๖๕*	.๕๕*	.๖๕*	.๕๕*	.๓๘*	.๓๙*
การรู้จักผล			.๔๙*	.๖๐*	.๖๓*	.๔๕*	.๓๖*
การรู้จักตน				.๔๓*	.๔๕*	.๓๓*	.๒๒*
การรู้จักประมาณ					.๕๕*	.๔๑*	.๓๖*
การรู้จักกาล						.๕๕*	.๔๕*
การรู้จักชุมชน							.๓๑*
การรู้จักบุคคล							

* มีนัยสำคัญที่ .๐๕

*. มีนัยสำคัญที่ .๐๑

จากตาราง ๘ แสดงให้เห็นว่า การรู้จักเหตุ การรู้จักผล การรู้จักตน การรู้จัก
 ประมาณ การรู้จักกาล การรู้จักชุมชนและการรู้จักบุคคล มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันในทาง
 บวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .๐๑ แต่การรู้จักตนและการรู้จักบุคคลมีความสัมพันธ์ทางบวก
 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .๐๕ ซึ่งตรงกับสมมุติฐานที่ ๑

ตาราง ๔ แสดงความสัมพันธ์ของอุปลักษณะภายในของสัปปริยธรรม
ด้านตนตามอรรถภาพ ในกลุ่มตัวอย่างครู

ตัวแปร	การรู้จัก เหตุ	การรู้จัก ผล	การรู้จัก ตน	การรู้จัก ประมาณ	การรู้จัก กาล	การรู้จัก ชุมชน	การรู้จัก บุคคล
การรู้จักเหตุ		.๖๓๙	.๕๖๖	.๕๙๐	.๔๙๐	.๔๓๘	.๓๖๖
การรู้จักผล			.๖๖๕	.๖๖๖	.๖๒๘	.๕๘๖	.๔๐๖
การรู้จักตน				.๕๙๙	.๖๐๘	.๕๖๓	.๓๖๖
การรู้จักประมาณ					.๖๖๕	.๖๕๕	.๔๓๘
การรู้จักกาล						.๖๕๖	.๕๕๖
การรู้จักชุมชน							.๔๕๕
การรู้จักบุคคล							

** มีนัยสำคัญที่ .๐๐

จากตาราง ๔ แสดงให้เห็นว่า การรู้จักเหตุ การรู้จักผล การรู้จักตน การรู้จัก
ประมาณ การรู้จักกาล การรู้จักชุมชนและการรู้จักตน มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันในทาง
บวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .๐๐ ซึ่งตรงตามสมมุติฐานที่ ๑

ตาราง ๔ แสดงความสัมพันธ์ของอุปลักษณะภายในของสัปรีชธรรม
ด้านการรับรู้มาตรฐานสังคม ในกลุ่มนิสิตแพทย์

ตัวแปร	การรู้จัก เหตุ	การรู้จัก ผล	การรู้จัก ตน	การรู้จัก ประมาณ	การรู้จัก กาล	การรู้จัก ชุมชน	การรู้จัก บุคคล
การรู้จักเหตุ		.๖๓๐	.๕๕๘	.๕๖๑*	.๖๖๐	.๔๙๙*	.๕๓๕*
การรู้จักผล			.๙๖๖*	.๙๘๐*	.๖๖๙*	.๔๘๖*	.๕๙๕*
การรู้จักตน				.๖๑๖*	.๖๑๑*	.๔๑๘*	.๙๑๕*
การรู้จักประมาณ					.๖๖๕*	.๕๖๓*	.๔๒๙*
การรู้จักกาล						.๕๕๙*	.๕๐๙*
การรู้จักชุมชน							.๕๑๑*
การรู้จักบุคคล							

** มีนัยสำคัญที่ .๐๐

จากตาราง ๔ แสดงให้เห็นว่า การรู้จักเหตุ การรู้จักผล การรู้จักตน การรู้จัก
ประมาณ การรู้จักกาล การรู้จักชุมชนและการรู้จักบุคคล มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันในทาง
บวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .๐๐ ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ ๑

ตาราง ๑๐ แสดงความสัมพันธ์ของอุปลักษณะภายในสัปปริสธรรมกับ
 ทนตามอัศภาพ ในกลุ่มนิสิตแพทย์

ตัวแปร	การรู้จัก เหตุ	การรู้จัก ผล	การรู้จัก ตน	การรู้จัก ประมาณ	การรู้จัก กาล	การรู้จัก ชุมชน	การรู้จัก บุคคล
การรู้จักเหตุ		.๕๔๙*	.๕๙๙*	.๖๙๖*	.๕๑๖*	.๓๔๕*	.๔๓๕*
การรู้จักผล			.๓๘๕*	.๓๕๕*	.๕๙๘*	.๑๔๘	.๖๔๕
การรู้จักตน				.๖๖๖*	.๔๔๐*	.๓๔๖*	.๓๕๑*
การรู้จักประมาณ					.๔๓๕*	.๔๔๓*	.๖๖๑
การรู้จักกาล						.๕๐๒*	.๔๐๓*
การรู้จักชุมชน							.๔๓๐*
การรู้จักบุคคล							

* มีนัยสำคัญที่ .๐๕

** มีนัยสำคัญที่ .๐๑

จากตาราง ๑๐ อธิบายได้ว่า อุปลักษณะภายในของสัปปริสธรรม มีความสัมพันธ์
 ซึ่งกันและกันในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .๐๑ นอกเหนือการรู้จักผลกับการรู้จักบุคคล
 การรู้จักตนกับการรู้จักประมาณ การรู้จักประมาณกับการรู้จักบุคคล มีความสัมพันธ์ทางบวก
 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .๐๕ และการรู้จักผลกับการรู้จักชุมชนมีความสัมพันธ์อย่างไม่มีนัย
 สำคัญทางสถิติ

ตาราง ๑๑ แสดงความสัมพันธ์ของอุปลักษณะภายในสปีริสธรรมค่าน
การรับรู้มาตรฐานสังคม ในกลุ่มนิสิตครูปีที่ ๑ และนิสิตเตรียมแพทย์ปีที่ ๑

ตัวแปร	การรู้จัก เหตุ	การรู้จัก ผล	การรู้จัก ตน	การรู้จัก ประมาณ	การรู้จัก กาล	การรู้จัก ชุมชน	การรู้จัก บุคคล
การรู้จักเหตุ		.๕๘๘*	.๔๕๓*	.๕๙๘*	.๕๒๑*	.๔๓๙*	.๔๓๕*
การรู้จักผล			.๖๕๑*	.๖๕๒*	.๕๙๘*	.๔๓๕*	.๔๙๓*
การรู้จักตน				.๖๑๓*	.๕๐๐*	.๓๒๕*	.๖๖๙*
การรู้จักประมาณ					.๕๖๙*	.๖๑๕*	.๓๓๙*
การรู้จักกาล						.๕๖๑*	.๔๙๘*
การรู้จักชุมชน							.๓๙๓*
การรู้จักบุคคล							

** มีนัยสำคัญที่ .๐๑

จากตาราง ๑๑ แสดงให้เห็นว่า อุปลักษณะภายในของสปีริสธรรม มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .๐๑ ซึ่งตรงกับสมมุติฐานที่ ๑

ตาราง ๑๒ แสดงความสัมพันธ์ของอุปลักษณะภายในของสปีริตธรรม
 ตามทัศนภาพ ในกลุ่มนิสิตครูปีที่ ๑ และนิสิตเตรียมแพทย์ปีที่ ๑

ตัวแปร	การรู้จัก เหตุ	การรู้จัก ผล	การรู้จัก ตน	การรู้จัก ประมาณ	การรู้จัก กาล	การรู้จัก ชุมชน	การรู้จัก บุคคล
การรู้จักเหตุ		** .๓๘๒	** .๓๙๔	** .๓๑๓	** .๓๘๑	.๑๖๓	** .๒๘๔
การรู้จักผล			** .๓๔๔	** .๓๓๔	** .๔๓๐	.๑๘๐	* .๒๔๒
การรู้จักตน				.๑๘๐	** .๓๘๓	.๑๖๒	** .๒๙๒
การรู้จักประมาณ					** .๔๔๐	** .๒๗๔	** .๓๑๒
การรู้จักกาล						** .๔๑๐	** .๓๙๔
การรู้จักชุมชน							** .๔๓๖
การรู้จักบุคคล							

*มีนัยสำคัญที่ .๐๕

**มีนัยสำคัญที่ .๐๑

จากตาราง ๑๒ แสดงให้เห็นว่า อุปลักษณะภายในของสปีริตธรรม มีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .๐๑ ยกเว้นการรู้จักผลกับการรู้จักบุคคลมีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .๐๕ และการรู้จักเหตุกับการรู้จักชุมชน การรู้จักผลกับการรู้จักชุมชน การรู้จักตนกับการรู้จักประมาณ และการรู้จักตนกับการรู้จักชุมชน มีความสัมพันธ์อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง ๑๓ แสดงความสัมพันธ์ของอุปลักษณะภายในของสัปปริสธรรม
กับการรับรู้มาตรฐานสังคม ในกลุ่มนิสิตกรุปที่ ๔ และนิสิตแพทย์ปีที่ ๒

ตัวแปร	การรู้จัก เหตุ	การรู้จัก ผล	การรู้จัก ตน	การรู้จัก ประมาณ	การรู้จัก กาล	การรู้จัก ชุมชน	การรู้จัก บุคคล
การรู้จักเหตุ		.๗๑**	.๔๒**	.๖๖*	.๖๕*	.๓๕*	.๔๐*
การรู้จักผล			.๔๘*	.๖๗*	.๗๖*	.๕๕*	.๓๕*
การรู้จักตน				.๓๒*	.๕๐*	.๕๐*	.๕๖*
การรู้จักประมาณ					.๖๒*	.๕๖*	.๓๖*
การรู้จักกาล						.๕๘*	.๔๗*
การรู้จักชุมชน							.๓๕*
การรู้จักบุคคล							

* มีนัยสำคัญที่ .๐๕

** มีนัยสำคัญที่ .๐๑

จากตาราง ๑๓ แสดงให้เห็นว่า อุปลักษณะภายในของสัปปริสธรรม มีความสัมพันธ์
ซึ่งกันและกันในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .๐๑ ยกเว้นการรู้จักตนกับการรู้จักบุคคลมี
ความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .๐๕ ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ ๑

ตาราง ๑๔ แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของอุปลักษณะภายในของสปีริสธรรม
 กันตนตามอรรถภาพ ในกลุ่มนิสิตครูปีที่ ๔ และนิสิตแพทย์ปีที่ ๒

ตัวแปร	การรู้จัก เหตุ	การรู้จัก ผล	การรู้จัก ตน	การรู้จัก ประมาณ	การรู้จัก กาล	การรู้จัก ชุมชน	การรู้จัก บุคคล
การรู้จักเหตุ		.๙๙๙*	.๖๖๓*	.๖๔๕*	.๕๘๘*	.๕๑๕*	.๔๕๖*
การรู้จักผล			.๖๙๖*	.๙๕๕*	.๙๖๖*	.๖๕๙*	.๔๖๕*
การรู้จักตน				.๕๙๕*	.๖๙๖*	.๖๘๕*	.๔๐๖*
การรู้จักประมาณ					.๙๕๕*	.๖๙๖*	.๔๖๖*
การรู้จักกาล						.๙๖๕*	.๕๙๕*
การรู้จักชุมชน							.๔๖๕*
การรู้จักบุคคล							

** มีนัยสำคัญที่ .๐๑

จากตาราง ๑๔ แสดงให้เห็นว่า อุปลักษณะภายในของสปีริสธรรม มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .๐๑ ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ ๑

ตาราง ๑๕ แสดงความสัมพันธ์ของอุปลักษณะภายในของสัปปริสธรรม
ด้านการรับรูมาตฐานสังคม ในกลุ่มนิสิตชาย

ตัวแปร	การรู้จัก เหตุ	การรู้จัก ผล	การรู้จัก ตน	การรู้จัก ประมาณ	การรู้จัก กาล	การรู้จัก ชุมชน	การรู้จัก บุคคล
การรู้จักเหตุ		.๖๑๕	.๕๕๙	.๖๓๕	.๖๕๐	.๕๐๖	.๔๖๒
การรู้จักผล			.๕๖๕	.๖๕๕	.๖๖๖	.๕๑๕	.๓๖๖
การรู้จักตน				.๕๒๙	.๕๐๕	.๓๘๙	.๓๕๑
การรู้จักประมาณ					.๕๘๐	.๕๘๓	.๓๓๖
การรู้จักกาล						.๕๒๙	.๔๒๑
การรู้จักชุมชน							.๓๘๑
การรู้จักบุคคล							

** มีนัยสำคัญที่ .๐๑

จากตาราง ๑๕ แสดงให้เห็นว่า อุปลักษณะภายในของสัปปริสธรรม มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .๐๑ ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ ๑

ตาราง ๑๖ แสดงความสัมพันธ์ของอุปลักษณะภายในของสัปปริสธรรม
 คำนวณตามอัตราภาพ ในกลุ่มนิสิตชาย

ตัวแปร	การรู้จัก เหตุ	การรู้จัก ผล	การรู้จัก ตน	การรู้จัก ประมาณ	การรู้จัก กาล	การรู้จัก ชุมชน	การรู้จัก บุคคล
การรู้จักเหตุ		.๖๗๗	.๖๔๒	.๕๘๘	.๖๐๐	.๕๘๘	.๔๙๑
การรู้จักผล			.๖๖๓	.๖๑๙	.๗๕๕	.๕๕๕	.๓๙๒
การรู้จักตน				.๕๘๒	.๕๖๙	.๕๑๘	.๓๕๑
การรู้จักประมาณ					.๖๘๒	.๕๕๕	.๓๕๕
การรู้จักกาล						.๖๖๕	.๕๘๗
การรู้จักชุมชน							.๕๙๓
การรู้จักบุคคล							

** มีนัยสำคัญที่ .๐๑

จากตาราง ๑๖ แสดงให้เห็นว่า อุปลักษณะภายในของสัปปริสธรรม มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .๐๑ ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ ๑

ตาราง ๑๙ แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของอุปลักษณะภายในของสปีริสธรรม
ด้านการรับรู้มาตรฐานสังคม ในกลุ่มนิสิตหญิง

ตัวแปร	การรู้จัก เหตุ	การรู้จัก ผล	การรู้จัก ตน	การรู้จัก ประมาณ	การรู้จัก กาล	การรู้จัก ชุมชน	การรู้จัก บุคคล
การรู้จักเหตุ		.๙๐๙	.๘๘๑	.๖๐๐	.๕๒๓	.๓๑๘	.๔๒๖
การรู้จักผล			.๕๕๐	.๖๒๘	.๖๒๘	.๔๙๓	.๕๓๔
การรู้จักตน				.๔๕๑	.๔๙๒	.๓๓๑	.๕๖๔
การรู้จักประมาณ					.๖๐๖	.๕๙๐	.๓๖๑
การรู้จักกาล						.๖๑๒	.๕๔๘
การรู้จักชุมชน							.๓๘๘
การรู้จักบุคคล							

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .๐๑

จากตาราง ๑๙ แสดงให้เห็นว่า อุปลักษณะภายในของสปีริสธรรม มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .๐๑ ซึ่งตรงตามสมมุติฐานที่ ๑

ตาราง ๑๘ แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของอุปลักษณะภายในของสปีริสธรรม
คำนวณตามอัตราภาพ ในกลุ่มนิสิตหญิง

ตัวแปร	การรู้จัก เหตุ	การรู้จัก ผล	การรู้จัก ตน	การรู้จัก ประมาณ	การรู้จัก กาล	การรู้จัก ชุมชน	การรู้จัก บุคคล
การรู้จักเหตุ		** .๔๒๙	** .๔๔๐	** .๔๐๘	** .๒๙๑	* .๒๓๘	** .๓๘๙
การรู้จักผล			** .๒๘๔	** .๕๓๘	** .๓๐๘	** .๒๘๔	** .๓๔๘
การรู้จักตน				** .๓๙๒	** .๕๑๘	** .๓๙๘	** .๓๘๘
การรู้จักประมาณ					** .๔๕๙	** .๓๕๒	** .๔๔๔
การรู้จักกาล						** .๔๘๕	** .๕๒๑
การรู้จักชุมชน							** .๓๕๐
การรู้จักบุคคล							

* มีนัยสำคัญที่ .๐๕

** มีนัยสำคัญที่ .๐๑

จากตาราง ๑๘ แสดงให้เห็นว่า อุปลักษณะภายในของสปีริสธรรม มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .๐๑ ยกเว้นการรู้จักเหตุกับการรู้จักชุมชนมีความสัมพันธ์ในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .๐๕ ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ ๑

๒. ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของสปีชีสธรรมชาติและอุปลักษณะภายในของสปีชีสธรรมชาติ

กับสันโคซ

ตาราง ๑๔ แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของสปีชีสธรรมชาติและอุปลักษณะภายในของสปีชีสธรรมชาติกับสันโคซ คำนวณการรับรูมาตรฐานสังคม

กลุ่มตัวอย่าง	N	r ₁	r ₂	r ₃	r ₄	r ₅	r ₆	r ₇	r ₈
กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด	๒๐๐	.๖๐*	.๔๙*	.๔๙*	.๓๘*	.๕๖*	.๕๕*	.๔๑*	.๓๖*
กลุ่มนิสิตครู	๑๐๐	.๖๐*	.๔๖*	.๓๙*	.๓๐*	.๕๓*	.๕๕*	.๔๑*	.๓๓*
กลุ่มนิสิตแพทย์	๑๐๐	.๖๑*	.๕๕*	.๔๙*	.๕๕*	.๖๑*	.๕๓*	.๔๑*	.๔๑*
กลุ่มนิสิตครูปี ๑ และ นิสิตเตรียมแพทย์ปี ๑	๑๐๐	.๕๘*	.๕๖*	.๔๑*	.๔๖*	.๕๓*	.๕๕*	.๓๙*	.๓๖*
กลุ่มนิสิตครูปี ๔ และ นิสิตแพทย์ปี ๒	๑๐๐	.๖๑*	.๕๖*	.๖๑*	.๓๘*	.๕๕*	.๕๖*	.๔๑*	.๓๖*
กลุ่มนิสิตชาย	๑๒๐	.๔๓*	.๓๙*	.๓๘*	.๓๘*	.๔๑*	.๔๕*	.๓๖*	.๓๖*
กลุ่มนิสิตหญิง	๘๐	.๔๑*	.๖๑*	.๖๑*	.๔๕*	.๔๑*	.๖๑*	.๕๕*	.๕๕*

* มีนัยสำคัญที่ .๐๑

จากตาราง ๑๔ แสดงให้เห็นว่า

๑. สปีชีสธรรมชาติและอุปลักษณะภายในของสปีชีสธรรมชาติมีความสัมพันธ์ทางบวกกับสันโคซ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .๐๑ ในกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ซึ่งตรงตามสมมุติฐานที่ ๒

๒. สปีชีสธรรมชาติและอุปลักษณะภายในของสปีชีสธรรมชาติมีความสัมพันธ์ทางบวกกับสันโคซ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .๐๑ ในกลุ่มนิสิตครู ตรงตามสมมุติฐานที่ ๒

๓. สปีชีสธรรมชาติและอุปลักษณะภายในของสปีชีสธรรมชาติมีความสัมพันธ์ทางบวกกับสันโคซอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .๐๑ ในกลุ่มนิสิตแพทย์ ซึ่งตรงตามสมมุติฐานที่ ๒

๔. สปีชีสธรรมชาติและอุปลักษณะภายในของสปีชีสธรรมชาติมีความสัมพันธ์ทางบวกกับสันโคซอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .๐๑ ในกลุ่มนิสิตครูปี ๔ และกลุ่มนิสิตแพทย์ปี ๒ ซึ่งตรงตามสมมุติฐานที่ ๒

๕. สัมปรีสธรรมและอุปลักษณะภายในของสัมปรีสธรรมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับ สันโคมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .๐๑ ในกลุ่มนิสิตครูปี ๔ และกลุ่มนิสิตแพทย์ปี ๒ ซึ่งได้ผล ตรงตามสมมุติฐานที่ ๒

๖. สัมปรีสธรรมและอุปลักษณะภายในของสัมปรีสธรรมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับ สันโคมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .๐๑ ในกลุ่มนิสิตชาย แต่การรู้จักบุคคลกับสันโคมมีความ สัมพันธ์อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

๗. สัมปรีสธรรมและอุปลักษณะภายในของสัมปรีสธรรมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับ สันโคมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .๐๑ ในกลุ่มนิสิตหญิง ซึ่งได้ผลตรงตามสมมุติฐานที่ ๒

ตาราง ๒๐ แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของสัมปรีสธรรม อุปลักษณะภายในของ สัมปรีสธรรมกับสันโคม คำนวณตามอัตรา

กลุ่มตัวอย่าง	N	r ₁	r ₂	r ₃	r ₄	r ₅	r ₆	r ₇	r ₈
กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด	๒๐๐	.๖๑๙*	.๕๐๑*	.๕๖๙*	.๕๖๕*	.๖๑๕*	.๕๑๕*	.๕๑๑*	.๕๖๔*
กลุ่มนิสิตครู	๑๐๐	.๙๑๘*	.๕๙๕*	.๕๙๕*	.๖๑๐*	.๖๖๐*	.๕๘๘*	.๖๔๙*	.๕๖๑*
กลุ่มนิสิตแพทย์	๑๐๐	.๓๒๙*	.๓๕๐*	.๓๔๙*	.๓๖๙*	.๔๘๕*	.๑๕๓*	.๐๘๐	.๓๙๙*
กลุ่มนิสิตครูปี ๑ และ นิสิตเตรียมแพทย์ปี ๑	๑๐๐	.๕๐๖*	.๔๐๘*	.๓๕๘*	.๔๑๕*	.๔๓๘*	.๔๕๕*	.๓๑๘*	.๓๖๕*
กลุ่มนิสิตครูปี ๔ และ นิสิตแพทย์ปี ๒	๑๐๐	.๖๕๑*	.๕๑๑*	.๖๑๕*	.๕๕๕*	.๙๐๐*	.๕๕๕*	.๕๕๑*	.๕๕๕*
กลุ่มนิสิตชาย	๑๕๐	.๖๐๘*	.๕๒๑*	.๕๑๕*	.๕๓๑*	.๕๓๕*	.๕๒๐*	.๕๕๕*	.๓๙๘*
กลุ่มนิสิตหญิง	๕๐	.๖๑๕*	.๕๕๐*	.๕๕๙*	.๕๑๕*	.๙๕๕*	.๕๕๕*	.๕๐๙*	.๕๙๐*

* มีนัยสำคัญที่ .๐๑

จากตาราง ๒๐ แสดงให้เห็นว่า

๑. สัมปรีสธรรมและอุปลักษณะภายในของสัมปรีสธรรมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับ สันโคมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .๐๑ ในกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ซึ่งตรงกับสมมุติฐานที่ ๒.

๒. สัปปริสธรรมและอุปลักษณะภายในของสัปปริสธรรม มีความสัมพันธ์ทางบวกกับสันโดษ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .๐๑ ในกลุ่มนิสิตครู ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ ๒

๓. สัปปริสธรรมและอุปลักษณะภายในของสัปปริสธรรม มีความสัมพันธ์ทางบวกกับสันโดษอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .๐๑ ในกลุ่มนิสิตแพทย์ แต่การรับรู้จักขุมชนกับสันโดษมีความสัมพันธ์อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

๔. สัปปริสธรรมและอุปลักษณะภายในของสัปปริสธรรม มีความสัมพันธ์ทางบวกกับสันโดษอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .๐๑ ในกลุ่มนิสิตครูปี ๑ และนิสิตเตรียมแพทย์ปี ๑ ซึ่งตรงตามสมมุติฐานที่ ๒

๕. สัปปริสธรรมและอุปลักษณะภายในของสัปปริสธรรมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับสันโดษ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .๐๑ ในกลุ่มนิสิตครูปี ๔ และนิสิตแพทย์ปี ๒ ตรงตามสมมุติฐานที่ ๒

๖. สัปปริสธรรมและอุปลักษณะภายในของสัปปริสธรรม มีความสัมพันธ์ทางบวกกับสันโดษ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .๐๑ ในกลุ่มนิสิตชาย ตรงตามสมมุติฐานที่ ๒

๗. สัปปริสธรรมและอุปลักษณะภายในของสัปปริสธรรม มีความสัมพันธ์ทางบวกกับสันโดษ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .๐๑ ในกลุ่มนิสิตหญิง ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ ๒

ตอนที่ ๒. การเปรียบเทียบความแตกต่างของลักษณะสัปรีสธรรม

๑. การเปรียบเทียบลักษณะสัปรีสธรรมระหว่างครูกับนิสิตแพทย์

ตาราง ๒๑ แสดงผลการทดสอบความแตกต่างของสัปรีสธรรมและอุปลักษณะภายในของสัปรีสธรรม ระหว่างนิสิตครูกับนิสิตแพทยคานการรับมาตรฐานสังคม

ตัวแปร	อาชีพ	N	$\bar{X}$	S	t
การรู้จักเหตุ	นิสิตแพทย์	๑๐๐	๔๓.๙๐๖	๙.๕๘๕	.๓๐๐
	นิสิตครู	๑๐๐	๔๓.๐๐๐	๙.๕๓๑	
การรู้จักผล	นิสิตแพทย์	๑๐๐	๔๔.๔๘๙	๘.๕๕๖	.๓๖๔
	นิสิตครู	๑๐๐	๔๓.๙๓๐	๘.๙๑๑	
การรู้จักตน	นิสิตแพทย์	๑๐๐	๕๐.๐๙๐	๙.๕๙๖	.๔๖๖
	นิสิตครู	๑๐๐	๕๐.๐๔๓	๙.๓๙๘	
การรู้จักประมาณ	นิสิตแพทย์	๑๐๐	๔๓.๙๘๙	๙.๑๖๕	.๔๕๖
	นิสิตครู	๑๐๐	๔๓.๒๑๐	๙.๘๘๙	
การรู้จักกาล	นิสิตแพทย์	๑๐๐	๔๕.๔๕๓	๙.๑๐๔	.๑๕๕
	นิสิตครู	๑๐๐	๔๕.๓๐๐	๙.๕๕๙	
การรู้จักชุมชน	นิสิตแพทย์	๑๐๐	๔๕.๙๘๙	๖.๐๘๘	๑.๒๕๕
	นิสิตครู	๑๐๐	๔๔.๓๓๐	๙.๔๘๖	
การรู้จักบุคคล	นิสิตแพทย์	๑๐๐	๔๙.๑๐๖	๙.๔๖๓	๒.๓๘๘
	นิสิตครู	๑๐๐	๔๓.๙๔๐	๖.๕๙๕	
สัปรีสธรรม	นิสิตแพทย์	๑๐๐	๓๒๕.๕๓๒	๕๐.๐๖๓	.๙๘๘
	นิสิตครู	๑๐๐	๓๑๕.๙๔๐	๔๕.๘๓๑	

** มีนัยสำคัญที่ .๐๑

จากตาราง ๒๑ แสดงให้เห็นว่า นิสิตครูกับนิสิตแพทย์ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในคานการรู้จักเหตุ การรู้จักผล การรู้จักตน การรู้จักประมาณ การรู้จักกาล การรู้จักชุมชน และสัปรีสธรรม แต่พบว่า นิสิตแพทย์รู้จักบุคคลสูงกว่านิสิตครูอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .๐๑

ตาราง ๒๒ แสดงผลการทดสอบความแตกต่างของสปีชีสธรรมชาติ และอุปลักษณะภายในสปีชีสธรรมชาติ ระหว่างนิสิตครูกับนิสิตแพทย์คานคณตามอรรถภาพ

ตัวแปร	อาชีพ	N	$\bar{X}$	S	t
การรู้จักเหตุ	นิสิตแพทย์	๑๐๐	๕๘.๕๕๓	๙.๐๓๙	๑.๐๙๖
	นิสิตครู	๑๐๐	๕๙.๑๐๐	๘.๒๖๘	
การรู้จักผล	นิสิตแพทย์	๑๐๐	๕๙.๕๕๓	๙.๕๕๓	.๑๙๖
	นิสิตครู	๑๐๐	๕๙.๓๑๐	๘.๕๕๖	
การรู้จักตน	นิสิตแพทย์	๑๐๐	๖๕.๕๑๖	๙.๕๕๘	๑.๐๓๙
	นิสิตครู	๑๐๐	๖๓.๙๘๐	๙.๑๘๐	
การรู้จักประมาณ	นิสิตแพทย์	๑๐๐	๕๕.๕๕๑	๕.๕๕๕	.๖๘๖
	นิสิตครู	๑๐๐	๕๕.๐๕๐	๘.๕๕๐	
การรู้จักกาล	นิสิตแพทย์	๑๐๐	๕๙.๕๑๐	๙.๕๕๕	.๖๓๐
	นิสิตครู	๑๐๐	๕๙.๐๕๓	๘.๙๕๙	
การรู้จักชุมชน	นิสิตแพทย์	๑๐๐	๕๙.๕๑๕	๘.๕๖๙	-๑.๖๖๙*
	นิสิตครู	๑๐๐	๕๖.๕๕๐	๑๐.๖๖๙	
การรู้จักบุคคล	นิสิตแพทย์	๑๐๐	๕๖.๖๖๙	๙.๖๖๙	.๙๕๕
	นิสิตครู	๑๐๐	๕๐.๖๖๐	๘.๖๖๐	
สปีชีสธรรมชาติ	นิสิตแพทย์	๑๐๐	๓๙.๕๕๕	๔.๖๕๙	.๐๕๕
	นิสิตครู	๑๐๐	๓๙.๖๕๐	๕.๖๕๖	

* มีนัยสำคัญที่ .๐๕

จากตาราง ๒๒ แสดงให้เห็นว่า นิสิตครูกับนิสิตแพทย์ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในด้านกรรู้จักเหตุ การรู้จักผล การรู้จักตน การรู้จักประมาณ การรู้จักกาล การรู้จักบุคคลและสปีชีสธรรมชาติ แต่พบว่า นิสิตแพทย์รู้จักชุมชนต่ำกว่านิสิตครูอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .๐๕

๒. การเปรียบเทียบลักษณะสัปรีศธรรมระหว่าง นิสิตครูปีที่ ๔ และนิสิตแพทย์ปีที่ ๒ กับนิสิตครูปีที่ ๑ และนิสิตเตรียมแพทย์ปีที่ ๑

ตาราง ๒๓ แสดงผลการทดสอบความแตกต่างของสัปรีศธรรมและอุปนิสัยภายในของสัปรีศธรรม ระหว่างนิสิตครูปีที่ ๔ และนิสิตแพทย์ปีที่ ๒ กับ นิสิตครูปีที่ ๑ และนิสิตเตรียมแพทย์ปีที่ ๑ ด้านการรับรูมาตรฐานสังคม

ตัวแปร	ระดับชั้น	N	$\bar{X}$	S	t
การรู้จักเหตุ	ครูปี ๔ แพทย์ปี ๒	๑๐๐	๔๗.๘๖๘	๗.๗๓๖	-๐.๖๖๘
	ครูปี ๑ เตรียมแพทย์ปี ๑	๑๐๐	๔๓.๗๖๕	๗.๓๙๔	
การรู้จักผล	ครูปี ๔ แพทย์ปี ๒	๑๐๐	๔๓.๓๓๙	๙.๘๑๔	-๐.๘๙๙
	ครูปี ๑ เตรียมแพทย์ปี ๑	๑๐๐	๔๔.๖๗๑	๗.๙๓๖	
การรู้จักตน	ครูปี ๔ แพทย์ปี ๒	๑๐๐	๕๐.๓๗๑	๑๐.๑๐๓	๐.๒๕๕
	ครูปี ๑ เตรียมแพทย์ปี ๑	๑๐๐	๔๙.๙๕๓	๙.๔๓๑	
การรู้จักประมาณ	ครูปี ๔ แพทย์ปี ๒	๑๐๐	๔๓.๓๑๓	๗.๕๗๗	-๐.๐๙๘
	ครูปี ๑ เตรียมแพทย์ปี ๑	๑๐๐	๔๓.๔๔๗	๗.๗๑๓	
การรู้จักกาล	ครูปี ๔ แพทย์ปี ๒	๑๐๐	๔๔.๔๓๕	๙.๖๐๘	-๑.๐๓๗
	ครูปี ๑ เตรียมแพทย์ปี ๑	๑๐๐	๔๖.๐๗๑	๙.๑๑๔	
การรู้จักชุมชน	ครูปี ๔ แพทย์ปี ๒	๑๐๐	๔๓.๗๒๖	๗.๖๕๕	-๑.๕๖๑
	ครูปี ๑ เตรียมแพทย์ปี ๑	๑๐๐	๔๔.๕๗๖	๖.๘๘๑	
การรู้จักบุคคล	ครูปี ๔ แพทย์ปี ๒	๑๐๐	๔๔.๒๒๖	๗.๐๓๓	-๑.๐๘๗
	ครูปี ๑ เตรียมแพทย์ปี ๑	๑๐๐	๔๔.๔๘๖	๗.๓๘๘	
สัปรีศธรรม	ครูปี ๔ แพทย์ปี ๒	๑๐๐	๓๑๒.๖๔๔	๔๗.๐๕๙	-๑.๑๗๐
	ครูปี ๑ เตรียมแพทย์ปี ๑	๑๐๐	๓๒๑.๘๑๒	๔๖.๖๗๕	

จากตาราง ๒๓ แสดงให้เห็นว่า นิสิตครูปีที่ ๔ และนิสิตแพทย์ปีที่ ๒ กับนิสิตครูปีที่ ๑ และนิสิตเตรียมแพทย์ปีที่ ๑ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในด้าน การ

รู้จักเหตุ การรู้จักผล การรู้จักคน การรู้จักประมาณ การรู้จักกาล การรู้จักชุมชน การรู้จักบุคคล และสัจธรรม

ตาราง ๒๔ แสดงผลการทดสอบความแตกต่างของสัจธรรมและอุปลักษณะภายในของ สัจธรรมระหว่างนิสิตครูปีที่ ๔ และนิสิตแพทย์ปีที่ ๑ กับนิสิตครูปีที่ ๑ และนิสิตเตรียมแพทย์ปีที่ ๑ คำนวณตามอัตรภาพ

ตัวแปร	ระดับชั้น	N	$\bar{X}$	S	t
การรู้จักเหตุ	ครูปี ๔ แพทย์ปี ๒	๑๐๐	๕๕.๓๖๘	๘.๗๘๓	** -๓.๒๔๘
	ครูปี ๑ เตรียมแพทย์ปี ๑	๑๐๐	๕๘.๔๓๓	๖.๗๖๗	
การรู้จักผล	ครูปี ๔ แพทย์ปี ๒	๑๐๐	๕๖.๒๕๘	๘.๖๗๘	-๑.๓๕๗
	ครูปี ๑ เตรียมแพทย์ปี ๑	๑๐๐	๕๘.๕๑๖	๖.๘๐๓	
การรู้จักคน	ครูปี ๔ แพทย์ปี ๒	๑๐๐	๖๑.๘๐๓	๑๐.๔๒๔	** -๒.๖๕๔
	ครูปี ๑ เตรียมแพทย์ปี ๑	๑๐๐	๖๖.๑๓๖	๘.๐๐๑	
การรู้จักประมาณ	ครูปี ๔ แพทย์ปี ๒	๑๐๐	๕๓.๘๓๕	๘.๕๑๔	-๑.๖๕๕
	ครูปี ๑ เตรียมแพทย์	๑๐๐	๕๖.๗๘๔	๖.๓๖๑	
การรู้จักกาล	ครูปี ๔ แพทย์ปี ๒	๑๐๐	๕๖.๕๘๐	๑๐.๑๙๗	-๑.๐๙๑
	ครูปี ๑ เตรียมแพทย์ปี ๑	๑๐๐	๕๘.๐๖๔	๘.๖๓๔	
การรู้จักชุมชน	ครูปี ๔ แพทย์ปี ๒	๑๐๐	๔๘.๕๖๕	๑๑.๓๐๘	-๒.๒๒๘
	ครูปี ๑ เตรียมแพทย์	๑๐๐	๕๓.๗๑๔	๘.๑๑๓	
การรู้จักบุคคล	ครูปี ๔ แพทย์ปี ๒	๑๐๐	๔๘.๐๔๘	๗.๘๓๘	-๒.๑๖๗
	ครูปี ๑ เตรียมแพทย์ปี ๑	๑๐๐	๕๑.๘๔๑	๘.๐๖๘	
สัจธรรม	ครูปี ๔ แพทย์ปี ๒	๑๐๐	๓๘๑.๒๑๓	๕๖.๒๔๔	-๒.๕๖๗
	ครูปี ๑ เตรียมแพทย์ปี ๑	๑๐๐	๔๐๒.๐๕๘	๓๘.๖๗๗	

* มีนัยสำคัญที่ .๐๕

** มีนัยสำคัญที่ .๐๑

จากตาราง ๒๔ แสดงให้เห็นว่า

๑. นิสิตครูปีที่ ๔ และนิสิตแพทย์ปีที่ ๕ รู้จักเหตุ รู้จักคน และมีสำปฐิธรรมต่ำกว่านิสิตครูปีที่ ๑ และนิสิตเตรียมแพทย์ปีที่ ๑ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .๐๑
๒. นิสิตครูปีที่ ๔ และนิสิตแพทย์ปีที่ ๕ รู้จักประมาณ รู้จักชุมชน และรู้จักบุคคล ต่ำกว่านิสิตครูปีที่ ๑ และนิสิตเตรียมแพทย์ปีที่ ๑ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .๐๕
๓. นิสิตครูปีที่ ๔ และนิสิตแพทย์ปีที่ ๕ กับนิสิตครูปีที่ ๑ และนิสิตเตรียมแพทย์ปีที่ ๑ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในด้านการรู้จักผลและการรู้จักกาล

๓. การเปรียบเทียบลักษณะสัปรีชธรรม ระหว่างนิสิตชายกับนิสิตหญิง

จากตาราง ๒๕ แสดงผลการทดสอบความแตกต่างของสัปรีชธรรมและอุปนิสัยภายในของสัปรีชธรรม ระหว่างนิสิตชายกับนิสิตหญิง ด้านการรับรู้มาตรฐานสังคม

ตัวแปร	เพศ	N	$\bar{X}$	S	t
การรู้จักเหตุ	ชาย	๑๒๐	๔๓.๗๖๘	๗.๐๓๘	.๖๐๓
	หญิง	๘๐	๔๓.๐๐๐	๘.๑๓๐	
การรู้จักผล	ชาย	๑๒๐	๔๔.๓๕๔	๘.๓๐๗	.๓๘๕
	หญิง	๘๐	๔๓.๘๐๐	๘.๑๐๘	
การรู้จักตน	ชาย	๑๒๐	๕๐.๕๓๗	๘.๘๕๔	.๕๗๕
	หญิง	๘๐	๔๘.๖๑๕	๘.๓๘๔	
การรู้จักประมาณ	ชาย	๑๒๐	๔๓.๐๗๓	๗.๒๒๖	-.๕๖๔
	หญิง	๘๐	๔๔.๖๓๑	๑๐.๑๑๐	
การรู้จักกาล	ชาย	๑๒๐	๔๕.๔๗๖	๘.๗๘๓	.๘๔๘
	หญิง	๘๐	๔๔.๖๓๑	๑๐.๑๑๐	
การรู้จักชุมชน	ชาย	๑๒๐	๔๓.๘๒๗	๗.๒๒๔	-๑.๖๐๕
	หญิง	๘๐	๔๕.๐๕๕	๖.๗๘๗	
การรู้จักบุคคล	ชาย	๑๒๐	๔๕.๑๓๔	๖.๔๘๐	.๓๓๒
	หญิง	๘๐	๔๔.๗๒๓	๘.๕๓๖	
สัปรีชธรรม	ชาย	๑๒๐	๓๒๑.๕๙๖	๔๕.๒๘๐	๑.๐๘๗
	หญิง	๘๐	๓๑๓.๔๔๖	๔๘.๘๓๑	

จากตาราง ๒๕ แสดงให้เห็นว่า นิสิตชายกับหญิง ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในด้านการรู้จักเหตุผล การรู้จักผล การรู้จักงาน การรู้จักประมาณ การรู้จักกาล การรู้จักชุมชน การรู้จักบุคคลและสัปรีชธรรม

ตาราง ๒๖ แสดงผลการทดสอบความแตกต่างของสัปรีสธรรมและอุปลักษณะภายในของสัปรีสธรรม ระหว่างนิสิตชายกับนิสิตหญิง คำนวณตามเอ็กภาพ

ตัวแปร	เพศ	N	$\bar{X}$	S	t
การรู้จักเหตุ	ชาย	๑๒๐	๕๙.๐๑๒	๘.๕๐๘	-๐.๘๗๙
	หญิง	๘๐	๕๘.๒๘๙๙	๙.๑๘๐	
การรู้จักผล	ชาย	๑๒๐	๕๖.๖๕๘	๘.๓๖๒	-๑.๕๕๕
	หญิง	๘๐	๕๘.๔๕๖	๖.๘๑๘	
การรู้จักตน	ชาย	๑๒๐	๖๔.๐๐๐	๑๐.๐๖๐	-๐.๕๘๙
	หญิง	๘๐	๖๔.๙๕๕	๘.๘๑๓	
การรู้จักประมาณ	ชาย	๑๒๐	๕๓.๔๙๖	๘.๒๖๖	-๓.๓๑๒**
	หญิง	๘๐	๕๙.๖๐๐	๖.๘๒๖	
การรู้จักกาล	ชาย	๑๒๐	๖๖.๒๐๕	๘.๘๒๒	-๑.๖๔๑
	หญิง	๘๐	๖๘.๖๗๗	๘.๒๘๙	
การรู้จักชุมชน	ชาย	๑๒๐	๕๙.๕๓๙	๘.๙๘๘	-๓.๑๘๘**
	หญิง	๘๐	๕๕.๙๐๘	๘.๕๕๒	
การรู้จักบุคคล	ชาย	๑๒๐	๕๐.๐๐๐	๙.๖๖๕	-๑.๑๘๖
	หญิง	๘๐	๕๑.๖๓๑	๘.๖๑๖	
สัปรีสธรรม	ชาย	๑๒๐	๓๔๙.๘๑๕	๕๓.๙๗๔	-๑.๕๘๙
	หญิง	๘๐	๔๐๐.๐๑๕	๓๘.๕๓๓	

** มีนัยสำคัญที่ .๐๐

จากตาราง ๒๖ แสดงให้เห็นว่า

๑. นิสิตชายกับหญิง ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในด้านการรู้จักเหตุ การรู้จักผล การรู้จักตน การรู้จักการลด การรู้จักบุคคลและสัปรีสธรรม
๒. นิสิตชายรู้จักประมาณและรู้จักชุมชนต่ำกว่านิสิตหญิงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

๒๒
บทที่ ๔

สรุป อภิปรายผล และขอเสนอแนะ

ความหมายของการศึกษาค้นคว้า

การที่จะพัฒนาประเทศไปสู่ความเจริญทางค่านิยมและสังคมได้นั้น ไม่ควรพัฒนาแต่ทางค่านิยมเพียงด้านเดียว ควรที่จะพัฒนาทางค่านิยมควบคู่กันไปควบ เพราะการพัฒนาทางค่านิยมเพียงอย่างเดียว นั้น บุคคลก็ยึดเอาวัตถุนั้นเป็นสิ่งสำคัญในการดำเนินชีวิต พยายามต่อสู้กันจนเพื่อให้ได้สิ่งที่ต้องการมาเป็นของตน ทำให้สังคมเกิดความปั่นป่วนวุ่นวาย แฉกแฉงซึ่งก็กันอยู่เสมอ ถ้าพัฒนาทางค่านิยมโดยมุ่งให้ยึดธรรมะเป็นหลักในการดำเนินชีวิตก็จะเกิดความสงบสุขขึ้นในสังคม ธรรมะในพุทธศาสนาที่สมควรยึดเป็นหลักในการตัดสินใจนั้นมีมากมาย แต่ที่ว่าเป็นและเกี่ยวข้องกับบุคคลในการพัฒนาบุคลิกภาพขอ "คนคือสติบริสุทธิ์ธรรม และสันโดษ" เพราะธรรมะทั้งสองประการนี้ จะช่วยพัฒนาทางค่านิยมของบุคคลให้อยู่ในสังคมได้โดยไม่เดือดร้อน

นอกจากนี้ การพัฒนาประเทศไทยเจริญก้าวหน้าขึ้น บุคลิกภาพของบุคคลในสังคม
มีอิทธิพลต่อความก้าวหน้าและความล้มเหลวของการพัฒนาอย่างมาก โดยเฉพาะบุคคลที่จะ
เป็นครูและแพทย์ จึงเห็นสมควรที่จะศึกษาเปรียบเทียบคุณธรรมค่านิยมศีลธรรมของนิสิตครู
และนิสิตแพทย์ เพื่อช่วยให้นักศึกษาทั้งสองอาชีพนี้ได้สำรวจและปรับปรุงตนให้เหมาะสมกับอาชีพ
ต่อไป

ความหมายเฉพาะ

๑. เพื่อศึกษาคุณค่าบุคลิภาพธรรมาธิปไตย ด้านสัจปรีศธรรม
๒. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของคุณธรรมด้านสัจปรีศธรรมกับสันโดษ
๓. เพื่อศึกษา ความสัมพันธ์ของอุปลักษณะภายในของสัจปรีศธรรม
๔. เพื่อให้ทราบว่า นิสิตครูกับนิสิตแพทย์ มีความแตกต่างกันในคุณธรรมด้าน
สัจปรีศธรรมหรือไม่
๕. เพื่อให้ทราบว่า มีความแตกต่างระหว่างเพศและความแตกต่างระหว่างร
ชั้นเรียน ในคุณธรรมด้านสัจปรีศธรรมหรือไม่

กลุ่มตัวอย่าง

๑. กลุ่มตัวอย่างนิสิตครูที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือนิสิตปริญญาตรีปีที่ ๑ จำนวน ๕๐ คน แบ่งเป็นนิสิตชาย ๒๙ คน นิสิตหญิง ๒๑ คน และนิสิตปริญญาตรีปีที่ ๔ จำนวน ๕๐ คน แบ่งเป็นนิสิตชาย ๒๖ คน นิสิตหญิง ๒๔ คน ซึ่งเป็นนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (ประสานมิตร)

๒. กลุ่มตัวอย่างนิสิตแพทย์ที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ นิสิตเตรียมแพทย์ปีที่ ๑ จำนวน ๔๐ คน แบ่งเป็นนิสิตชาย ๓๔ คน นิสิตหญิง ๖ คน และนิสิตเตรียมแพทย์ปีที่ ๒ จำนวน ๔๐ คน แบ่งเป็นนิสิตชาย ๓๓ คน นิสิตหญิง ๗ คน ซึ่งเป็นนิสิตมหาวิทยาลัยมหิดล

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

๑. แบบสอบถามสัมปรีชธรรม ซึ่งผู้วิจัยเป็นผู้สร้างขึ้น แบบสอบถามนี้สร้างเป็นสถานการณ์ต่าง ๆ ที่พบเห็นอยู่เสมอในชีวิตประจำวัน ในสถานการณ์หนึ่ง ๆ มีคำถาม ๒ ตอน ตอนแรกถามถึงการรับรู้ทางมาตรฐานสังคม ตอนที่สองถามถึงความตั้งใจที่จะปฏิบัติของตัวผู้ตอบ ให้ผู้ตอบพิจารณาเลือกตอบในช่องที่ ๑ ถึงช่องที่ ๙

๒. แบบสอบถามสันโคบ ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามสันโคบ ซึ่งสร้างโดย สุชิน เพ็ชรรักษ์ (ปริญญาพนธ์, ๒๕๑๔)

การทดสอบกับกลุ่มตัวอย่าง

๑. ส่งแบบสอบถามสัมปรีชธรรม และสันโคบไปยังกลุ่มตัวอย่างในคราวเดียวกัน ตอนแรกส่งแบบสอบถามทั้งสองชุดไปยังนิสิตครู โดยคัดคอบานอาจารย์ผู้สอน และส่งแบบสอบถามทั้งสองชุดไปยังนิสิตแพทย์ โดยคัดคอบัณฑิตเวชศาสตร์การแพทย์ มหาวิทยาลัยมหิดล แบบสอบถามทั้งสองชุดนี้ ไม่จำกัดเวลาในการตอบ

๒. นำคำตอบจากแบบสอบถามทั้ง ๒ ชุด มาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามสัมปรีชธรรม และสันโคบดังนี้

ตอนที่ ๑ หาความสัมพันธ์ระหว่างสปีชีสธรรมชาติ อุปลักษณะภายในของสปีชีสธรรมชาติ กับสันโคย

ตอนที่ ๒ เปรียบเทียบลักษณะสปีชีสธรรมชาติของตัวแปรอิสระด้าน

- อาชีพ
- ระดับชั้น
- เพศ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ ๑ การหาความสัมพันธ์

๑. การหาความสัมพันธ์ของอุปลักษณะภายในของสปีชีสธรรมชาติ

๑.๑๐ การรับรู้มาตรฐานสังคม, อุปลักษณะภายในของสปีชีสธรรมชาติมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .๐๐ ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

๑.๒ ด้านทัศนคติภาพ อุปลักษณะภายในของสปีชีสธรรมชาติมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .๐๐ ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

๑.๓ ด้านการรับรู้มาตรฐานสังคม อุปลักษณะภายในของสปีชีสธรรมชาติมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .๐๐ ยกเว้นการรับรู้ทัศนคติกับความรู้สึกบุคคลมีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .๐๕ ของกลุ่มนิสิตครู

๑.๔ ด้านทัศนคติภาพ อุปลักษณะภายในของสปีชีสธรรมชาติมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .๐๐ ของกลุ่มนิสิตครู

๑.๕ ด้านการรับรู้มาตรฐานสังคม อุปลักษณะภายในของสปีชีสธรรมชาติมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .๐๐ ของกลุ่มนิสิตแพทย์

๑.๖ ด้านทัศนคติภาพ อุปลักษณะภายในของสปีชีสธรรมชาติมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .๐๐ ยกเว้นการรับรู้ทัศนคติกับการรับรู้บุคคล การรับรู้ทัศนคติกับการรับรู้ประมาณ การรับรู้ประมาณกับการรับรู้บุคคล มีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .๐๕ และการรับรู้ทัศนคติกับการรับรู้ชุมชน มีความสัมพันธ์กันอย่างไม่มีความนัยสำคัญทางสถิติ ของกลุ่มนิสิตแพทย์

๒. การหาความสัมพันธ์ระหว่าง สัมปฤทธิธรรมและอุปลักษณะภายในของสัมปฤทธิธรรม

กับสันโดษ

๒.๑ ถ้านการรับรู้อัตราฐานสังคม

- สัมปฤทธิธรรมและอุปลักษณะภายในของสัมปฤทธิธรรม มีความสัมพันธ์ทางบวกกับสันโดษอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .๐๑ ในกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด
- สัมปฤทธิธรรมและอุปลักษณะภายในของสัมปฤทธิธรรม มีความสัมพันธ์ทางบวกกับสันโดษอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .๐๑ ในกลุ่มนิสิตครู
- สัมปฤทธิธรรมและอุปลักษณะภายในของสัมปฤทธิธรรม มีความสัมพันธ์ทางบวกกับสันโดษอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .๐๑ ในกลุ่มนิสิตพยาบาล
- สัมปฤทธิธรรมและอุปลักษณะภายในของสัมปฤทธิธรรม มีความสัมพันธ์ทางบวกกับสันโดษอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .๐๑ ในกลุ่มนิสิตครูปีที่ ๑ และนิสิตเตรียมแพทย์ปีที่ ๑
- สัมปฤทธิธรรมและอุปลักษณะภายในของสัมปฤทธิธรรม มีความสัมพันธ์ทางบวกกับสันโดษอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .๐๑ ในกลุ่มนิสิตครูปีที่ ๔ และนิสิตแพทย์ปีที่ ๒
- สัมปฤทธิธรรมและอุปลักษณะภายในของสัมปฤทธิธรรม มีความสัมพันธ์ทางบวกกับสันโดษอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .๐๑ ในกลุ่มนิสิตชาย ยกเว้นการรับรู้กับบุคคลกับสันโดษซึ่งมีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ
- สัมปฤทธิธรรมและอุปลักษณะภายในของสัมปฤทธิธรรม มีความสัมพันธ์ทางบวกกับสันโดษอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .๐๑ ในกลุ่มนิสิตหญิง

๒.๒ ถ้านคณตามอัธภาพ

- สัมปฤทธิธรรมและอุปลักษณะภายในของสัมปฤทธิธรรม มีความสัมพันธ์ทางบวกกับสันโดษอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .๐๑ ในกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด
- สัมปฤทธิธรรมและอุปลักษณะภายในของสัมปฤทธิธรรม มีความสัมพันธ์ทางบวกกับสันโดษอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .๐๑ ในกลุ่มนิสิตครู

- สัมปรีชธรรมและอุปลักษณะภายในของสัมปรีชธรรม มีความสัมพันธ์ทาง
บวกกับสันโคธอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .๐๑ ในกลุ่มนิสิตแพทย์ ยกเว้นการรู้จักชุมชน กับ
ตัวโคธมีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

- สัมปรีชธรรมและอุปลักษณะภายในของสัมปรีชธรรม มีความสัมพันธ์ทาง
บวกกับสันโคธอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .๐๑ ในกลุ่มนิสิตครูปีที่ ๑ และนิสิตเตรียมแพทย์ปีที่ ๑

- สัมปรีชธรรมและอุปลักษณะภายในของสัมปรีชธรรม มีความสัมพันธ์ทาง
บวกกับสันโคธอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .๐๑ ในกลุ่มนิสิตครูปีที่ ๔ และนิสิตแพทย์ปีที่ ๒

- สัมปรีชธรรมและอุปลักษณะภายในของสัมปรีชธรรม มีความสัมพันธ์ทาง
บวกกับสันโคธอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .๐๑ ในกลุ่มนิสิตครูปีที่ ๔ และนิสิตแพทย์ปีที่ ๒

- สัมปรีชธรรมและอุปลักษณะภายในของสัมปรีชธรรม มีความสัมพันธ์ทาง
บวกกับสันโคธอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .๐๑ ในกลุ่มนิสิตชาย

- สัมปรีชธรรมและอุปลักษณะภายในของสัมปรีชธรรม มีความสัมพันธ์ทาง
บวกกับสันโคธอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .๐๑ ในกลุ่มนิสิตหญิง

ตอนที่ ๒ การเปรียบเทียบความแตกต่างของลักษณะสัมปรีชธรรม

๑. การเปรียบเทียบลักษณะสัมปรีชธรรมระหว่างนิสิตครูกับนิสิตแพทย์

๑.๑ การการับรู้อย่างตรงตามสังคม

- นิสิตแพทย์กับนิสิตครู รู้จักเหตุไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
- นิสิตแพทย์กับนิสิตครู รู้จักผลไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
- นิสิตแพทย์กับนิสิตครู รู้จักตนไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
- นิสิตแพทย์กับนิสิตครู รู้จักประมาณไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
- นิสิตแพทย์กับนิสิตครู รู้จักกาลไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
- นิสิตแพทย์กับนิสิตครู รู้จักชุมชนไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
- นิสิตแพทย์กับนิสิตครู รู้จักบุคคลสูงกว่านิสิตครูอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
- นิสิตแพทย์กับนิสิตครูมีสัมปรีชธรรมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

๑.๒ การปนเปื้อนยัทธิภาพ

- นิธิศแหพบกัมนิธิศกรรฐฐักเหตุไมแตกตางกัณอยางมีนัยสำคัญทางสถิติ
- นิธิศแหพบกัมนิธิศกรรฐฐักมคไมแตกตางกัณอยางมีนัยสำคัญทางสถิติ
- นิธิศแหพบกัมนิธิศกรรฐฐักกนไมแตกตางกัณอยางมีนัยสำคัญทางสถิติ
- นิธิศแหพบกัมนิธิศกรรฐฐักปร ะมาค ไมแตกตางกัณอยางมีนัยสำคัญทางสถิติ
- นิธิศแหพบกัมนิธิศกรรฐฐักกาลไมแตกตางกัณอยางมีนัยสำคัญทางสถิติ
- นิธิศแหพบกัมนิธิศกรรฐฐักมรณคากวานิธิศกรรฐฐักอยางมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .๐๕ ✓

(t= - ๑.๒๒๔)

- นิธิศแหพบกัมนิธิศกรรฐฐักมคคไมแตกตางกัณอยางมีนัยสำคัญทางสถิติ
- นิธิศแหพบกัมนิธิศกรรฐฐักปฐริสธรรมไมแตกตางกัณอยางมีนัยสำคัญทางสถิติ ✓

๒. การเปรียบเทียบลักษณะตัวแปรอิสระระหว่าง นิธิศกรปีที่ ๔ และนิธิศแหพบปีที่ ๒ กับนิธิศกรปีที่ ๑ และนิธิศเกรียมแหพบปีที่ ๑

๒.๑ จากกรรฐฐักกรรฐฐักฐานสังคม

- นิธิศกรรฐฐักปีที่ ๔ และนิธิศแหพบปีที่ ๒ กับนิธิศกรรฐฐักปีที่ ๑ และนิธิศเกรียมแหพบปีที่ ๑ รฐฐักเหตุไมแตกตางกัณอยางมีนัยสำคัญทางสถิติ
- นิธิศกรรฐฐักปีที่ ๔ และนิธิศแหพบปีที่ ๒ กับนิธิศกรรฐฐักปีที่ ๑ และนิธิศเกรียมแหพบปีที่ ๑ รฐฐักมคไมแตกตางกัณอยางมีนัยสำคัญทางสถิติ
- นิธิศกรรฐฐักปีที่ ๔ และนิธิศแหพบปีที่ ๒ กับนิธิศกรรฐฐักปีที่ ๑ และนิธิศเกรียมแหพบปีที่ ๑ รฐฐักกนไมแตกตางกัณอยางมีนัยสำคัญทางสถิติ
- นิธิศกรรฐฐักปีที่ ๔ และนิธิศแหพบปีที่ ๒ กับนิธิศกรรฐฐักปีที่ ๑ และนิธิศเกรียมแหพบปีที่ ๑ รฐฐักกาลไมแตกตางกัณอยางมีนัยสำคัญทางสถิติ
- นิธิศกรรฐฐักปีที่ ๔ และนิธิศแหพบปีที่ ๒ กับ นิธิศกรรฐฐักปีที่ ๑ และนิธิศเกรียมแหพบปีที่ ๑ รฐฐักมรณคไมแตกตางกัณอยางมีนัยสำคัญทางสถิติ
- นิธิศกรรฐฐักปีที่ ๔ และนิธิศแหพบปีที่ ๒ กับ นิธิศกรรฐฐักปีที่ ๑ และนิธิศเกรียมแหพบปีที่ ๑ รฐฐักมคคไมแตกตางกัณอยางมีนัยสำคัญทางสถิติ

- นิสิตกรุปที่ ๔ และนิสิตแพทย์ปีที่ ๒ กับ นิสิตกรุปที่ ๑ และนิสิตเตรียมแพทย์ปีที่ ๑ มีสัปปริสธรรมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

๒.๒ ด้านทัศนคติภาพ

✓ - นิสิตกรุปที่ ๔ และนิสิตแพทย์ปีที่ ๒ รู้จักเหตุค่ากว่า นิสิตกรุปที่ ๑ และนิสิตเตรียมแพทย์ปีที่ ๑ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .๐๑ ($t = -๓.๒๔๔$)

✓ - นิสิตกรุปที่ ๔ และนิสิตแพทย์ปีที่ ๒ กับ นิสิตกรุปที่ ๑ และนิสิตเตรียมแพทย์ปีที่ ๑ รู้จักผลไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

- นิสิตกรุปที่ ๔ และนิสิตแพทย์ปีที่ ๒ รู้จักคนค่ากว่า นิสิตกรุปที่ ๑ และนิสิตเตรียมแพทย์ปีที่ ๑ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .๐๑ ($t = -๒.๖๕๔$)

- นิสิตกรุปที่ ๔ และนิสิตแพทย์ปีที่ ๒ รู้จักประมาณค่ากว่า นิสิตกรุปที่ ๑ และเตรียมแพทย์ปีที่ ๑ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .๐๕ ($t = -๑.๖๔๕$)

- นิสิตกรุปที่ ๔ และนิสิตแพทย์ปีที่ ๒ กับ นิสิตกรุปที่ ๑ และนิสิตเตรียมแพทย์ปีที่ ๑ รู้จักกาลไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

- นิสิตกรุปที่ ๔ และนิสิตแพทย์ปีที่ ๒ รู้จักชุมชนค่ากว่า นิสิตกรุปที่ ๑ และนิสิตเตรียมแพทย์ปีที่ ๑ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .๐๕ ($t = -๒.๒๒๔$)

- นิสิตกรุปที่ ๔ และนิสิตแพทย์ปีที่ ๒ รู้จักบุคคลค่ากว่า นิสิตกรุปที่ ๑ และนิสิตเตรียมแพทย์ปีที่ ๑ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .๐๕ ($t = -๒.๑๖๗$)

- นิสิตกรุปที่ ๔ และนิสิตแพทย์ปีที่ ๒ มีสัปปริสธรรมค่ากว่า นิสิตกรุปที่ ๑ และนิสิตเตรียมแพทย์ปีที่ ๑ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .๐๑ ($t = -๒.๕๑๗$)

๓. การเปรียบเทียบลักษณะสัปปริสธรรมระหว่าง นิสิตชายกับนิสิตหญิง

๓.๑ ด้านการรับรู้มาตรฐานสังคม

✓ - นิสิตชายกับนิสิตหญิง รู้จักเหตุไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

✓ - นิสิตชายกับนิสิตหญิง รู้จักผลไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

- นิสิตชายกับนิสิตหญิง รู้จักคนไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

- นิสิตชายกับนิสิตหญิง รู้จักประมาณไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทาง

- นิสิตชายกับนิสิตหญิง รู้จักกาลไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
- นิสิตชายกับนิสิตหญิง รู้จักชุมชนไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
- นิสิตชายกับนิสิตหญิง รู้จักบุคคลไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
- นิสิตชายกับนิสิตหญิง มีสัปรีชธรรมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

๓.๒ ด้านทัศนคติภาพ

- ✓ - นิสิตชายกับนิสิตหญิง รู้จักเหตุไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
- ✓ - นิสิตชายกับนิสิตหญิง รู้จักผลไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
- นิสิตชายกับนิสิตหญิง รู้จักตนไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
- นิสิตชายรู้จักประมาณค่ากว่านิสิตหญิงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .๐๑

(t = -๓.๓๑๒)

- นิสิตชายกับนิสิตหญิง รู้จักกาลไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
- นิสิตชายรู้จักชุมชนค่ากว่านิสิตหญิงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .๐๑

(t = -๓.๑๘๘)

- นิสิตชายกับนิสิตหญิง รู้จักบุคคลไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
- นิสิตชายกับนิสิตหญิง มีสัปรีชธรรมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทาง

สถิติ

การอภิปรายผล

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งการ ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสัปรีชธรรมกับ
สันโดษ และการศึกษาเปรียบเทียบลักษณะสัปรีชธรรมของนิสิตครูกับนิสิตแพทย์แล้ว พอที่จะ
อภิปรายได้ดังนี้

๑. การหาความสัมพันธ์ของอุปลักษณะภายในของสัปรีชธรรม

ผู้วิจัยตั้งสมมุติฐานว่า "อุปลักษณะภายในของสัปรีชธรรมมีความสัมพันธ์ซึ่งกัน
และกันในทางบวก" คือ การรู้จักเหตุ การรู้จักผล การรู้จักตน การรู้จักประมาณ การรู้
จักกาล การรู้จักชุมชนและการรู้จักบุคคลมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันในทางบวก จากผลการ
ศึกษาพบว่า เป็นไปตามสมมุติฐานทั้งด้านการรับรู้มาตรฐานสังคมและด้านทัศนคติภาพ ของ

กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด กลุ่มอาชีพ ระดับชั้นเรียนและเพศ โดยเฉพาะด้านการรับรู้มาตรฐาน สังคมนั้น อุปลักษณะภายในของสัปปริสรธรรมมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญที่ .๐๑ ในทุกกลุ่ม ตัวอย่าง จากผลการศึกษารังนี้สอดคล้องกับคำกล่าวของ ปิ่น มุทุกันต์ (๒๕๐๔ : ๒๖๓ - ๒๘๙) ที่ว่า เมื่อบุคคลเชื่อในสิ่งที่มีเหตุผลและทำงานด้วยเหตุผลแล้ว บุคคลผู้นั้นจะเป็นผู้รู้จักตนด้วยเพราะใช้เหตุผลพิจารณาตนเอง และเมื่อรู้จักตนเองแล้วจะปฏิบัติกิจการใดก็รู้จัก ทำให้พอดีกับความสามารถของตนเองคือการรู้จักประมาณ จนในที่สุดก็จะรู้จักกาลเทศะ รู้จักคบหาสมาคมกับคนอื่น ๆ ได้อย่างไม่เคอะเขิน

สมเด็จพระสังฆราชอุฎฺธายี (๒๕๑๓ ; ๓๒๔ - ๓๔๑) อธิบายถึงความเกี่ยวพันของอุปลักษณะภายในของสัปปริสรธรรมว่า การกระทำของสัตบุรุษ คือ ผู้ที่รู้จักเหตุ รู้จักผล รู้จักตน รู้จักประมาณ ย่อมมีความสัมพันธ์กัน เพราะรู้จักเหตุผลแล้ว ก็จะรู้จักตน เมื่อรู้จักตนแล้ว ก็รู้จักกาลและรู้จักประมาณ เมื่อรู้จักประมาณก็จะรู้จักเลือกคนให้เหมาะสมกับงานและรู้จักปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามวัฒนธรรมของชุมชนนั้น นอกจากนั้นผลการศึกษายังสอดคล้องกับหลวงกณิธกิตติโยสิน (๒๕๐๒ ; ๑๔๙) ที่กล่าวว่า ผู้ที่จะเรียกว่าสัตบุรุษหรือผู้ดีนั้นจะต้องเป็นผู้ประพฤติปฏิบัติตามสัปปริสรธรรมครบทั้ง ๙ ประการ จึงจะนับว่าเป็นผู้ดีโดยสมบูรณ์

๒. การหาความสัมพันธ์ระหว่างสัปปริสรธรรม อุปลักษณะภายในของสัปปริสรธรรม กับสันโดษ

ผู้วิจัยตั้งสมมุติฐานว่า "สัปปริสรธรรมและอุปลักษณะภายในของสัปปริสรธรรมแต่ละตัวมีความสัมพันธ์กับสันโดษในทางบวก" คือ สัปปริสรธรรม การรู้จักเหตุ การรู้จักผล การรู้จักตน การรู้จักประมาณ การรู้จักกาล การรู้จักชุมชน และการรู้จักบุคคล มีความสัมพันธ์ทางบวกกับสันโดษ จากผลการวิจัยพบว่า เป็นไปตามสมมุติฐานทั้งด้านการรับรู้มาตรฐานสังคมและด้านตนตามอัตภาพ ในกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด กลุ่มอาชีพ ระดับชั้น และเพศ ซึ่งสัปปริสรธรรมและอุปลักษณะภายในของสัปปริสรธรรม แต่ละตัวมีความสัมพันธ์กับสันโดษในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .๐๑ ยกเว้น การรู้จักบุคคลกับสันโดษ ในกลุ่มนิสิตชายด้านการรับรู้มาตรฐานสังคม และการรู้จักชุมชนกับสันโดษ ในกลุ่มนิสิตแพทย์ด้านตนตามอัตภาพ จึงมีความสัมพันธ์อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

จากผลการศึกษากฎนี้สอดคล้องกับการค้นพบของ จุมพล พูลภัทรชีวิน (๒๕๑๕) ซึ่งได้ศึกษาพบว่า มโนภาพแห่งตนมีความสัมพันธ์ทางลบกับความวิตกกังวล สติน เพ็ชรรัก (๒๕๑๘) ศึกษาพบว่า ความวิตกกังวลมีความสัมพันธ์ทางลบกับสันโดษ แสดงว่า ผู้มีความสันโดษสูงจะมีความวิตกกังวลต่ำ ถือว่าเป็นการปรับตัวได้ดีและผู้มีความสันโดษต่ำจะมีความวิตกกังวลสูง แสดงว่าปรับตัวได้ไม่ดี และผู้วิจัยเองก็พบว่า มโนภาพแห่งตนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับสัปปริสธรรมและอุปลักษณะภายในของสัปปริสธรรม ดังนั้น สัปปริสธรรมและอุปลักษณะภายในของสัปปริสธรรมแต่ละตัวจึงมีความสัมพันธ์ทางบวกกับสันโดษ

ธรรมะในพุทธศาสนาแบ่งออกเป็นพุทธบริษัทตั้งมั่นอยู่ในความดี ดังนั้น ธรรมะต่าง ๆ จึงมีความเกี่ยวพันกันหรือซ้ำกันก็มี เช่น ธรรมะที่สอนให้เว้นจากการดื่มสุรา มีอยู่ในศีลห้า และอบายมุข เมื่อสรุปค่าสอบในพุทธศาสนาเพียงสั้น ๆ พระพุทธเจ้าสอนให้ทำความดี จะความชั่วและทำใจให้บริสุทธิ์ ธรรมะหลายข้อเมื่อบุคคลปฏิบัติแล้วจะมีพฤติกรรมไปในทิศทางเดียวกันแม้ธรรมะเหล่านั้นจะมีความหมายต่างกัน ดังนั้นสัปปริสธรรมจึงมีความสัมพันธ์กับสันโดษในทางบวกทั้ง ๆ ที่เป็นธรรมะคนละข้อ

๓. การ เปรียบเทียบลักษณะสัปปริสธรรมระหว่างนิสิตครู กับนิสิตแพทย์

ผู้วิจัยตั้งสมมุติฐานว่า "นิสิตแพทย์มีสัปปริสธรรมและอุปลักษณะภายในสัปปริสธรรมสูงกว่านิสิตครู" H

ด้านการรับรู้มาตรฐานสังคม ผลการศึกษาพบว่า ไม่เป็นไปตามสมมุติฐาน คือ นิสิตแพทย์กับนิสิตครูไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในด้านการรู้จักเหตุ การรู้จักผล การรู้จักตน การรู้จักประมาณ การรู้จักกาลและการรู้จักชุมชน ยกเว้นการรู้จักบุคคลซึ่งนิสิตแพทย์สูงกว่านิสิตครูอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .๐๑ (t = ๒.๓๘๘) เมื่อรวมอุปลักษณะต่าง ๆ แล้วพบว่า นิสิตแพทย์กับนิสิตครูมีสัปปริสธรรมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สาเหตุที่นิสิตแพทย์รู้จักบุคคลสูงกว่า นิสิตครูในด้านการรับรู้มาตรฐานสังคมนั้น ก็เพราะว่า นิสิตแพทย์ได้รับการอบรมสั่งสอนให้มีมนุษยธรรมในการที่จะรักษาผู้ป่วยและจะต้องพยายามศึกษาถึงภูมิหลังของคนไข้อย่างลึกซึ้งในบุคคลทุกอาชีพ ดังที่ กาแลนค์ (Garland, ๑๙๕๕ : ๖) ให้ความเห็นว่า แพทย์จะต้องมีสมรรถวิสัยที่จะทำงานเกี่ยวข้องกับบุคคลได้

อย่างมีประสิทธิภาพ กล่าวคือ แพทย์จะต้องมีความเข้าใจ มีการหยั่งเห็นและมีความรับผิดชอบ ในงานที่ทำอย่างดี นั่นคือ นิสิตแพทย์ถูกอบรมให้คบคนทุกประเภททุกอาชีพอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ไม่ว่าจะเป็นใครก็ตามถ้าเกิดเจ็บไข้ได้ป่วยแพทย์จะต้องให้การรักษาและให้ความเห็นใจแก่คนป่วยทุกคน เมื่อได้รับการอบรมสั่งสอนเช่นนี้จึงทำให้นิสิตแพทย์คิดว่า คนในสังคมก็ควรเข้าใจ คนอื่น ๆ เหมือนกับตนเอง ดังนั้น คະแนตที่ได้จากแบบสอบถามจึงอยู่ในเกณฑ์สูง

ชวนนิสิตครูได้รับการอบรมสั่งสอนให้เป็นผู้มีคุณธรรมสูง เพราะเป็นบุคลากรที่ศีลธรรม แก่แก่ นอกจากตนจะต้องรู้จักเลือกคบคนแล้ว จะต้องทำตัวให้เป็นตัวอย่างที่ดีแก่นักเรียน และจะต้องอบรมสั่งสอนนักเรียนให้รู้จักบุคคลในอาชีพต่าง ๆ บุคคลเช่นใดสมควรเลือกคบ บุคคลใดไม่ควรคบ นิสิตครูจะต้องเลือกคบแต่คนดี ไม่คบคนที่มีนิสัยอันซบเซา และสั่งสอน นักเรียนगेเรให้เป็นคนดี นั่นคือ นิสิตครูจะต้องรู้จักเลือกคบบุคคลเฉพาะคนดีไม่จำเป็นต้อง คบทั้งคนดีและคนเลวที่ป่วยไข้แล้วมาหาแพทย์รักษา แต่ความเป็นจริงในสังคมนั้น บุคคลมี หลายประเภททั้งดีและเลว สมควรคบและไม่สมควรคบ นิสิตครูจึงคิดว่า ตนเองรู้จักคนใน สังคมใดดีกว่าคนในอาชีพอื่น จึงทำให้รับรู้ว่ คนในสังคมนั้น รู้จักบุคคลไม่ดีเท่าตนเอง ดังนั้น คະแนตที่ได้จากแบบสอบถามจึงต่ำกว่านิสิตแพทย์ในด้านการรับรู้มาตรฐานสังคม

ด้านตนตามอัธยาศัย ผลการศึกษาพบว่า ไม่เป็นไปตามสมมุติฐาน คือ นิสิตแพทย์ กับนิสิตครูไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในด้านการรู้จักเหตุ การรู้จักผล การรู้จักตน การรู้จักประมาณ การรู้จักกาลและการรู้จักบุคคล แต่การรู้จักชุมชนนั้น นิสิตแพทย์ต่ำกว่า นิสิตครูอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .๐๕ ($t = -๑.๖๔$) เมื่อรวมอุปลักษณะต่าง ๆ แล้ว พบว่า นิสิตแพทย์กับนิสิตครูมีสำนึกศีลธรรมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สาเหตุที่นิสิตแพทย์รู้จักชุมชนต่ำกว่านิสิตครูนั้น เพราะว่า นิสิตครูต้องเตรียมตัวที่จะพบ ประสังสรรค์กับบุคคลทุกประเภทเมื่อออกไปประกอบอาชีพครู ครูจะต้องเข้าไปอยู่ในทุกสังคม ทั้งสังคมในเมืองและสังคมในชนบท จึงครูจำเป็นต้องปรับตัวให้เข้ากับสังคมนั้น ๆ ได้ มิฉะนั้น จะไม่ประสบความสำเร็จในการสั่งสอนอบรมและการดำเนินชีวิตในสังคมนั้น ส่วนแพทย์นั้นทำงาน เฉพาะในโรงพยาบาลหรือสถานอนามัยซึ่งตั้งอยู่ในตัวเมืองเป็นส่วนมาก ไม่ได้ออกไปทำงาน ในทุกสังคม เช่นสังคมชนบท ดังนั้นแพทย์จึงปรับตัวและรู้วัฒนธรรมของชุมชนไม่ได้ดีเท่าครู

ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ สตรอม (อมวต หกสุวรรณ, ๒๕๑๖ : ๓๙) และการศึกษาของ ฮาเวอร์แลนด์ (อมวต หกสุวรรณ, ๒๕๑๖ : ๓๕) ซึ่งพบว่า ครูชอบการแสดงออกปรับตัวได้ดีและชอบการสมาคม

๔. การเปรียบเทียบลักษณะสัปรีสธรรมระหว่าง นิสิตครูปีที่ ๔ และนิสิตแพทย์ปีที่ ๒ กับนิสิตครูปีที่ ๑ และนิสิตเตรียมแพทย์ปีที่ ๑

ข้อ ๑ ผู้วิจัยตั้งสมมุติฐานว่า "นิสิตครูปีที่ ๔ และนิสิตแพทย์ปีที่ ๒ มีสัปรีสธรรมและอุปลักษณะภายในสัปรีสธรรมสูงกว่า นิสิตครูปีที่ ๑ และนิสิตแพทย์ปีที่ ๑"

ด้านการรับรู้มาตรฐานสังคม ผลการศึกษาพบว่า ไม่เป็นไปตามสมมุติฐาน คือ นิสิตครูปีที่ ๔ และนิสิตแพทย์ปีที่ ๒ กับนิสิตครูปีที่ ๑ และนิสิตเตรียมแพทย์ปีที่ ๑ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในด้านสัปรีสธรรมและอุปลักษณะภายในของสัปรีสธรรม ที่เป็นดังนี้ เพราะว่า นิสิตทั้งสองระดับชั้นยังอยู่ในช่วงวัยรุ่นซึ่งมีอายุแตกต่างกันไม่มากนัก มีประสบการณ์ในการรู้เห็นการปฏิบัติการปฏิบัติตนของคนอื่น ๆ ในสังคมใกล้เคียงกัน และการที่จะตัดสินว่าใครทำผิดหรือทำถูกในสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่งพอ ๆ กัน ดังนั้นจึงทำให้นิสิตทั้งสองระดับชั้นรับรู้มาตรฐานสังคมไม่แตกต่างกัน

ด้านคนตามอัตภาพ ผลการศึกษาพบว่า ชัดแย้งกับสมมุติฐาน คือ

๑. นิสิตครูปีที่ ๔ และนิสิตแพทย์ปีที่ ๒ กับ นิสิตครูปีที่ ๑ และนิสิตเตรียมแพทย์ปีที่ ๑ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในด้านการรู้จักผลและการรู้จักกาล

๒. นิสิตครูปีที่ ๔ และนิสิตแพทย์ปีที่ ๒ รู้จักประมาณ รู้จักชุมชนและรู้จักบุคคลต่ำกว่า นิสิตครูปีที่ ๑ และนิสิตเตรียมแพทย์ปีที่ ๑ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .๐๕ ($t = -๑.๖๔๕$, -๒.๒๒๔ และ -๒.๑๖๙ ตามลำดับ)

๓. นิสิตครูปีที่ ๔ และนิสิตครูปีที่ ๒ รู้จักเหตุ รู้จักตนและมีสัปรีสธรรมต่ำกว่า นิสิตครูปีที่ ๑ และนิสิตเตรียมแพทย์ปีที่ ๑ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .๐๑ ($t = -๓.๒๔๔$, -๖.๖๕๔ และ -๖.๕๑๙ ตามลำดับ)

จากผลการศึกษาที่ขัดแย้งกับ นวลศิริ เปาโรหิตย์ และคณะ (๒๕๑๕ ; ๓๒) ซึ่งกล่าวไว้ว่า วัยรุ่นที่มีอายุมากกว่าในช่วงอายุเดียวกัน สามารถแก้ปัญหาด้วยเหตุผลได้ดีกว่า

และลดการใช้อารมณ์ในการตัดสินใจได้ดีกว่า และผลที่ได้นี้ขัดแย้งกับ สุชา จันทน์เอม และสุรางค์ จันทน์เอม (๒๕๑๓ ; ๒๕) ได้ศึกษาพบว่า น้ำหนักสมองของมนุษย์เจริญเต็มที่เมื่ออายุ ๒๐ ปี นั่นคือผู้ที่อายุ ๒๐ ปีจะสามารถใช้สติปัญญาไตร่ตรองสิ่งต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพดีกว่าผู้ที่อายุต่ำกว่านี้ และเมื่อมีอายุมากขึ้นอารมณ์ก็จะมั่นคงยิ่งขึ้น สามารถตัดสินใจแก้ปัญหาได้ดี เรียนรู้วัฒนธรรมได้มากขึ้น และสามารถปรับตัวได้ดี นอกจากนี้ยังขัดแย้งกับการศึกษา วันทนี วิชัยคำ (๒๕๑๕) ได้ศึกษาพบว่า นิสิตที่อายุมากกว่ามีทัศนคติที่ดีต่อพระพุทธศาสนา สูงกว่านิสิตที่มีอายุน้อยกว่า

สาเหตุที่ผลการศึกษานี้ไม่เป็นไปตามสมมุติฐานนี้อาจเป็นเพราะว่า นิสิตปีที่ ๑ นั้น ได้ถูกสั่งสอนอบรมให้ประพฤติอยู่ในกฎเกณฑ์โดยมีพ่อแม่ ครูอาจารย์และญาติคอยควบคุมและให้คำแนะนำอยู่เสมอ แต่เมื่อเรียนในชั้นสูงขึ้นพ่อแม่ ครูอาจารย์และญาติมิได้คอยควบคุมความประพฤติเหมือนเดิมเพราะถือว่าเป็นผู้ใหญ่ขึ้นแล้ว นิสิตจึงมีอิสระในทางความคิดซึ่งผิดไปจากที่ได้ถูกอบรมสั่งสอนมา จึงทำให้นิสิตในชั้นสูงมีสัมปรีชธรรมต่ำกว่า นิสิตปีที่ ๑ อีกประการหนึ่ง นิสิตปีที่ ๑ ซึ่งเพิ่งเรียนในมหาวิทยาลัยเป็นปีแรกนั้น ทัศนคติและค่านิยมต่าง ๆ ยังเหมือนกับที่ได้รับอบรมจากที่บ้าน เมื่อเรียนในชั้นสูงขึ้น ทัศนคติและค่านิยมต่าง ๆ ค่อย ๆ เปลี่ยนแปลงไปเหมือนกับรุ่นที่ซึ่งรู้ถึงความไม่เป็นธรรมต่าง ๆ ในสังคม เช่นคนที่ทำงานตรงไปตรงมากลับได้รับการกลั่นแกล้ง ส่วนที่ประจบสอพลอกลับได้รับความสำเร็จในชีวิต จึงทำให้นิสิตคิดว่า หากนั้นบางทีก็ไม่ได้ดี คนที่อวดตรงอาจจะอดตายก็ได้ ประกอบกับผู้วิจัยได้ทำการศึกษาในภาวะที่นิสิตในชั้นสูง ๆ ของมหาวิทยาลัยเป็นผู้นำให้เกิดพฤติกรรมฝูงชน เพื่อทำการประท้วงหรือเรียกร้องสิทธิต่าง ๆ ซึ่งการกระทำบางอย่างอาจไม่มีเหตุผล ผิดกาลเทศะและเกินความพอดีไป ด้วยเหตุดังกล่าวนี้นี้จึงทำให้นิสิตกรุปปีที่ ๔ และนิสิตแพทย์ปีที่ ๒ มีสัมปรีชธรรมต่ำกว่า นิสิตกรุปปีที่ ๑ และนิสิตเตรียมแพทย์ปีที่ ๑

๕. การเปรียบเทียบลักษณะสัมปรีชธรรม ระหว่างนิสิตชายกับนิสิตหญิง

ผู้วิจัยตั้งสมมุติฐานว่า "นิสิตชาย มีสัมปรีชธรรมและอุปลักษณะภายในของสัมปรีชธรรมสูงกว่า นิสิตหญิง"

งานการรับรูมาตรฐานสังคม ผลการศึกษาพบว่า ไม่เป็นไปตามสมมุติฐาน คือ นิสิตชายกับนิสิตหญิง ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในงานการรู้จักเหตุ การรู้จัก ผล การรู้จักตน การรู้จักประมาณ การรู้จักกาล การรู้จักชุมชน การรู้จักบุคคล และ สัมปรีชธรรม ที่เป็นดังนี้เพราะว่า นิสิตชายและนิสิตหญิงมีโอกาสในการศึกษาเล่าเรียน เท่ากัน ไม่เหมือนกับสมัยก่อนซึ่งชายมีโอกาสมากกว่า จึงทำให้นิสิตชายและหญิงมีหลัก ในการพิจารณาตัดสินว่าอะไรดีหรือไม่ดีเท่า ๆ กัน อีกประการหนึ่ง นิสิตชายและนิสิตหญิง เรียนรู้เรื่องศีลธรรม ประเพณีและวัฒนธรรมเหมือน ๆ กัน สามารถรู้ถึงการปฏิบัติตนของ คนในสังคมทั้งทางดีและทางไม่ดีจากสื่อสารมวลชนต่าง ๆ ซึ่งเปิดเผยความจริงและความ เสื่อมของคนในสังคมให้รู้เสมอ ๆ จึงทำให้นิสิตทั้งชายหญิง รับรูมาตรฐานสังคมเกี่ยวกับ คุณธรรมค่านิยมสัมปรีชธรรมไม่แตกต่างกัน

งานตนตามอัตภาพ ผลการศึกษาพบว่า ไม่เป็นไปตามสมมุติฐาน คือ

๑. นิสิตชายกับนิสิตหญิง ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในงานการรู้จักเหตุ การรู้จักผล การรู้จักตน การรู้จักกาล การรู้จักบุคคลและสัมปรีชธรรม

๒. นิสิตชายรู้จักประมาณ และรู้จักชุมชนต่ำกว่านิสิตหญิงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ .๐๑ ($t = -๓.๓๑๒$ และ -๓.๑๕๔ ตามลำดับ)

✓ ผลที่ได้จากการศึกษานี้ ชัดแย้งกับคำกล่าวของ คีเซ (Keasey, ๑๙๙๒ : ๑๕๙) ซึ่งกล่าวไว้ว่า ชายมีซูเปอร์อีโก (Superego) ซึ่งเป็นตัวแทนศีลธรรมภายในบุคคล สูงกว่าหญิง และจากการศึกษาของพัชชา เกกานนท์ (๒๕๑๒) ศึกษาพบว่า เด็กชายมี แนวโน้มของทัศนคติทศพุทธศาสนาสูงกว่าเด็กหญิง

✓ แต่ผลที่ได้จากการศึกษานี้ สอดคล้องกับการศึกษาของ วันทนีย์ วิชัยคำ (๒๕๑๕) ซึ่งพบว่า นิสิตหญิงมีทัศนคติต่อการปฏิบัติตนตามธรรมะในพุทธศาสนาสูงกว่านิสิตชาย และสลิลา วรรณจินดา (๒๕๑๒) ศึกษาพบว่า นิสิตหญิงมีทัศนคติทศพุทธศาสนาสูงกว่า ชาย

อย่างไรก็ตามการศึกษารังนี้พบว่า นิสิตชายกับนิสิตหญิงมีสัมปรีชธรรมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ที่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ คือ นิสิตชาย

รู้จักประมาณและรู้จักชุมชนต่ำกว่าหญิง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า องค์ประกอบทางด้านวัฒนธรรมและขนบการสังคมประเพณีมีอิทธิพลต่อการพัฒนาการของเด็กทั้งสองเพศ กล่าวคือ การอบรมเลี้ยงดูเด็กหญิงในสังคมไทยนั้น เน้นให้รู้จักประเพณีของไทย อบรมให้รู้จักหน้าที่ของกุลสตรีและการประพฤติปฏิบัติตนให้เหมาะสมในสังคม ส่วนการอบรมเลี้ยงดูเด็กชายในสังคมไทยนั้น ไม่เน้นในด้านการปฏิบัติตนในสังคมเหมือนเด็กหญิง จากผลของการอบรมเลี้ยงดูจึงทำให้นิสิตชายรู้จักชุมชนต่ำกว่านิสิตหญิง

ส่วนการรู้จักประมาณนั้น อาจเป็นเพราะคนในสังคมคาดหวังให้ชายเป็นผู้นำครอบครัว สร้างครอบครัวให้มีความมั่นคงทางด้านการธุรกิจ และต้องรับผิดชอบสมาชิกทุกคนในครอบครัวรวมทั้งการมีบทบาทในการพัฒนาสังคมให้เจริญด้วย จึงทำให้ชายมีความต้องการความสัมพันธ์ และมีความทะเยอทะยานมากกว่าหญิง นั่นคือ นิสิตชายรู้จักประมาณต่ำกว่านิสิตหญิง

จากการศึกษาทางด้านการรับรู้มาตรฐานสังคม และด้านทัศนคติภาพแล้วพบว่า คะแนนของแบบสอบถามด้านการรับรู้มาตรฐานสังคมต่ำกว่าคะแนนทางด้านทัศนคติภาพ ทั้งนี้ เพราะว่ามีผู้ตอบรับว่าบุคคลในสังคมประพฤติปฏิบัติตนยังไม่ถูกต้องกับกฎเกณฑ์ของสังคมที่เท่าตัวผู้ตอบเอง และอาจเป็นไปได้ที่นิสิตซึ่งเรียนในมหาวิทยาลัย รับรู้ว่าตนต้องมีบทบาทเป็นผู้นำสังคม จึงทำให้ผู้เรียนในระดับนี้น่าจะมี อิทธิบาท ๔ ชันติ-โสรัจจะ สันโทษและสัปปริสธรรมสูงกว่าคนอื่น ๆ ในสังคมด้วย ดังนั้น จึงทำให้คะแนนทางด้านทัศนคติภาพสูงกว่าและมีผลรุนแรงกว่าคะแนนด้านการรับรู้มาตรฐานสังคม

๘.๒ การประเมินผลการวิจัย

๘.๒.๑ ด้านความเที่ยงตรงในการวิจัย

๘.๒.๑.๑ เกี่ยวกับสมมุติฐาน ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ของสัปปริสธรรมกับสันโทษและได้ทำการตรวจสอบสมมุติฐานที่ตั้งขึ้นอย่างละเอียด ผลที่ได้จากการหาความสัมพันธ์นั้นเป็นไปตามสมมุติฐานทุกประการ แต่ในการศึกษาเปรียบเทียบลักษณะสัปปริสธรรมของตัวแปรด้าน อาชีพ ระดับชั้นและเพศ ผลที่พบส่วนใหญ่ไม่เป็นไปตามสมมุติฐาน

๖.๒ กลุ่มตัวอย่าง การแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกตามอาชีพ ระดับชั้นและเพศ ทำให้พบปัญหาในเรื่องเกณฑ์ใดในการแบ่งกลุ่ม อย่างไรก็ตามผู้วิจัยคิดว่าในกลุ่มอาชีพครู และกลุ่มอาชีพแพทยนาจะโคแบ่งตามคณะและวิชาเอกที่เรียน เพราะแพทย์ในแต่ละคณะ และครูในแต่ละวิชาเอก อาจมีความแตกต่างกันโค

๖.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล แบบสอบถามทั้งสองชุด คือ แบบสอบถามสัปปริสธรรม และแบบสอบถามสนโคบ ผู้สร้างแบบสอบถามโคสร้างสถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อให้ตรงกับอุปลักษณะที่ตองศึกษา แบบสอบถามทั้งสองชุด มีค่าอำนาจจำแนกและค่าความเชื่อมั่นสูง ส่วนการหาความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของแบบสอบถามนั้น ใช้วิธีหาความสัมพันธ์กับแบบสอบถามที่มีอุปลักษณะใกล้เคียงกันหรือมีอุปลักษณะตรงกันข้าม เมื่อหาความเที่ยงตรงออกมาแล้วซึ่งเป็นไปตามความคาดหวัง แบบสอบถามจึงมีความเที่ยงตรงพอสมควร ถ้าจะหาความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างให้หาเชื่อถือยิ่งขึ้น ควรใช้วิธี *known group technique* คือ นำเอาแบบสอบถามไปทดสอบกลุ่มที่ทราบแน่นอนแล้วว่ามีสัปปริสธรรมหรือสนโคบ และนำแบบสอบไปทดสอบอีกกลุ่มหนึ่งที่ทราบแน่นอนว่า ไม่มีสัปปริสธรรมหรือสนโคบ แล้วทดสอบความแตกต่างของทั้งสองกลุ่ม ถ้าทดสอบแล้วพบว่าทั้งสองกลุ่มมีความแตกต่างกันจริง แบบสอบถามจะมีความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างโดยสมบูรณ์ แต่ในการสร้างแบบสอบถาม ผู้วิจัยไม่ได้ใช้วิธี *known group technique* เพราะไม่ทราบวากลุ่มใดมีสัปปริสธรรมหรือสนโคบ หรือไม่ จึงสมควรโคมีการปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

๖.๔ ขบวนการในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยโคแจกแบบสอบถาม ๔ ชุด จำนวน ๑๙๔ ชุด และในแต่ละข้อมีข้อ ก และ ข้อ ข ซึ่งทำให้ผู้ตอบแบบสอบถามเกิดความพอใจ เพราะใช้เวลามากและเกิดความเครียด ผู้ตอบอาจไม่ตั้งใจตอบ ทำให้ได้ข้อมูลที่บิดเบือนจากความรู้สึกที่แท้จริง

๒. ความเที่ยงตรงตามผลที่ได้จากการศึกษา

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยสมกลุ่มตัวอย่างเฉพาะสถาบันการศึกษาเท่านั้น ไม่ได้สมกลุ่มตัวอย่างภายในสถาบันอีกครั้งหนึ่ง ดังนั้นการที่จะอ้างอิงผลการศึกษาค้นนี้ไปยังกลุ่ม

ครูและแพทย์ในกลุ่มอื่น ๆ อาจทำให้ฉีกพลาดได้

ข้อเสนอแนะ ค.ค.ส.

๑. ควรปรับปรุงแบบสอบถามให้มีความเที่ยงตรงยิ่งขึ้น และควรปรับปรุง
สถานการณและสำนวนภาษาให้รัดกุมยิ่งขึ้น

๒. ควรมีการศึกษาเฉพาะบางอุปลักษณะเท่านั้น ไม่ควรศึกษาทั้ง ๘
อุปลักษณะ เพราะการศึกษบางอุปลักษณะจะทำให้ศึกษาได้ละเอียด และผลที่ได้น่าเชื่อ
ถือมากขึ้น

๓. การขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล และการขอร้องให้ตอบด้วย
ความรู้สึกที่แท้จริงนับว่าเป็นสิ่งจำเป็นมาก เพราะถ้าผู้ตอบไม่ตั้งใจตอบจริง ผลที่ได้จะ
ผิดความเป็นจริงตามธรรมชาติ

๔. แบบสอบถามไม่ควรมีจำนวนข้อมากนัก เพราะจะทำให้ผู้ตอบเกิดความท้อใจ
ที่จะตอบและไม่ให้ความร่วมมือเท่าที่ควร

๕. ควรมีการศึกษาซ้ำเพื่อให้ได้ผลที่แน่นอน อาจจะทำการศึกษาซ้ำกับอาสาสมัครแพทย์
และครูอีกครึ่งหนึ่ง หรือนำแบบสอบถามไปศึกษากับกลุ่มอาสาสมัครอื่นอีกก็ได้

๖. ควรหาความสัมพันธ์ระหว่างแบบสอบถามสัปปริสธรรมกับแบบทดสอบความเกรง
ใจ ความวิตกกังวล การคล้อยตาม ฯลฯ

๗. ควรทำการทดลองโดยใช้แบบสอบถามสัปปริสธรรมแบ่งกลุ่มแล้วทดลองความ
เอื้อเอื้อ การก้าวร้าว ลักษณะผู้นำ การใช้อำนาจภายในและภายนอก ฯลฯ

ဘဏ္ဍာပုံစံ

✓ กดินอรรถโยธิน, หลวง อธิบายธรรมวิภาค น.ช.ศรี โรงพิมพ์เลียงเชียง ๒๕๒๒, หน้า ๑๔๕-๑๔๗.

✓ จ. เปரியัญ พุทธพิธีเทศนาสอนประชาชน ๓ เดือน โรงพิมพ์ธรรมบรรณาการ ๒๕๑๕, ๕๖๔ หน้า.

จุมพล พูลภัทรชีวิน มโนภาพแห่งตน (Self-concept) ความวิตกกังวล (Anxiety) ความเกรงใจและลักษณะความเป็นผู้นำ (Leadership) ของนักเรียนที่เป็นผู้นำ และนักเรียนที่เป็นผู้ตามในระดับ มศ. ๓ ปีการศึกษา ๒๕๑๔ ปรินิพนธ์ กศ.ม. วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร ๒๕๑๕, ๕๐ หน้า.

จำรัส บุญญานันท์ มโนภาพแห่งตน ความวิตกกังวล และความต้องการสัมฤทธิ์ผลของนักเรียนที่ประพฤติคล้อยตามและที่ขัดกับสังคม ปรินิพนธ์ กศ.ม. วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร ๒๕๑๕, ๑๑๗ หน้า.

✓ ชลอ อุทกภาชน์ พุทธศาสนากับสังคมศาสตร์ แพร่พิทยา ๒๕๑๔, ๕๕๒ หน้า.

✓ ชลอ อุทกภาชน์ วิจัยพุทธปรัชญาเปรียบเทียบกับหลักวิทยาศาสตร์ แพร่พิทยา ๒๕๑๕, ๔๑๐ หน้า.

, ฉวางสังวร, สมเด็จพระ พระพุทธศาสนากับสังคมไทย โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ กรุงเทพมหานคร ๒๕๑๖, ๗๔ หน้า.

นวลเพ็ญ วิเชียรโชติ ปัญหาการพัฒนาบุคลากร เอกสารประกอบกำบรรยาย ๒๕๑๕, ๑๔ หน้า (อัครสำเน).

นวลศิริ เปาโรหิตย์ จันทมาศ ชื่นบุญ และอรทัย ชื่นบุญย์ จิตวิทยาพัฒนาการ ภาควิชาจิตวิทยา มหาวิทยาลัยรามคำแหง ๒๕๑๕, ๒๔๔ หน้า.

ประมวล ดิคนันท์ ทฤษฎีจิตวิทยาว่าด้วยบุคคลิกภาพ วิทยาลัยวิชาการศึกษามหาสารคาม ๒๕๑๑, ๑๓๕ หน้า.

ประยุทธ์ ปยุตฺโต, พระมหา พุทธศาสนากับสังคมไทยปัจจุบัน โรงพิมพ์ศิwap กรุงเทพฯ

๒๕๑๓, หน้า ๑๔

ปิ่น มุทุกันต์ พุทธศาสนากับสังคมไทย คณิศรวิทยา พระนคร ๒๕๐๘, ๔๘๖ หน้า

พระราชชัยกวี คู่มือปฏิบัติงานศาสนพิธีสังเขป มหาจุฬาราชวิทยาลัย, โรงพิมพ์การรถไฟฯ

๒๕๐๘, ๑๑๑ หน้า

พัชชา เกกานนท์ การศึกษาเกี่ยวกับความเชื่อและทัศนคติต่อพุทธศาสนาของนักเรียนในระดับ

ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์

มหาวิทยาลัย ๒๕๑๒, ๒๐๒ หน้า

พุทธทาสภิกขุ หลักพุทธศาสนา โรงพิมพ์บำรุงนุกุลกิจ ๒๕๐๘, ๒๓๒ หน้า

เพ็ญกุล สุทธิงษ์ การวิเคราะห์องค์ประกอบลักษณะและธรรมชาติของความเกรงใจของคนไทย

ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร ๒๕๑๖, ๑๒๕ หน้า

มุกดา ศรีบังค์ ความสัมพันธ์ระหว่างความเกรงใจและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของเด็กไทยและ

เด็กจีน คุรุศาสตร์มหาบัณฑิต จิตวิทยา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

๒๕๑๕, ๑๑๓ หน้า

วันทนี วิธัยกำ การเปรียบเทียบทัศนคติของนิสิตต่างคณะวิชาและต่างชั้นที่มีต่อพุทธศาสนา

๒๕๑๕, ๘๐ หน้า

สภาพพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๓ (ฉบับร่าง)

๒๕๑๕, บทที่ ๘

สมเด็จพระนางเจ้า พระบรมราชินีนาถ "พระราชเสาวนีย์" อนุสรณ์ ๗๒ ปี โรงพิมพ์

อักษรสัมพันธ์ ๒๕๑๑, ๑๒๕ หน้า

สลิลดา วรธนันจรรย์ยา การศึกษาทัศนคติของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่มีต่อศาสนา

วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ๒๕๑๒,

๘๐ หน้า

สีหนาทภิกขุ พุทธศาสนากับสังคม แพร่พิทยา ๒๕๑๕, ๖๔-๘๐

สุชา และ สุรางค์ จันทน์เอน จิตวิทยาวัยรุ่น แพร่พิทยา ๒๕๑๓, ๒๘๖ หน้า

สุชีพ ปุญญานุภาพ พระไตรปิฎกสำหรับประชาชน เล่ม ๔ สำนักพิมพ์บรรณาคาร ๒๕๐๒, ๔๘๒ หน้า

✓ อบอวต หกสุวรรณ การศึกษาเปรียบเทียบบุคลิกภาพของบุคคลในอาชีพครูกับแพทย์ ปรินฤพานิพนธ์

กค.ม. วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร ๒๕๑๖ ๒๑๔ หน้า

อวย เกตุสิงห์ "แดนมอใหม่ - อตุ คำน อู๋ม กเร" (บทบรรณาธิการ) สารศิริราช

๔ : ๒๑๔ - ๒๒๑, เมษายน ๒๕๐๔

อุฎฐายี, สมเด็จพระสังฆราช ธรรมเป็นที่พึ่ง บริษัทประชาชนจำกัด (แผนกการพิมพ์)

๒๕๑๓, ๓๑๓ หน้า

Garland, Joseph, The Physician and His Practice, Little, Brown and Company, Boston, Reprinted 1955, 270 pp.

Garrett, Henry E., Statistic in Psychology and Education, Vakins Feffer and Simons Privated Ltd., Bombay, 1966, 491 pp.

Grangberg, G., "A Note on Delay of Gratification among the Hopi"
The Journal of Social Psyslslogy, 91 : 151-152, 1973.

Guildford, I. P., Psychometric Method, Tata McGraw-Hill Publishing Co. Ltd., Bombay-New Delhi, 1954, 597 pp.

Kalb, Sam William, Your Future as a Physician, Richards Rasen Press, Inc., New York, 1963, ch. 5 pp. 32-36.

✓ Keasey, C. B., "The Lack of Sex Differences in the Moral Judgments of Preadolescents". The Journal of Social Psychology, 86 : 157 - 158, 1972.

Merrill, R. M., "Comparison of Education Students, Sucessful Science Teachers and Educational Administration on the Ed ards PPS",
The Journal of Education Research, LIV, 1:38-40, September, 1960.

๗

ภาคผนวก

ภาคผนวก

แบบสอบถามสัปดาห์ที่ ๖

ก. สถานการณ์ทางบวกใดแกขอ ๙ ๙ ๑๐ ๑๒ ๑๓ ๑๔ ๒๐ ๒๖ ๒๘ ๒๙
๓๐ ๓๒ ๓๓ ๓๙ ๓๘ ๔๕ ๔๖ ๕๐ ๖๑ ๖๓ และ ๙๐ ข้ออื่น ๆ นอก
จากนี้เป็นสถานการณ์ทางลบ

ข. แบบสอบถามทั้งหมด ๙๒ ข้อ แบ่งออกได้ดังนี้

๑. การรู้จักเหตุ ไคแกขอ ๒ ๙ ๑๙ ๑๘ ๒๙ ๔๖ ๔๙ ๖๐ ๖๑ และ ๖๕
๒. การรู้จักผล ไคแกขอ ๓ ๑๐ ๑๑ ๑๙ ๓๐ ๓๖ ๔๔ ๕๑ ๕๒ และ ๖๖
๓. การรู้จักตน ไคแกขอ ๑ ๙ ๑๕ ๑๖ ๒๔ ๓๔ ๓๕ ๔๕ ๔๙ ๕๐ ๖๔ และ ๙๕
๔. การรู้จักประมาณ ไคแกขอ ๕ ๒๐ ๒๑ ๒๒ ๒๖ ๓๙ ๓๙ ๕๓ ๕๔ และ ๖๙
๕. การรู้จักกาล ไคแกขอ ๔ ๑๒ ๒๓ ๓๔ ๔๐ ๔๑ ๕๕ ๕๖ ๖๓ และ ๖๘
๖. การรู้จักชุมชน ไคแกขอ ๖ ๑๓ ๒๕ ๓๑ ๓๒ ๔๒ ๔๓ ๕๓ ๕๔ และ ๖๒
๗. การรู้จักบุคคล ไคแกขอ ๘ ๑๔ ๒๓ ๓๓ ๔๕ ๓๔ ๕๙ ๖๓ ๙๐ และ ๙๑

คำชี้แจงในการตอบแบบสอบถาม

๑. รายละเอียดส่วนบุคคล

๑.๑ เพศ

ชาย

☐

หญิง

☐

๑.๒ ศาสนา

พุทธ

☐

อิสลาม

☐

คริสต์

☐

๑.๓ ระดับการศึกษา.....

๒. ในการตอบแบบสอบถามนี้ ขอให้ท่านเปรียบเทียบความรู้สึกนึกคิด และการกระทำของท่านว่าเหมือนกับบุคคลในเหตุการณ์ทาง ๆ แต่ละข้อในแบบสอบถามนั้นหรือไม่ เพียงใด ไม่มีคำตอบที่ผิดหรือถูก เพราะแต่ละคนย่อมมีความรู้สึกหรือการกระทำที่ต่างกัน ฉะนั้นโปรดตอบให้ตรงกับความรู้สึก และการกระทำของท่านเท่านั้น

๓. วิธีตอบแบบสอบถาม

๓.๑ ขอความในแต่ละข้อตรงกับความรู้สึก หรือการปฏิบัติของบุคคลทั่ว ๆ ไป (ข้อ ก.) และตัวท่านเอง (ข้อ ข.) หรือไม่ โดยตัดสินว่า ปฏิบัติ หรือ ไม่ปฏิบัติ มากน้อยเพียงใด

๓.๒ เลือกกาเครื่องหมาย ลงในช่องที่คิดว่าเหมาะสม ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง

(๐) "แทนที่จะบอกว่าเงินเดือนน้อย นิเวศพยายามวางแผนการใช้เงินในครอบครัวอย่างประหยัดที่สุด จึงไม่เกิดปัญหาเดือดร้อน"

ก. คนอื่น ๆ ปฏิบัติเช่นเดียวกับนิเวศหรือไม่ ไม่ปฏิบัติ /๑/๒/๓/๔/๕/๖/๗/ ปฏิบัติ

ข. ถ้าท่านเป็นนิเวศท่านจะปฏิบัติเช่นนี้หรือไม่ ไม่ปฏิบัติ /๑/๒/๓/๔/๕/๖/๗/ ปฏิบัติ

วิธีตอบพิจารณาดังนี้ :-

ของหมายเลข ๑ หมายความว่า ปฏิบัติน้อยที่สุด

ของหมายเลข ๒ หมายความว่า ปฏิบัติน้อย

ของหมายเลข ๓ หมายความว่า ปฏิบัติเพิ่มขึ้นจาก ๒

ของหมายเลข ๔ หมายความว่า ปฏิบัติปานกลาง

ของหมายเลข ๕ หมายความว่า ปฏิบัติเพิ่มขึ้นจากปานกลาง

ของหมายเลข ๕ หมายความว่า ปฏิบัติเพิ่มขึ้นจากปานกลาง

ของหมายเลข ๖ หมายความว่า ปฏิบัติมาก

ของหมายเลข ๗ หมายความว่า ปฏิบัติมากที่สุด

๔. แบบสอบถามนี้ไม่จำกัดเวลา แต่โปรดอย่าให้เสียเวลาในการคิดแต่ละข้อมากนัก ให้ตอบไปตามความรู้สึกครั้งแรกที่อ่าน คำตอบของท่านจะไม่นำไปเปิดเผยเป็นรายบุคคล แต่จะนำไปศึกษาเพื่อประโยชน์ทางการวิจัยเท่านั้น จึงขอให้ท่านสบายใจที่จะตอบอย่างเสรีตามความคิดเห็นของท่าน

ขอขอบคุณ

๑. อาจารย์ยินดีขอรถจักรยานหนึ่งซึ่งช่วยเหลือกิจกรรมดีมาก จึงให้เกรด ก. แก่ศิษย์คนนั้นแม่จะทำขอสอบไม่ได้ และขอให้วาทารยคนอื่นช่วยเหลือจักรยานนั้นด้วย

ก. คนอื่น ๆ ทำเช่นเดียวกับอาจารย์หรือไม่ ไม่ทำ /๑/๒/๓/๔/๕/๖/๗/ ทำ

ข. ถ้าท่านเป็นอาจารย์ท่านจะทำเช่นนี้หรือไม่ ไม่ทำ /๑/๒/๓/๔/๕/๖/๗/ ทำ

๒. บุญธรรมเป็นคนยากจน ทำนาที่ไม่ไถ่ผล จึงออกจื๋ยค้นหาเงินมาเลี้ยงครอบครัว ถ้าปล้นสำเร็จจะพินภาวะยากจนได้

ก. คนอื่น ๆ ทำเช่นเดียวกับบุญธรรมหรือไม่ ไม่ทำ /๑/๒/๓/๔/๕/๖/๗/ ทำ

ข. ถ้าท่านเป็นบุญธรรมท่านจะทำเช่นนี้หรือไม่ ไม่ทำ /๑/๒/๓/๔/๕/๖/๗/ ทำ

๓. สมพรกู้เงินพิชัยแล้วไม่คืนตามกำหนด แต่ลัดคนมาเรื่อย ๆ ในระหว่างนี้ตนก็ไม่ประหยัคด้วย พิชัยจึงยื่นคำขาดจะฟ้องศาล สมพรเป็นทุกข์และโกรธพิชัย

ก. คนอื่น ๆ ทำเช่นเดียวกับสมพรหรือไม่ ไม่ทำ /๑/๒/๓/๔/๕/๖/๗/ ทำ

ข. ถ้าท่านเป็นสมพรท่านจะทำเช่นนี้หรือไม่ ไม่ทำ /๑/๒/๓/๔/๕/๖/๗/ ทำ

๔. เจ้านายสั่งให้พิภักดีพิมพ์หนังสือให้เสร็จในตอนเช้าวันรุ่งขึ้น แต่กลางคืนเขากินเหล้ากับเพื่อนจนเมา มาทำงานสาย จึงพิมพ์ไม่เสร็จในตอน ๕.๐๐ น. มาเสร็จและส่งในเวลา ๑๐.๐๐ น.

ก. คนอื่น ๆ ทำเช่นเดียวกับพิภักดีหรือไม่ ไม่ทำ /๑/๒/๓/๔/๕/๖/๗/ ทำ

ข. ถ้าท่านเป็นพิภักดีท่านจะทำเช่นนี้หรือไม่ ไม่ทำ /๑/๒/๓/๔/๕/๖/๗/ ทำ

๕. เมื่อใกล้สอบ กนกพรดูหนังสือจนกึก เพราะถือว่าเวลามีค่ามากในเวลานี้ตอนกินข้าวก็ดูหนังสือด้วย ทั้งนี้เพื่อชดเชยที่ไม่ได้ดูในตอนคนเอนม

ก. คนอื่น ๆ ทำเช่นเดียวกับกนกพรหรือไม่ ไม่ทำ /๑/๒/๓/๔/๕/๖/๗/ ทำ

ข. ถ้าท่านเป็นกนกพรท่านจะทำเช่นนี้หรือไม่ ไม่ทำ /๑/๒/๓/๔/๕/๖/๗/ ทำ

๖. ญาติผู้ใหญ่รักเตือนสติภักดีชายเรื่องการแต่งกาย เช่นทรงผม โดยแนะนำให้คำนึงถึงความนิยมของคนไทยโดยทั่วไป ภักดีชายจะโต้แย้งด้วยควมไม่พอใจ เพราะรำกาญที่ผู้ใหญ่ไม่เข้าใจวัยรุ่นอย่างเขา

ก. คนอื่น ๆ ทำเช่นเดียวกับภักดีชายหรือไม่ ไม่ทำ /๑/๒/๓/๔/๕/๖/๗/ ทำ

ข. ถ้าท่านเป็นภักดีชายท่านจะทำเช่นนี้หรือไม่ ไม่ทำ /๑/๒/๓/๔/๕/๖/๗/ ทำ

(๙.) กิตติคุณที่สาวห้ามไม่ให้เที่ยวเพราะใกล้สอบ กิตติจึงตั้งใจไม่เที่ยวทั้ง ๆ ที่ตั้งใจมานาน
ว่าจะเที่ยวงานนี้

ก. คนอื่น ๆ ทำเช่นเดียวกับกิตติหรือไม่ ไม่ทำ /๑/๒/๓/๔/๕/๖/๗/ ทำ

ข. ถ้าท่านเป็นกิตติท่านจะทำเช่นเดียวกับกิตติหรือไม่ ไม่ทำ /๑/๒/๓/๔/๕/๖/๗/ ทำ

๘. อธิบตีโรงงานประเสริฐมอญ ๆ เพราะกลองงานทุกอย่างจนประเสริฐไม่มีเวลาวาง ทำ
ให้เจ้าหน้าที่คนอื่น ๆ วางงานไม่ค่อยได้ทำอะไร

ก. คนอื่น ๆ ทำเช่นเดียวกับท่านอธิบตีหรือไม่ ไม่ทำ /๑/๒/๓/๔/๕/๖/๗/ ทำ

ข. ถ้าท่านเป็นท่านอธิบตีท่านจะทำเช่นนี้หรือไม่ ไม่ทำ /๑/๒/๓/๔/๕/๖/๗/ ทำ

(๙.) เพื่อน ๆ ชวนนิตยาไปดูหนังรอบค่ำ กวาทันจะเลิกก็ตัก นิตยาจึงไม่ไปกับเพื่อนเพราะ
กลัวแมด

ก. คนอื่น ๆ ทำเช่นเดียวกับนิตยาหรือไม่ ไม่ทำ /๑/๒/๓/๔/๕/๖/๗/ ทำ

ข. ถ้าท่านเป็นนิตยาท่านจะทำเช่นเดียวกับนิตยาหรือไม่ ไม่ทำ /๑/๒/๓/๔/๕/๖/๗/ ทำ

(๑๐.) ญาติมายืมเงินนิติน นิตินไม่มีเงินให้ ญาติขอร้องให้นิตินเอาเงินของบริษัทที่นิตินรับ
ผิดชอบมาให้ก่อน นิตินไม่ยอมทำแม้ญาติจะโกรธก็ตาม เพราะถ้าบริษัทตรวจบัญชีตนจะมีความผิด

ก. คนอื่น ๆ ทำเช่นเดียวกับนิตินหรือไม่ ไม่ทำ /๑/๒/๓/๔/๕/๖/๗/ ทำ

ข. ถ้าท่านเป็นนิตินท่านจะทำเช่นนี้หรือไม่ ไม่ทำ /๑/๒/๓/๔/๕/๖/๗/ ทำ

๑๑. เกษมมีรายได้น้อยจึงบอกให้มาลีภรรยาช่วยกันจ่ายอย่างรัดกุมจะได้มีเงินเก็บบ้าง แต่
มาลีคิดว่าควรใช้ตามสบายเพราะถึงเก็บได้ก็เพียงนิดหน่อยก็เลยไม่ช่วยเก็บ ครั้นลูกป่วยขาด
เงินรักษา มาลีโกรธเกษมว่าหาเงินไม่พอเลี้ยงครอบครัว

ก. คนอื่น ๆ ทำเช่นเดียวกับมาลีหรือไม่ ไม่ทำ /๑/๒/๓/๔/๕/๖/๗/ ทำ

ข. ถ้าท่านเป็นมาลีท่านจะทำเช่นนี้หรือไม่ ไม่ทำ /๑/๒/๓/๔/๕/๖/๗/ ทำ

๑๒. ขณะที่มงคลกำลังรื้อน้ำศพญาติ เห็นเด็กที่มาในงานหัวเราะกันอย่างสนุกสนาน มงคลจึง
เข้าไปว่ากล่าวว่าไม่ควรแสดงกิริยาเช่นนี้ในงานศพ

ก. คนอื่น ๆ ทำเช่นเดียวกับมงคลหรือไม่ ไม่ทำ /๑/๒/๓/๔/๕/๖/๗/ ทำ

ข. ถ้าท่านเป็นมงคลท่านจะทำเช่นนี้หรือไม่ ไม่ทำ /๑/๒/๓/๔/๕/๖/๗/ ทำ

๑๓. สมชายกับสุชาติเดินผ่านวัด สมชายยกมือไหว้ไปทางวัด สุชาติหัวเราะแล้วพูดว่า คุณไหว้ใคร ไหว้ทำไม ไม่เห็นมีประโยชน์อะไรเลย

ก. คนอื่น ๆ ทำเช่นเดียวกับสมชายหรือไม่ ไม่ทำ /๑/๒/๓/๔/๕/๖/๗/ ทำ

ข. ถ้าท่านเป็นสมชายท่านจะทำเช่นนี้หรือไม่ ไม่ทำ /๑/๒/๓/๔/๕/๖/๗/ ทำ

๑๔. สมชายเห็นพระภิกษุแล้วยกมือไหว้ ส่วนประภคไม่ไหว้เพราะถือว่า พระภิกษุไม่บริสุทธิ์เหมือนพระพุทธรูป

ก. คนอื่น ๆ ทำเช่นเดียวกับสมชายหรือไม่ ไม่ทำ /๑/๒/๓/๔/๕/๖/๗/ ทำ

ข. ถ้าท่านเป็นสมชายท่านจะทำเช่นนี้หรือไม่ ไม่ทำ /๑/๒/๓/๔/๕/๖/๗/ ทำ

๑๕. ทวีเป็นผู้พิพากษา หนายความคนหนึ่งเป็นเพื่อนทวี ได้ขอร้องให้ทวีให้พิพากษาเข้าข้างลูกความของตน

ก. คนอื่น ๆ รับทำตามคำขอร้องหรือไม่ ไม่รับทำ /๑/๒/๓/๔/๕/๖/๗/ รับทำ

ข. ถ้าท่านเป็นทวีท่านจะทำตามคำขอร้องหรือไม่ ไม่ทำ /๑/๒/๓/๔/๕/๖/๗/ ทำ

๑๖ จากข้อความในข้อ ๑๕.

ก. คนอื่น ๆ ทำเช่นเดียวกับหนายความหรือไม่ ไม่ทำ /๑/๒/๓/๔/๕/๖/๗/ ทำ

ข. ถ้าท่านเป็นหนายความท่านจะทำเช่นนี้หรือไม่ ไม่ทำ /๑/๒/๓/๔/๕/๖/๗/ ทำ

(๑๗.) ผู้บังคับกองที่ ๑ กับผู้บังคับกองที่ ๒ ได้รับคำสั่งให้เข้าโจมตีพร้อมกัน แต่ผู้บังคับกองที่ ๒ สั่งให้ทหารเข้าโจมตีก่อนเวลา ๓๐ นาทีโดยคิดว่า ถ้าชนะข้าศึกได้จะได้อาหารชอบแต่กองเดียว ปรากฏว่าแพ้ข้าศึก - เพราะกำลังน้อย

ก. คนอื่น ๆ ทำเช่นเดียวกับผู้บังคับกองที่ ๒ หรือไม่ ไม่ทำ /๑/๒/๓/๔/๕/๖/๗/ ทำ

ข. ถ้าท่านเป็นหนายความท่านจะทำเช่นนี้หรือไม่ ไม่ทำ /๑/๒/๓/๔/๕/๖/๗/ ทำ

(๑๘.) พิธีมูตองขับรถทางไกล ขณะพักกินอาหารเขากินเหล่านิดหน่อยควย ผู้หญิงที่ไปควยขอร้องไม่ให้กินเพราะไม่ปลอดภัยในการขับรถ

ก. คนอื่น ๆ ทำเช่นเดียวกับพิธีมูตองหรือไม่ ไม่ทำ /๑/๒/๓/๔/๕/๖/๗/ ทำ

ข. ถ้าท่านเป็นพิธีมูตองท่านจะทำเช่นนี้หรือไม่ ไม่ทำ /๑/๒/๓/๔/๕/๖/๗/ ทำ

(๑๙.) มาโนชผู้เฒ่าอาจารย์ที่ไม่ให้คนสอบปลายเทอม เพราะเวลาเรียนไม่ถึง ๔๐% ว่าอาจารย์ไม่สอนจนลุล่วงเลย กันบ้าง

ก. คนอื่น ๆ ทำเช่นเดียวกับมาโนชญ์หรือไม่

ไม่ทำ /๑/๒/๓/๔/๕/๖/๗/ ทำ

ข. ถ้าท่านเป็นมาโนชญ์ท่านจะทำเช่นนี้หรือไม่

ไม่ทำ /๑/๒/๓/๔/๕/๖/๗/ ทำ

๒๐. คนรายคนหนึ่งแย่งชิงสร้อยคอแล้ววิ่งหนีเข้าไปในซอย ตำรวจสองคนออกเฝ้าแล้วตามมาพบการชิงสร้อยโดยบังเอิญ จึงวิ่งตามเข้าไป คนรายยิงสวนออกมา ตำรวจทั้งสองนายไม่มีปืนจึงโทรศัพท์บอกสถานีตำรวจที่อยู่ใกล้

ก. คนอื่น ๆ ทำเช่นเดียวกับตำรวจทั้งสองนายหรือไม่

ไม่ทำ /๑/๒/๓/๔/๕/๖/๗/ ทำ

ข. ถ้าท่านเป็นตำรวจท่านจะทำเช่นนี้หรือไม่

ไม่ทำ /๑/๒/๓/๔/๕/๖/๗/ ทำ

๒๑. ประยูรสอบเข้ามหาวิทยาลัยไม่ได้จึงขอให้พ่อส่งไปอเมริกา พ่อเป็นข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ แต่ต้องส่งลูกหลาย ๆ คน พ่อจึงได้ประยูรเรียนที่มหาวิทยาลัยรามคำแหง ประยูรไม่ยอม ยืนยันจะไปเรียน อเมริกาให้ได้เพราะใฝ่ฝันมาเร็ว และมีเกียรติ

ก. คนอื่น ๆ ทำเช่นเดียวกับประยูรหรือไม่

ไม่ทำ /๑/๒/๓/๔/๕/๖/๗/ ทำ

ข. ถ้าท่านเป็นประยูรท่านจะทำเช่นนี้หรือไม่

ไม่ทำ /๑/๒/๓/๔/๕/๖/๗/ ทำ

๒๒. เด็กไม่ทำการบ้านมาเกือบทั้งห้องครูประชุมโทษมาก จึงตีเด็กควยไม่เรียวคนละหลายที วันรุ่งขึ้นเด็กไม่มาเรียนหลายคน บางคนก็ลาป่วย

ก. คนอื่น ๆ ทำเช่นเดียวกับครูประชุมหรือไม่

ไม่ทำ /๑/๒/๓/๔/๕/๖/๗/ ทำ

ข. ถ้าท่านเป็นครูประชุมท่านจะทำเช่นนี้หรือไม่

ไม่ทำ /๑/๒/๓/๔/๕/๖/๗/ ทำ

๒๓. ขณะที่ประธานในการประชุมกำลังพูดอยู่ เกรียงไกรคุยกับเพื่อนและหัวเราะกันคิกคักตลอดเวลา ไม่ฟังคนอื่นพูดเลย เพราะเขาสนใจเรื่องการพูดที่ไม่รู้จบจบบิ้น

๒๔. สำนางค์นอนเวลา ๒๒.๐๐ น. เป็นประจำ วันหนึ่งสำนางค์ไปช่วยงานบ้านคุณป้า เมื่อใกล้เวลา ๒๒.๐๐ น. สำนางค์ก็ขอตัวกลับบ้านเพื่อนอนตามปกติ คุณป้าโกรธเพราะช่วยแล้วก็ไม่ช่วยให้เสร็จงาน

ก. คนอื่น ๆ ทำเช่นเดียวกับสำนางค์หรือไม่

ไม่ทำ /๑/๒/๓/๔/๕/๖/๗/ ทำ

ข. ถ้าท่านเป็นสำนางค์ท่านจะทำเช่นนี้หรือไม่

ไม่ทำ /๑/๒/๓/๔/๕/๖/๗/ ทำ

๒๕. โอภาสให้ความสนิทสนมกับวิจิตซึ่งเป็นลูกน้อง วิจิตรับโทรศัพท์แล้วบอกโอภาสว่า เจ้านายโทรศัพท์มาหาโอภาสรีบไปรับโทรศัพท์ซึ่งแท้จริงภรรยาของคนโทรศัพท์มา วิจิตหัวเราะชอบใจ

ก. คนอื่น ๆ ทำเช่นเดียวกับวิชิตหรือไม่ ไม่ทำ /๑/๒/๓/๔/๕/๖/๗/ ทำ

ข. ถ้าท่านเห็นไอ้ภาสท่านจะทำเช่นนี้หรือไม่ ไม่ทำ /๑/๒/๓/๔/๕/๖/๗/ ทำ

๒๖. สมเคชเคชขับรถทางจังหวัด ๑๐๐ กม.ต่อชั่วโมง เมื่อเข้าเขตกรุงเทพฯ เขาต้องลดความเร็วแม้จะเป็นผู้ที่มีฝีมือในการขับรถก็ตาม

ก. คนอื่น ๆ ทำเช่นเดียวกับสมเคชหรือไม่ ไม่ทำ /๑/๒/๓/๔/๕/๖/๗/ ทำ

ข. ถ้าท่านเป็นสมเคชท่านจะทำเช่นนี้หรือไม่ ไม่ทำ /๑/๒/๓/๔/๕/๖/๗/ ทำ

๒๗. สิริรู้จักกับสนองได้ไม่นานแต่พูดคุยถูกคอกันจึงสนิทสนมกันในเวลารวดเร็ว สิริฝากของมีค่าไปใหญ่โตของตนซึ่งสนองบอกวารุจักดี

ก. คนอื่น ๆ ทำเช่นเดียวกับสิริหรือไม่ ไม่ทำ /๑/๒/๓/๔/๕/๖/๗/ ทำ

ข. ถ้าท่านเป็นสิริท่านจะทำเช่นนี้หรือไม่ ไม่ทำ /๑/๒/๓/๔/๕/๖/๗/ ทำ

๒๘. น้องสาวของนายแพทย์สุวิทย์ตั้งครรภ์โดยมิได้แต่งงาน พี่สาวนายแพทย์สุวิทย์ทำแท้งให้น้องสาวเพื่อเห็นแก่ชื่อเสียงของตระกูลของตน นายแพทย์สุวิทย์ไม่ยอมทำ

ก. คนอื่น ๆ ทำเช่นเดียวกับนายแพทย์สุวิทย์หรือไม่ ไม่ทำ /๑/๒/๓/๔/๕/๖/๗/ ทำ

ข. ถ้าท่านเป็นนายแพทย์สุวิทย์ท่านจะทำเช่นนี้หรือไม่ ไม่ทำ /๑/๒/๓/๔/๕/๖/๗/ ทำ

๒๙. จรูญเป็นผู้มีรายได้น้อย แต่เขาพยายามประหยัดและเก็บที่ละเล็กละน้อย เขาเชื่อว่าการประหยัดจะทำให้มีฐานะดีขึ้น

ก. คนอื่น ๆ ทำเช่นเดียวกับจรูญหรือไม่ ไม่ทำ /๑/๒/๓/๔/๕/๖/๗/ ทำ

ข. ถ้าท่านเป็นจรูญท่านจะทำเช่นนี้หรือไม่ ไม่ทำ /๑/๒/๓/๔/๕/๖/๗/ ทำ

๓๐. น้องชายประพันธ์ถูกขู่ข่มขืนโดยพี่ชาย ประพันธ์เอาผ้ารัดเหนือแผลแล้วรีบนำส่งสถานีนอนามัย แทระยะทางไกลเมื่อถึงสถานีนอนามัยหมอตรวจจากการคนปวยสักรูหนึ่งคนปวยก็ตาย ประพันธ์กล่าวว่า "พี่ตายเพราะระยะทางไกลกว่าจะถึงหมอ"

ก. คนอื่น ๆ คิดเช่นเดียวกับประพันธ์หรือไม่ ไม่คิด /๑/๒/๓/๔/๕/๖/๗/ คิด

ข. ถ้าท่านเป็นประพันธ์ท่านจะคิดเช่นนี้หรือไม่ ไม่คิด /๑/๒/๓/๔/๕/๖/๗/ คิด

๓๑. สรศักดิ์ไปรับราชการในชนบทแต่พักในตัวอำเภอไปเช้าเย็นกลับ เขาไม่เคยคุยกับกำนันผู้ใหญ่บ้านหรือแม่เตทานเจ้าอาวาสเพียงแต่เคยเห็นกันเท่านั้น เขาทำงานมาหลายเดือนแต่ไม่มีชาวบ้านรู้จักตัวเขาเลย

ก. คนอื่น ๆ ทำเช่นเดียวกับสตรักกี้หรือไม่

ไม่ทำ /๑/๒/๓/๔/๕/๖/๗/ ทำ

ข. ถ้าท่านเป็นสตรักกี้ท่านจะทำเช่นนี้หรือไม่

ไม่ทำ /๑/๒/๓/๔/๕/๖/๗/ ทำ

๓๒. นิรัชราไปทำบุญกับคุณพ่อคุณแม่ที่วัดเสมอ ๆ เพื่อนว่านิรัชราเป็นยายแก่ กรำครี เรียนถึงมหาวิทยาลัยแล้วยังทำตัวเป็นสาวลูกทุ่งอยู่ได้

ก. คนอื่น ๆ ทำเช่นเดียวกับนิรัชราหรือไม่

ไม่ทำ /๑/๒/๓/๔/๕/๖/๗/ ทำ

ข. ถ้าท่านเป็นนิรัชราท่านจะทำเช่นนี้หรือไม่

ไม่ทำ /๑/๒/๓/๔/๕/๖/๗/ ทำ

๓๓. สวาทูกูเงินสมจิ้นต์ แล้วบอกจะคืนให้ภายในสองวัน เวลาล่วงเลยไปเคื่อนเศษ สวาทูกูก็ไม่คืนเงินให้แต่จะมากู้อีก และสัญญาจะคืนให้แน่นอนในหนึ่งสัปดาห์ สมจิ้นต์จึงไม่ยอมให้

ก. คนอื่น ๆ ทำเช่นเดียวกับสมจิ้นต์หรือไม่

ไม่ทำ /๑/๒/๓/๔/๕/๖/๗/ ทำ

ข. ถ้าท่านเป็นสมจิ้นต์ท่านจะทำเช่นนี้หรือไม่

ไม่ทำ /๑/๒/๓/๔/๕/๖/๗/ ทำ

๓๔. แม่แฉะให้ลูกคนเล็กทำการบ้านแล้วแม่ก็ไปทำงานอื่น ลูกคนเล็กก็ยังทำไม่ได้ บัญชาเป็นลูกคนโตรู้สึกรำคาญที่น้องทำไม่ได้และเขาขี้ถาม จึงทำการบ้านให้น้องจนเสร็จ

ก. คนอื่น ๆ ทำเช่นเดียวกับบัญชาหรือไม่

ไม่ทำ /๑/๒/๓/๔/๕/๖/๗/ ทำ

ข. ถ้าท่านเป็นบัญชาท่านจะทำเช่นนี้หรือไม่

ไม่ทำ /๑/๒/๓/๔/๕/๖/๗/ ทำ

๓๕. นิตยาไปหาสามีที่ทำงาน ลูกน้องสามีทุกคนต่างยกมือไหว้นิตยาเวนแต่สมศรีคนเดียว ทำให้นิตยาไม่พอใจสมศรี เพราะคิดว่าสมศรีน่าจะยกของยกแทน ๆ กับสามีด้วย

ก. คนอื่น ๆ ทำเช่นเดียวกับนิตยาหรือไม่

ไม่ทำ /๑/๒/๓/๔/๕/๖/๗/ ทำ

ข. ถ้าท่านเป็นนิตยาท่านจะทำเช่นนี้หรือไม่

ไม่ทำ /๑/๒/๓/๔/๕/๖/๗/ ทำ

๓๖. อาจารย์สุพจน์ไม่ได้เข้าสอนตอนต้นเทอม เมื่อสอนไม่ทันก็ให้นิสิตมาเรียนในวันเสาร์-อาทิตย์ นิสิตไม่ยอมมาเรียน อาจารย์สุพจน์โกรธจะให้เรียนให้ได้มิฉะนั้นจะให้สอบตก

ก. คนอื่น ๆ ทำเช่นเดียวกับอาจารย์สุพจน์หรือไม่

ไม่ทำ /๑/๒/๓/๔/๕/๖/๗/ ทำ

ข. ถ้าท่านเป็นอาจารย์สุพจน์ท่านจะทำเช่นนี้หรือไม่

ไม่ทำ /๑/๒/๓/๔/๕/๖/๗/ ทำ

๓๗. เพื่อนของลุงช่วยฝากงานให้สารภีจึงได้งานทำ สารภีอยากให้เป็นเพื่อนซึ่งรักกันมากมีงานทำอยากขอร้องให้ลุงช่วยทุกกับเพื่อนของท่านอีกก็ไม่กล้า เพราะเขาฝากตัวเองมาครั้งหนึ่งแล้ว

ก. คนอื่น ๆ ทำเช่นเดียวกับสารภีหรือไม่

ไม่ทำ /๑/๒/๓/๔/๕/๖/๗/ ทำ

ข. ถ้าท่านเป็นสารภีท่านจะทำเช่นนี้หรือไม่

ไม่ทำ /๑/๒/๓/๔/๕/๖/๗/ ทำ

๓๘. สหัชเป็นคนใจกว้าง เขามักพาเพื่อนไปเลี้ยงเหล้าเสมอ แต่สหัชเมาจะต้องมีเรื่อง
ชกต่อยกับคนอื่น ๆ เสมอ วันหนึ่งสหัชมาชวนวินัยไปเลี้ยงเหล้า วินัยไม่ยอมไป

ก. คนอื่น ๆ ทำเช่นเดียวกับวินัยหรือไม่ ไม่ทำ /๑/๒/๓/๔/๕/๖/๗/ ทำ

ข. ถ้าท่านเป็นสหัชท่านจะทำเช่นนี้หรือไม่ ไม่ทำ /๑/๒/๓/๔/๕/๖/๗/ ทำ

๓๙. วิจิตรได้รับเงินเดือน ๆ ละ ๑,๓๒๐ บาท เมื่อรับเงินแล้วเขาจะจ่ายซื้อสิ่งที่ต้องการ
ตามใจชอบในตอนต้นเดือน ปลายเดือนจึงต้องขอยืมหรือกู้คนอื่นใช้เสมอ

ก. คนอื่น ๆ ทำเช่นเดียวกับวิจิตรหรือไม่ ไม่ทำ /๑/๒/๓/๔/๕/๖/๗/ ทำ

ข. ถ้าท่านเป็นวิจิตรท่านจะทำเช่นนี้หรือไม่ ไม่ทำ /๑/๒/๓/๔/๕/๖/๗/ ทำ

๔๐. วิชาญไปทำงานสายเสมอ เพราะต้องไปส่งลูกที่โรงเรียนบ้าง ไปโรงพยาบาลบ้าง
หรือรถติดบ้าง ทำให้ประชาชนที่มาติดต่อกับวิชาญต้องคอยเป็นเวลานานเสมอ ๆ

ก. คนอื่น ๆ ทำเช่นเดียวกับวิชาญหรือไม่ ไม่ทำ /๑/๒/๓/๔/๕/๖/๗/ ทำ

ข. ถ้าท่านเป็นวิชาญท่านจะทำเช่นนี้หรือไม่ ไม่ทำ /๑/๒/๓/๔/๕/๖/๗/ ทำ

๔๑. ณรงค์กับเพื่อนอีก ๔ คนจะไปช้ระหว่างจังหวัดแต่เขา แต่เขาตื่นสายจึงไปไม่ทันตาม
นัดหมาย ไปถึงช้ากว่าเวลากำหนดถึง ๑ ชั่วโมง

ก. คนอื่น ๆ ทำเช่นเดียวกับณรงค์หรือไม่ ไม่ทำ /๑/๒/๓/๔/๕/๖/๗/ ทำ

ข. ถ้าท่านเป็นณรงค์ท่านจะทำเช่นนี้หรือไม่ ไม่ทำ /๑/๒/๓/๔/๕/๖/๗/ ทำ

๔๒. ไฟศาลผูกเน็คไทสีดำไปในงานแต่งงานเพื่อน เจ้าภาพไม่พอใจเพราะไม่เป็นมงคล
แกลงไฟศาลให้เหตุผลว่า แต่งอย่างไรก็ได้ แต่งอย่างนี้ก็เรียบร้อยดีแล้ว

ก. คนอื่น ๆ ทำเช่นเดียวกับไฟศาลหรือไม่ ไม่ทำ /๑/๒/๓/๔/๕/๖/๗/ ทำ

ข. ถ้าท่านเป็นไฟศาลท่านจะทำเช่นนี้หรือไม่ ไม่ทำ /๑/๒/๓/๔/๕/๖/๗/ ทำ

๔๓. วาสนาเห็นสามีซื้อข้าวของเตรียมตัวไปร่นำขอพรจากญาติผู้ใหญ่ในวันสงกรานต์
วาสนาจึงห้ามว่า วันนี้ไม่ว่าง ไม่จำเป็นต้องไปวันนี้ไปวันไหนก็ได้

ก. คนอื่น ๆ ทำเช่นเดียวกับวาสนาหรือไม่ ไม่ทำ /๑/๒/๓/๔/๕/๖/๗/ ทำ

ข. ถ้าท่านเป็นวาสนาท่านจะทำเช่นนี้หรือไม่ ไม่ทำ /๑/๒/๓/๔/๕/๖/๗/ ทำ

๔๔. โรงเรียนระดับ ม.๓. ต้นซากครูชัยร้อง ครูฉวีวันเป็นครูใหญ่จึงให้ครูที่จบปริญญาตรีทาง
คณิตศาสตร์ไปสอนชัยร้อง เพราะวิชาคณิตศาสตร์มีครูวุฒิ ป.ป. สอนอยู่แล้ว

ก. คนอื่น ๆ ทำเช่นเดียวกับครูจีวิตหรือไม่ ไม่ทำ /๑/๒/๓/๔/๕/๖/๗/ ทำ

ข. ถ้าท่านเป็นครูจีวิตท่านจะทำเช่นนี้หรือไม่ ไม่ทำ /๑/๒/๓/๔/๕/๖/๗/ ทำ

๔๕. สรรชัยเป็นนิสิตที่สนใจกิจกรรมของมหาวิทยาลัยอย่างจริงจัง ทำให้มีประสบการณ์ในกิจกรรมต่าง ๆ มาก แต่เขาก็หาเวลาดูหนังสืออยู่เสมอไม่ทำกิจกรรมเพียงอย่างเดียว

ก. คนอื่น ๆ ทำเช่นเดียวกับสรรชัยหรือไม่ ไม่ทำ /๑/๒/๓/๔/๕/๖/๗/ ทำ

ข. ถ้าท่านเป็นสรรชัยท่านจะทำเช่นนี้หรือไม่ ไม่ทำ /๑/๒/๓/๔/๕/๖/๗/ ทำ

๔๖. สามีชอบเล่นการพนัน เพราะเขาเห็นว่าเขามักมีโชคในการพนันเสมอ สามีกาขอร้องให้เลิกเล่นเพราะไม่เคยเห็นใครร่ำรวยด้วยการพนันเลย มีแต่จะหมดตัว

ก. คนอื่น ๆ ทำเช่นเดียวกับสามีกาหรือไม่ ไม่ทำ /๑/๒/๓/๔/๕/๖/๗/ ทำ

ข. ถ้าท่านเป็นสามีกาท่านจะทำเช่นนี้หรือไม่ ไม่ทำ /๑/๒/๓/๔/๕/๖/๗/ ทำ

(๔๗.) เจ้านายสั่งให้สนิทหจรีตอหนาทที่ในคานการเงน สนิทต้องทำตามคำสั่งที่ไม่ชอบเพราะกลัวเจ้านายผู้นั้นกลั่นแกล้งจึงต้องทำตาม

ก. คนอื่น ๆ ทำเช่นเดียวกับสนิทหรือไม่ ไม่ทำ /๑/๒/๓/๔/๕/๖/๗/ ทำ

ข. ถ้าท่านเป็นสนิทท่านจะทำเช่นนี้หรือไม่ ไม่ทำ /๑/๒/๓/๔/๕/๖/๗/ ทำ

๔๘. ครูจินตนาสอนหนังสือเกินชั่วโมงไป ๑๕ นาที ครูพวงรัตน์จะสอบเด็กในชั่วโมงต่อไป จึงเดินมาดูที่ประตูบ่อยครั้ง ครูจินตนาโกรธครูพวงรัตน์ที่เดินมามองบ่อย ๆ

ก. คนอื่น ๆ ทำเช่นเดียวกับครูจินตนาหรือไม่ ไม่ทำ /๑/๒/๓/๔/๕/๖/๗/ ทำ

ข. ถ้าท่านเป็นครูจินตนาท่านจะทำเช่นนี้หรือไม่ ไม่ทำ /๑/๒/๓/๔/๕/๖/๗/ ทำ

๔๙. ไกรศักดิ์เป็นลูกนายอำเภอเกิดโตเดียวกับลูกชายครูใหญ่จึงเป็นลูกนกลนายอำเภอจนถึงกับชกต่อยกัน ไกรศักดิ์คิดว่าลูกครูใหญ่ไม่น่าจะต่อสู้กับตนเพราะตนเป็นลูกนายอำเภอ แต่ลูกครูใหญ่กลับไม่ยอมให้ตนเห็นอกกว่า

ก. คนอื่น ๆ ทำเช่นเดียวกับไกรศักดิ์หรือไม่ ไม่ทำ /๑/๒/๓/๔/๕/๖/๗/ ทำ

ข. ถ้าท่านเป็นไกรศักดิ์ท่านจะทำเช่นนี้หรือไม่ ไม่ทำ /๑/๒/๓/๔/๕/๖/๗/ ทำ

๕๐. องอาจเป็นข้าราชการชั้นผู้น้อยเกิดไปรักหญิงคนเดียวกับสมเดชซึ่งร่ำรวยกว่าตนมาก เพื่อน ๆ ขององอาจแนะนำให้องอาจทำตัวให้เหมือนคนร่ำรวย เช่น ผอมนรถเก๋ง เช่าบ้านหลังโต ๆ มิฉะนั้นจะสู้สมเดชไม่ได้ แต่องอาจไม่ยอมทำอย่างนั้น

ก. คนอื่น ๆ ทำเช่นเดียวกับองอาจหรือไม่

ไม่ทำ /๑/๒/๓/๔/๕/๖/๗/ ทำ

ข. ถ้าท่านเป็นองอาจท่านจะทำเช่นนี้หรือไม่

ไม่ทำ /๑/๒/๓/๔/๕/๖/๗/ ทำ

๔๑. ที่บ้านชลธิชกินข้าวเป็นเวลา ๑๘.๐๐ น. ชลธิชไปเที่ยวแล้วกลับมาเลยเวลาอาหารเย็น เมื่อเปิดตู้กับข้าวไม่มีอะไร เหลือไว้ให้ตนเลย เธอรู้สึกโกรธมากหาว่ากินไม่เผื่อคนหลังบ้าง

ก. คนอื่น ๆ ทำเช่นเดียวกับชลธิชหรือไม่

ไม่ทำ /๑/๒/๓/๔/๕/๖/๗/ ทำ

ข. ถ้าท่านเป็นชลธิชท่านจะทำเช่นนี้หรือไม่

ไม่ทำ /๑/๒/๓/๔/๕/๖/๗/ ทำ

๔๒. ลูกชายนายแพทย์ศิริชัยเรียนหนังสือมากแต่สอบตก มถ. ๕ นายแพทย์ศิริกลาวว่านี่ เป็นความบกพร่องของครู

ก. คนอื่น ๆ คิดเช่นเดียวกับนายแพทย์ศิริหรือไม่

ไม่คิด /๑/๒/๓/๔/๕/๖/๗/ คิด

ข. ถ้าท่านเป็นนายแพทย์ศิริท่านจะคิดเช่นนี้หรือไม่

ไม่คิด /๑/๒/๓/๔/๕/๖/๗/ คิด

๔๓. ในขณะที่ทำงานอยู่ ชาบุชัยจะโทรศัพท์ถึงคนรักบ่อยครั้ง เพื่อนักออกไปกินข้าวหรือไปทำธุระด้วยกันบ้าง ถ้าวันไหนไม่ได้ทำอย่างนี้เขาจะรู้สึกหงุดหงิดและไม่อยากทำงาน

ก. คนอื่น ๆ ทำเช่นเดียวกับชาบุชัยหรือไม่

ไม่ทำ /๑/๒/๓/๔/๕/๖/๗/ ทำ

ข. ถ้าท่านเป็นชาบุชัยท่านจะทำเช่นนี้หรือไม่

ไม่ทำ /๑/๒/๓/๔/๕/๖/๗/ ทำ

๔๔. เมื่อลูกสาวสอบเข้าเรียนมหาวิทยาลัยในกรุงเทพฯ ได้ มารศรีไม่ยอมให้ลูกไปเรียนในกรุงเทพฯ เพราะเป็นห่วงลูกสาวมาก

ก. คนอื่น ๆ ทำเช่นเดียวกับมารศรีหรือไม่

ไม่ทำ /๑/๒/๓/๔/๕/๖/๗/ ทำ

ข. ถ้าท่านเป็นมารศรีท่านจะทำเช่นนี้หรือไม่

ไม่ทำ /๑/๒/๓/๔/๕/๖/๗/ ทำ

๔๕. วิเชียรเร่งวีระให้รีบกินข้าวเพราะใกล้เวลา ๖.๐๐ น. ซึ่งรถพัตนาจรจะออก แต่วีระพูดว่า "เวลาคนไทยคุณเก็น่าจะรู้จัก ผนวกวารถจะออกก็คง ๖.๓๐ น. โน่นแหละ" แล้ววีระก็กินข้าวโดยไม่ตอกรับร้อน

ก. คนอื่น ๆ ทำเช่นเดียวกับวีระหรือไม่

ไม่ทำ /๑/๒/๓/๔/๕/๖/๗/ ทำ

ข. ถ้าท่านเป็นวีระท่านจะทำเช่นนี้หรือไม่

ไม่ทำ /๑/๒/๓/๔/๕/๖/๗/ ทำ

๔๖. เพื่อน ๆ มาชวนอรรถไปเที่ยววังโบราณจังหวัดอยุธยา อรรถจึงเข้าไปขออนุญาตขอแม่ในขณะที่พ่อแม่กำลังโต้เถียงกันเกี่ยวกับธุรกิจการงาน จึงถูกพ่อแม่ปฏิเสธ

ก. คนอื่น ๆ ทำเช่นเดียวกับอรรถหรือไม่

ไม่ทำ /๑/๒/๓/๔/๕/๖/๗/ ทำ

ข. ถ้าท่านเป็นอรรถท่านจะทำเช่นนี้หรือไม่

ไม่ทำ /๑/๒/๓/๔/๕/๖/๗/ ทำ

๔๘. ประสงค์เดินสวนทางกับครูที่เคยสอนมาเมื่อสมัยเป็นเด็ก ๆ ประสงค์ว่าหากใจที่จะต้องให้เพราะตนไม่กอดได้ไหวใครบอยนัก เขาจึงเดินก้มหน้าทำเป็นไม่เห็นครูเสีย

ก. คนอื่น ๆ ทำเช่นเดียวกับประสงคหรือไม่

ไม่ทำ /๑/ลิ/๓/๔/๕/๖/๗/ ทำ

ข. ถาตานเป็นประสงค์ทานจะทำเช่นนี้หรือไม่ ไม่ทำ ๑/๕ ๓/๔ ๔/๖/๗ ทำ

๕๘. อาจารย์สมโพธิไหวอาจารย์ผู้ใหญ่ทุกครั้งที่พบกัน สอนักไปอยู่ต่างประเทศเสียจนกล่าว
ว่า "ไม่ว่าใครไปไหนก็เปลี่ยนเป็นการตกท้ายควยคำว่า สวัสดิ์ ก็น่าจะพอแล้ว"

ก. คนอื่น ๆ คิดเช่นเดียวกับสมาชิกหรือไม่

๒. ข. ถ้าท่านเป็นสภานิกทานจะคิดเช่นนี้หรือไม่

ไม่คิด /๑./๓/๔/๕/๖/๗/ กิด

๑๕ ๔๘. ถ้าเราจะคบใคร เป็นมิตรนั้น เราจะดูที่บุคลิกลักษณะและหน้าตาของคน ๆ นั้น ถ้าถูกใจ
เราจะคบเป็นมิตรสนิททันที

ก. ก็นั่น ๆ ทำเช่นเดียวกับศักดิ์ดาหรือไม่ ไม่ทำ /๑/๒/๓/๔/๕/๖/๗/ ทำ

ข. ถ้าท่านเป็นกักตันทานจะทำเช่นนี้หรือไม่ ไม่ทำ / ๖/๒/๓/๔/๕/๖/๗/ ทำ

๒๐. สุจินต์ประสบปัญหาทางการเงินจึงนำเงินของทางราชการที่ตนรับผิดชอบไว้ที่ภคนและจะนำมำกั้นเมื่อหาได้แล้ว

ก. คนอื่น ๆ ทำเช่นเดียวกับสัจฉินหรือไม่

ข. ถ้าท่านเป็นสัจจิกท่านจะทำเช่นนี้หรือไม่

๒๑. มนัสเป็นข้าราชการชั้นผู้น้อยแต่ทำงานด้วยความซื่อตรงและตั้งใจทำงานจริง เขาเชื่อว่า "ทำดีจะได้รับผลดีตอบแทน"

ก. คนอื่น ๆ คิดเช่นเดียวกับฉันหรือไม่ ไม่คิด /๑/๕ /๓/๔/๒/๗/ กิด

๗. ถ้าท่านเป็นบັນีสถานจะคิดเช่นนี้หรือไม่

๒๖. นรินทรแต่งกายไปในงานศพด้วยเสื้อผ้าสีดำคาด เพื่อเพื่อนถามว่าทำไมจึงแต่งอย่างนี้ เขาให้เหตุผลว่า ทุกคนต้องตายจึงไม่ควรเศร้าโศกโศกโศกมากเกินไปจนทำให้กลายเป็นโรคได้

ก. กณวณ ๓ ทำเช่นเดียวกับนรินทร์หรือไม่ ไม่ทำ /๑/๒/๓/๔/๕/๖/๗/ ทำ

๖. ถ้าท่านเป็นนรินทร์ท่านจะทำเช่นนี้หรือไม่

๒๓. วิจัยให้สมนึกทดลองสับเห็ดโรยเนื้อเพื่อเป็นการหาประสบการณ์ สมนึกไม่ยอมทำตามเพราะ

กลัวตก ในระยะหลัง ๆ จึงขายเบี่ยงไม่ยอมไปเที่ยวกับวีรชอีก

ก. คนอื่น ๆ ทำเช่นเดียวกับสมนึกหรือไม่ ไม่ทำ /๑/๒/๓/๔/๕/๖/๗/ ทำ

ข. ถ้าท่านเป็นสมนึกท่านจะทำเช่นนี้หรือไม่ ไม่ทำ /๑/๒/๓/๔/๕/๖/๗/ ทำ

13 ๖๕. ครูวิภาเคยเล่นบาสเก็ตบอลมาบ้างเล็กน้อย เมื่อเพื่อนครูเสนอให้เป็นผู้รักษาบาสเก็ตบอลเพื่อส่งเขาแข่งขัน ครูวิภาก็ยอมรับแต่ให้เด็กฝึกซ้อมกันเอง

ก. คนอื่น ๆ ทำเช่นเดียวกับครูวิภาหรือไม่ ไม่ทำ /๑/๒/๓/๔/๕/๖/๗/ ทำ

ข. ถ้าท่านเป็นครูวิภาท่านจะทำเช่นนี้หรือไม่ ไม่ทำ /๑/๒/๓/๔/๕/๖/๗/ ทำ

๖๕. วิชัยมีเงินก้อนโตในมือได้ จึงหันมาเล่นสลากรับเบียงรัฐบาลลงวกละหลาย ๆ ใบ เขาคิดว่าถ้าโชคก็อาจเป็นเศรษฐีได้ในเวลาเร็ว

ก. คนอื่น ๆ ทำเช่นเดียวกับวิชัยหรือไม่ ไม่ทำ /๑/๒/๓/๔/๕/๖/๗/ ทำ

ข. ถ้าท่านเป็นวิชัยท่านจะทำเช่นนี้หรือไม่ ไม่ทำ /๑/๒/๓/๔/๕/๖/๗/ ทำ

14 ๖๖. นายสุกมักคุยวาตนเองเป็นคนร่ำรวยเสมอ ๆ คั้งหนึ่งโจรปล้นบ้านนายสุกและโคขาวของเงินทองไปตลอดกรร นายสุกโกรธเพื่อนบ้านกล่าววาเพื่อนบ้านเป็นสาयीให้โจร เขาปล้นบ้านตน

ก. คนอื่น ๆ ทำเช่นเดียวกับนายสุกหรือไม่ ไม่ทำ /๑/๒/๓/๔/๕/๖/๗/ ทำ

ข. ถ้าท่านเป็นนายสุกท่านจะทำเช่นนี้หรือไม่ ไม่ทำ /๑/๒/๓/๔/๕/๖/๗/ ทำ

๖๗. สะอาดและเพื่อน ๆ เข้าไปเล่นบาสเก็ตบอลในสถานที่ราชการ เมื่อถึงเวลา ๑๕.๐๐ น. ภารโรงขอให้เลิกเล่นเพราะได้เวลาปิดทำการ แต่สะอาดและเพื่อนยังคงเล่นกันต่อไป

ก. คนอื่น ๆ ทำเช่นเดียวกับสะอาดหรือไม่ ไม่ทำ /๑/๒/๓/๔/๕/๖/๗/ ทำ

ข. ถ้าท่านเป็นสะอาดท่านจะทำเช่นนี้หรือไม่ ไม่ทำ /๑/๒/๓/๔/๕/๖/๗/ ทำ

๖๘. เสนาะจะไปขียนดูโลกโดยขบวนรถไฟออกจากสถานีเวลา ๗.๐๐ น. แต่เขาอนอนตื่นสายจึงไปถึงสถานีโดยเวลา ๗.๐๐ น. ไปแล้ว

ก. คนอื่น ๆ ทำเช่นเดียวกับเสนาะหรือไม่ ไม่ทำ /๑/๒/๓/๔/๕/๖/๗/ ทำ

ข. ถ้าท่านเป็นเสนาะท่านจะทำเช่นนี้หรือไม่ ไม่ทำ /๑/๒/๓/๔/๕/๖/๗/ ทำ

๖๙. พ่อเก็บเงินเป็นเวลาหลายปีเพื่อปลูกบ้านกรรถิกายขอเงินจำนวนนี้ไปซื้อรถเพราะเห็นเพื่อน ๆ เขามีรถกันนั้น

ก. คนอื่น ๆ ทำเช่นเดียวกับกรรถิกายหรือไม่ ไม่ทำ /๑/๒/๓/๔/๕/๖/๗/ ทำ

ข. ถ้าท่านเป็นกรรณิกา ท่านจะทำเช่นนี้หรือไม่ ไม่ทำ /๑/ล./๓/๔/๕/๖/๗/ ทำ

๗๘. นายรวมเป็นกนขักรของกิตติ หลังจากเลิกงานแล้วนายรวมต้องขับแท็กซี่ด้วยเพราะมีลูกค้าหลายคน กิตติจึงให้หยิบยืมเงินเสมอ นายรวมนำเงินมาคืนก็รับไว้ ถ้าไม่คืนก็ไม่ทวงถาม

ก. ถนนกัน ๆ ทำเช่นเดียวกับกิตติหรือไม่ ไม่ทำ /๑/๒/๓/๔/๕/๖/๗/ ทำ

ช. ถาพานเป็นกิตติทานจะทำ เชนนี้หรือไม่ ไม่ทำ /๑/๒/๓/๔/๕/๖/๗/ ทำ

๕๓๐. ครูช่างไม้มารโรงเรียนครูใหญ่จึงให้ครูดนตรีสอนแทนครูช่างไม้ม ครูดนตรีจึงให้นักเรียนร้องเพลง ครูใหญ่ไม่พอใจเพราะต้องการให้สอนวิชาช่างไม้

ก. ถนนอื่น ๆ ทำเช่นเดียวกับครุฑหรือไม่ ไม่ทำ ๑/๒/๓/๔/๕/๖/๗ ทำ

ข. ถ้าท่านเป็นครูใหญ่ท่านจะทำเช่นนี้หรือไม่ ไม่ทำ 1/๑/๒/๓/๔/๕/๖/๗/ ทำ

๗๒. ไกรศักดิ์ลูกชายนายอำเภอโตเถียงกับลูกครูใหญ่ในอำเภอนั้น จนถึงเกิดการชกต่อยกัน
ขึ้น ไกรศักดิ์คิดว่าลูกชายครูใหญ่น่าจะยอมให้ตนเพราะตนเป็นลูกนายอำเภอซึ่งเป็นเจ้านาย
ครูใหญ่ แต่ลูกครูใหญ่กลับไม่ยอม ไกรศักดิ์จึงนำเรื่องนี้ไปฟ้องพ่อ นายอำเภอโกรธที่ลูกชาย
ครูใหญ่ไม่ให้อภัยลูกชายตน

ก. ถนน ๗ ทำเช่นเดียวกับนายอำเภอหรือไม่ ไม่ทำ ๑/๒/๓/๔/๕/๖/๗/ ทำ

ข. ถาตานเป็นนายอำเภอถาตานจะทำเรื่องนี้หรือไม่ ทำ ๑/๒/๓/๔/๕/๖/๗ ทำ